"शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र पूर्वाधार
खनियाबास विकासको मूल–आधार"

आवधिक रणनीतिक विकास योजना

खनियाबास, धादिङ

(आ.व. २०७६/०७७–२०८०/०८१)

योजना दस्तावेज

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

खनियाबास, धादिङ

२०७५ फाल्गुण

NERA Consulting Groups Pvt. Ltd.
2069
Lalitpur, Nepal

दस्तावेज :	खनियाबास गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजना (आ.व.२०७६/०७७ - २०८०/०८१)
प्रकाशक :	खनियाबास, गाउँपालिका, धादिङ
संरक्षक :	
संयोजन :	
प्राविधिक सहयोग :	निरा कन्सल्टीङ्ग ग्रुप्स प्रा.ली., पुल्चोक ललितपुर
संस्करण :	
लेआउट/डिजाइन :	
प्रकाशित प्रति :	

NERA Consulting Groups Pvt. Ltd. 2069 Lalitpur, Nepal

NERA Consulting Groups Pvt. Ltd. 2069 Lalitpur, Nepal

दुई शव्द

नेपालको संविधानले नेपाल संघिय गणतान्त्रीक मुलुकमा परिणत भएको व्यवस्था गरे अनुरुप संविधानको अनुसूचि ८ मा उल्लेखित २२ वटा अधिकारको प्रयोगको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई स्थानीय सरकारलाई मुर्तरुप दिएको छ । उक्त ऐनको परिच्छेद ६ दफा २४ मा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भएअनुरुप गाउँपालिकाको विकासलाई योजनावद्ध रुपमा अगाडि बढाउने हेतु खनियाबास गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजना (२०७५/०७६-२०७८/०७९) तर्जुमा गरिएको छ । यसलाइ गाउँकार्यपालिकाको वैठक तथा गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी गाउँ विकासको मार्गदर्शक र महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा ग्रहण गरिएको छ ।

स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु नै स्थानीय विकासका अगुवा तथा नेतृत्वकर्ता भएको हुँदा यस आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका सम्पूर्ण प्रक्रियामा शूरुदेखिकै मार्गदर्शन तथा पहलकदमी रहेको सन्दर्भमा आगामी दिनमा यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा पनि सबै क्षेत्रको अपनत्व र प्रतिबद्धता निरन्तर रहने विश्वास लिइएको छ । आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको दस्तावेज बनाएर मात्र पुग्दैन र यो आफै कार्यान्वयन हुने योजना पनि होइन । यसलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा लैजानका लागि बार्षिक योजनामा रुपान्तरण गर्दै जानुपर्ने हुन्छ । आवधिक मूल्यांकन र समीक्षा प्रक्रियालाई अगाडी बढाउने, आवश्यकता अनुसार दक्ष जनशक्ति र स्रोत साधनको व्यवस्था र परिचालन गर्दै अगाडि बढ्न गाउँपालिका स्तरमा क्रियाशिल राजनीतिक दलहरु, सरकारका निकायहरु र विकासका साझेदार, गैरसरकारी क्षेत्र, नीजी क्षेत्र लगायत सबै निकायहरुबीच एकीकृत पहलको खाँचो रहनेछ । यसमा सबै पक्षको सक्रिय पहलकदमी रहने विश्वास गाउँपालिकाले लिएको छ ।

गाउँपालिकाका विषयगत क्षेत्रका विज्ञहरु भनेको यहाँ स्थित विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु नै हुन् । यी विषयगत शाखाहरुको सहयोग र सहभागिताविना प्रस्तुत आवधिक रणनीतिक विकास योजनाले पूर्णता पाउन सक्दैनथ्यो । यसको तर्जुमाका क्रममा प्रारम्भिक चरणदेखि भएको योगदानका लागि गाउँपालिकाको तर्फबाट हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै आगामी दिनमा यसको कार्यान्वयनमा पनि सवैसँग प्रभावकारी समन्वय र सहकार्य हुने आशा लिइएको छ ।

अन्त्यमा, यस दस्तावेजलाई तर्जुमा गर्न प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष योगदान गर्नुहुने कार्यपालिकाका सदस्य लगायत निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, सम्पूर्ण राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु, स्थानीय वुद्धिजिविहरु, नागरिक समाज, गैसस, विकास साझेदारका प्रतिनिधिहरु, निजी क्षेत्र, पत्रकारहरु र यस कार्यमा प्रत्यक्ष, परोक्षरुपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण संघ संस्था तथा महानुभावहरु प्रति धन्यवाद प्रकट गर्न चान्हछु । योजना तर्जुमाका क्रममा जिल्ला, प्रदेश र संघिय सरकारका प्रतिनिधिहरुको सहयोग र समन्वयका लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यस आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा सहजीकरण गरी प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने निरा कन्सल्टेन्सी ग्रुप्स प्रा.ली.का डा. प्रताप छतकुली लगायतका टिमलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

रणबहादुर तामाङ

अध्यक्ष

खनियाबास गाउँपालिका

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय ६

१.१ भूमिका ६

१.२ आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको औचित्य ६

१.३ उद्देश्यहरु ८

१.४ आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका विधि एवं तौरतरिकाहरु ८

१.५ सीमाहरु ९

परिच्छेद २: विकासका समस्या तथा सम्भावनाहरु १०

२.१ परिचय १०

२.२ विगतका योजनाको पुनरावलोकन एवं समीक्षा, स्थानीय विकासका सवाल तथा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु . १०

२.३ विगतका प्रयास तथा उपलब्धिहरु ११

२.४ गाउँ विकासका प्रमुख अवसर,सम्भावना, समस्या तथा चूनौतिहरु १६

२.४.१ गाउँ विकासका अवसरहरु १६

२.४.२ गाउँ विकासका प्रमुख सम्भावनाहरु १७

२.४.३ गाउँ विकासका प्रमुख समस्याहरु १९

२.४.४ गाउँ विकासका चुनौतिहरु २१

२.५ गाउँ विकासका प्राथमिकताहरु २२

परिच्छेद ३ : गाउँ विकासको दीर्घकालीन सोच तथा निर्देशक सिद्धान्तहरु २३

३.१ गाउँको दीर्घकालीन सोंच (Vision) २३

३.२ निर्देशक सिद्धान्तहरु २४

३.३ गाउँ विकासका लक्ष्य, उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रगत उद्देश्यहरु २६

३.४ गाउँ विकासका लक्ष्य, उद्देश्य तथा प्रतिफलहरु (एकीकृत तर्कबद्ध खाका) २७

२.५ विषयगत सोच तालिका ३५

क) आर्थिक विकासः ३५

ख. सामाजिक विकास ४२

ग) भौतिक पूर्वाधार विकास ५९

घ) वन तथा वातावरण संरक्षण एवं विपद व्यवस्थापन ६२

ङ) संस्थागत विकास र सुशासन ६५

परिच्छेद ४: कार्यक्रम तथा बजेट ७०

१. आर्थिक विकास ७०

२ सामाजिक विकास ७६

३. भौतिक पूर्वाधार विकास ८८

४. वन वातावरण तथा विपद् व्यस्थापन ८९

५.संस्थागत विकास तथा सुशासन ९४

६.बजेटको साराँश ९६

परिच्छेद ५: वित्तीय विश्लेषण ९८
परिच्छेद ६: संस्थागत क्षमता विश्लेषण १००
६.१ गाउँपालिका १००
६.२ बिषयगत शाखाहरु १००
६.३ गैर सरकारी संघसंस्था र निजी क्षेत्र १००
६.४ मानवीय, भौतिक एवं संस्थागत क्षमता विश्लेषण १०१
परिच्छेद ७ : अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा कार्यान्वयन योजना १०३
७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति १०३
७.२ अनुगमन मूल्याङ्कन संरचना १०३
७.२.१ अनुगमन समिति १०३
७.२.२ संयुक्त अनुगमन समिति १०३
७.३ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा १०३
७.३.१ मध्यावधि मूल्याङ्कन १०५
७.३.२ अन्तिम मूल्याङ्कन १०५
७.३.३ नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यान्वयन अवधारणा १०५
७.४ नतिजामूलक अनुगमन खाका १०५

परिच्छेद १: परिचय

१.१ भूमिका

नेपालमा योजनाबद्ध विकास शुरु भएको पनि छ दशक नाघिसकेको छ जुन अहिले राष्ट्रिय स्तरमा पन्ध्रौं योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन आउने अवस्थामा पुगेको छ । योजनाबद्ध विकास प्रक्रियाको अवलम्वन गर्नाले मात्र व्यवस्थित, जनकेन्द्रित, दिगो, प्रभावकारी र सन्तुलित विकासले मूर्त रुप पाउने विषयमा द्विविधा छैन । विकासले समेट्नुपर्ने विभिन्न क्षेत्रहरु सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विकासमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न समयवद्ध र नतिजा लक्षित योजनाको आवश्यकता पर्दछ । नेपाल संघिय गणतान्त्रीक प्रणालीमा प्रवेश गरि सकेको अवस्थामा तिन तहको सरकारको अवधारणा अनुरुप स्थानीय सरकार सञ्चालनको लागि संविधान प्रबत्त अधिकारको प्रयोग र कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई उक्त ऐनमा स्थानीय सरकारहरुले आफ्नो आवधिक, बार्षिक तथा रणनीतिक योजनाहरु बनाई लागू गर्दै जानुपर्ने प्रावधानको व्यवस्था गरेको छ ।

यसै पृष्ठभूमिमा खनियाबास गाउँपालिकाले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्र भित्रको पूर्बाधार, आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय तथा संस्थागत विकास गर्ने हेतुले यो आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा गरेको हो जस अनुसार योजनामा आन्तरिक तथा वाह्रीय लगानी समेतलाई समेटने तथा आकर्षित गर्ने नीति गाउँपालिकाले लिएको छ । नेपाल संघिय गणतान्त्रीक संरचनामा प्रवेश भइसकेको अवस्थामा संघ, प्रदेशको नीति योजना तथा कार्यक्रमसँग समेत सम्बन्ध राख्दै तत् तत् सरकारबाट लिइएका विकासका नवीनतम् अवधारणा (लैङ्गिक समता एवं समाजिक समावेशीकरण, वालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन, विपद् व्यवस्थापन समेत) लाई मूर्तरुप दिन पनि यस्ता योजनाको आवश्यकता रहेको छ । गाउँको व्यवस्थित विकासको यस अभ्यासले एकीकृत विकास प्रयासको प्रबर्द्धन भई विकासप्रति गाउँवासीको बढ्दो जनआकांक्षा पुरा गर्न योगदान पुग्ने विश्वास लिइएको छ । यस योजनाबाट राज्यका समसामयिक नीतिहरुलाई समेत समायोजना गर्दै स्थानीय सरकारको नीतिलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न, संस्थागत विकास गर्न, भौगोलिक समानताको प्रबर्द्धन गर्न तथा गाउँको समग्र विकासका लागि वित्तीय स्रोत साधनको परिचालन गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास यस गाउँपालिकाले लिएको छ ।

१.२ आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको औचित्य

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारबाट विभिन्न विषयक्षेत्रमा कार्य गर्न काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रावधान गरेको छ । विकासका विविध क्षेत्रमा योजनाबद्ध ढंगले गाउँको विकास गर्ने सन्दर्भमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसँग समन्वय गर्ने र गाउँमा विकास योजना तर्जुमा गर्ने, सञ्चालन गर्ने, अनुगमन र मुल्याङ्कन गर्ने समेत जिम्मेवारी गाउँपालिका वा स्थानीय सरकारलाई तोकेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा योजना तथा कार्यान्वयनमा भएका कानुनी प्रावधानहरु देहाय वमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

दफा २४: योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक विषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दिर्घकालिन विकास योजना बनाई लागु गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसिमा र प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद व्यवस्थापन लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

(३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले उपदफा (१) वमोजिमको योजना बनाउँदा देहायका बिषयलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ :

(क) आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,

(ख) उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,

(ग) जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने,

(घ) स्थानीय बासिन्दाहरुको सहभागिता जुट्ने, स्वयं सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने,

(ङ) स्थानिय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने,

(च) महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,

(छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,

(ज) दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पु-याउने,

(झ) भाषिक विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पु-याउने,

(४) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरुको सूची समेत तयार गर्नु पर्नेछ ।

(५) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजीवि, बिषय विज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालवालिका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाहरुको अधिकतम सहभागितामा गर्नु पर्नेछ ।

(६) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकीकरण, योजना कार्यन्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गर्नु पर्नेछ ।

(७) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले विशेष कार्यक्रमका लागि अनुदान प्रदान गरी सो कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रिया निर्धारण गरेकोमा गाउँपालिकाले सोही प्रक्रिया बमोजिम सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

(८) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारसँग संयुक्त लगानी वा सार्वजानिक निजी साझेदारीमा कुनै योजना संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

(९) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्घीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(१०) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाको आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्यांकनको कार्य गर्न सक्नेछ ।

यी सन्दर्भ तथा खनियाबास गाउँपालिकाको समग्र योजनाबद्ध विकासका लागि खनियाबास गाउँपालिकाको नेतृत्व र सरोकारवालाहरुको सहभागितामा प्रस्तुत आवधिक रणनीतिक विकास योजना (२०७५/७६ देखि २०७८/७९ सम्म) तर्जुमा गरी गाउँसभाबाट पारित गरिएको छ ।

१.३ उद्देश्यहरु

१) मुख्य उद्देश्य : खनियाबास गाउँपालिकाको समग्र विकास कार्यलाई सन्तुलित, समावेशी एवं नतिजामुखी बनाउन मार्गदर्शन प्रदान गर्नु यस आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।

२) विशिष्ट उद्देश्यहरु :

क) तथ्याङ्क तथा सूचनामा आधारित भई गाउँपालिका क्षेत्रका समस्या, सम्भावना एवं अवसरहरु पहिचान गर्नु,

ख) सरोकारवालाहरुको सहभागितामा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच, निर्देशक सिद्धान्तहरु, लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्नु,

ग) गाउँको समग्र विकासका लागि नतिजामा आधारित विषयगत योजना (उद्देश्य, प्रतिफल, आयोजना/कार्यक्रम) र त्यसका लागि चाहिने वित्तीय स्रोतहरुको प्रक्षेपण गर्नु,

घ) आवधिक रणनीतिक विकास योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवारी तथा अनुगमनको खाका निर्धारण गर्नु,

ङ) योजना कार्यान्वयनका लागि विषयगत रणनीति एवं कार्यनीतिहरु निर्धारण गर्नु, रहेका छन् ।

१.४ आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका विधि एवं तौरतरिकाहरु

माथि उल्लेखित उद्देश्यहरु हासिल गर्न निम्न अनुसारका विधि, तौरतरिका एवं प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरिएको छ :

१. खनियाबास गाउँपालिकाको विकासका लागि हालको निर्वाचित जनप्रतिनिधिको कार्यकाल पाँच बर्षलाई मध्यनजर राखी पाँचै बर्षको विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको रुपरेखा सम्बोधन हुने गरी बाकी अवधि (४ बर्ष) को आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

२. गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजनालाई संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारले तर्जुमा गर्दै गरेको आवधिक योजना तथा दिगो विकास लक्ष्यको सूचकलाई समेत तालमेल गराउन अधिकतम प्रयास गरिएको छ ।

३. यस आवधिक रणनीतिक विकास योजनालाई सहमतिको दस्तावेज बनाई सवैको स्वामित्व स्थापना गर्न यथासम्भव सवै सरोकारवालाहरुलाई सहभागी गराइएको छ ।

४. योजना तर्जुमाका प्रक्रियामा सवै सहभागीहरुलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भए बमोजिम पाँचवटा विषयगत समितिमा विभाजन गरी सहभागिता गराइएको छ । विषयगत समितिमा निर्धारण गरिएका विषयवस्तु पूर्ण सभामा प्रस्तुति, अन्तर्क्रिया एवं पृष्ठपोषण समावेश गरी अनुमोदन गरिएको छ ।

५. आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा गर्न अति आवश्यक तथ्याङ्कको अपरिहार्यतालाई विचार गरी यस खनियाबास गाउँपालिकामा घरधुरी सर्भेक्षणको माध्यमबाट तयार गरिएको पारीवारिक लगत र गाउँपालिका भित्र रहेको विविध संस्था तथा प्राकृतिक र मानव निर्मीत पूर्बाधारको तथ्याङ्कको आधारमा योजनाको लक्ष निर्धारण गरिएको छ ।

६. अपुग तथ्याङ्कहरुको सवालमा संघिय तथा प्रदेश स्तरको अध्ययन तथा अनुसन्धानका प्रतिवेदनहरुलाई आधार मानीएको छ ।

प्रस्तुत खनियाबास गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमामा विभिन्न तह र चरणमा समावेशी सहभागिता, सवै राजनीतिक दलको मार्गदर्शन र सहमति, विषयगत निकायहरुको विशेषज्ञता तथा गैरसरकारी संस्था एवं नागरिक समाजको सहकार्यमा तयार गरिएको छ । यसले गाउँको विकासका लागि रणनीतिक दस्तावेजका रुपमा कार्य गर्ने भएको हुनाले यसको सफल कार्यान्वयनबाट गाउँका आर्थिक सामाजिक विकासका सूचकहरुमा व्यापक सुधार आउने विश्वास यस प्रक्रियामा सहभागी सवै पक्षको रहेको छ ।

१.५ सीमाहरु

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा रहेका प्रावधान अनुरुप स्थानीय सरकारहरुले आफ्नो क्षेत्रको अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न शुरु भए अनुरुप यस गाउँपालिकाले पनि आफ्नो क्षेत्रको आवधिक रणनीतिक योजना तर्जुमा गरेको छ । यो आवधिक रणनीतिक विकास योजना गाउँपालिकाको निर्णयानुसार आगामी पाँच वर्षका लागि तर्जुमा गरिएको छ । जस अनुसार योजनाको आधार वर्ष आ.व.२०७४/०७५ र लक्षित वर्ष आव २०७८/०७९ लाई निर्धारण गरिएको छ । तथापि, योजना तर्जुमाका सिलसिलामा आवश्यक पर्ने द्वितीय स्रोतका (Secondry Source) तथ्याङ्कहरु अघिल्लो आर्थिक वर्षको पूर्ण तथ्यांक हुने भएकाले त्यसैलाई विश्लेषणको आधारका रुपमा लिइएको छ । कतिपय अवस्थामा विगत वर्षका तथ्याङ्कहरुलाई प्रवृत्तिका रुपमा विश्लेषण गरी सोको आधारमा आ.व. २०७४/७५ लाई नै आधार वर्षको रुपमा तय गरिएको छ । यसै बर्षमा (२०७५) घरधुरी सर्भेक्षण मार्फत प्राप्त खण्डीकृत तथा समावेशीकरण झल्काउने सूचनाहरुलाई यो योजना तर्जुमा गर्ने प्रक्रियामा आधार लिइएको थियो । त्यसका अलावा अन्य विविध जिल्ला स्तरीय सूचनाहरुलाई गाउँपालिका तहमा विश्लेषण गरी सोही अनुसार योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

यसैगरी लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्न आवश्यक कतिपय सूचकहरु गाउँपालिका स्तरका लागि उपलब्ध नभएको हुनाले परोक्ष (Proxy) सूचकहरु प्रयोग गरिएका छन् ।

समग्र गाउँविकासका लागि तयार गरिने आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका समयमा जिल्लामा रहेका संघिय कार्यालयहरुको सहभागिता हुन सकेन । यसबाट तत तत् निकायले सञ्चालन गर्ने योजना/कार्यक्रमलाई उपयुक्त ढंगले सम्बोधन गर्न सकिएन ।

परिच्छेद २: विकासका समस्या तथा सम्भावनाहरु

२.१ परिचय

धादिङ जिल्ला दक्षिणमा महाभारत देखि उत्तरमा तिब्बत सम्म फैलिएको जिल्ला हो । जिल्लाको दक्षिण तथा मध्यभाग उत्तरी भागको तुलनामा आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधारको हिसाबले विकसित नै छ । उत्तरी भूभाग खास गरी तिन वटा गाउँपालिका (खनियाबास, रुवीभ्याली र गंगाजमुना) अझैपनि यातायातको सञ्जालबाट आंशिक रुपमा मात्र जोडिएका छन् । यहाँका धेरै वस्तीहरुमा धुले सडक समेत पुग्न सकेका छैनन् । गाउँवस्तीहरुमा बाढी पहिरो लगायत विभिन्न विपदको समस्या समय समयमा आउने गरेको पाइन्छ जसबाट जनधनको क्षति भइरहेको पाइन्छ । अन्य स्थानीय तहका जस्तै खनियाबास गाउँपालिकाको पनि विकासका विशिष्ट अवसर तथा चुनौतिहरु सँगै रहेका छन् । यो गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा मध्यमस्तरका पहाड, चट्टान, नदीनाला र रमणीय भूभाग रहेको छ । गाउँपालिका ठाडो भिर र पहराहरुले भरिएको छ । प्राकृतिक दृष्टिकोणबाट रमणीय भएतापनि कृषि उत्पादन खास गरी खाद्यान्न वालीमा आत्मनिर्भर हुन सक्ने अवस्था छैन र फलफुल, तरकारी, जडिबुटी जस्ता उत्पादनमा भने यो गाउँपालिका उच्च सम्भाव्यता बोकेको गाउँपालिका हो । जातिगत रुपमा तामाङ समुदायको वाहुल्यता रहेको यो गाउँपालिकामा ब्रामण, क्षेत्री, दलितका साथै गुरुङ मगर समुदायको पनि बसोवास रहेको छ तथापी गाउँपालिकाका अधिकांस गाउँटोलमा तामाङ भाषा वोल्ने गरेको पाइन्छ । त्यसैले उत्तरी भुभागमा रहेको यो गाउँपालिकामा तामाङ जातीको हरेक क्षेत्रमा उल्लेखनीय सहभागिता रहेको छ ।

यो गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरु पर्यटकिय हिसावले उच्च सम्भावना बोकेको छ जसमा सिङला मन्दिर लगायत सयौं बर्षको इतिहास बोकेका बौद्ध गुम्वाहरु पनि रहेका छन् । यी धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रहरुमा बर्षै पिच्छे हजारौको संख्यामा पर्यटकहरु आउने गरेका छन् । यी स्थानहरुमा व्यवस्थीत पूर्वाधारको विकास गर्न सकिएमा यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने नागरिकले उल्लेखनीय रुपमा रोजगारी पाउने सम्भावना देखिन्छ । गाउँपालिकाको विभिन्न वस्ती टोलहरुमा होमस्टे तथा डाडाहरुमा छोटो पदयात्रा गराउन सकिने प्रचुर सम्भावना रहेको छ जसबाट गाउँबासीको जिवनस्तर उकास्न महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने देखिन्छ । त्यस्तै गरी यहाँ उत्पादन हुने तरकारी तथा फलफुललाई प्रांगरिक प्रविधिबाट उत्पादन गरी अग्रानीक उत्पादन गर्ने गाउँको रुपमा परिचय दिन सकिन्छ, जसबाट गाउँपालिकालाई कृषि पर्यटनको लागि पनि विकास गर्न सकिन्छ । गाउँपालिका भएर बहने आखुनदी विद्युत उत्पादनको हिसाबले अति नै सम्भावना वोकेको नदी हो । यहा निकट भविश्यमा नै करिब ४५ मेगावाटको विद्युत उत्पादन हुँदैछ जसबाट गाउँपालिकाले मनग्य फाइदा लिन सक्दछ । तामाङ समुदायको बसोवास रहेको यस गाउँपालिकामा तामाङ जातिको मौलिक संस्कृतिलाई प्रवर्द्धन र विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ जसबाट गाउँपालिकामा पर्यटकिय विकास गर्न सहज पुग्ने देखिन्छ ।

२.२ विगतका योजनाको पुनरावलोकन एवं समीक्षा, स्थानीय विकासका सवाल तथा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

नेपाल संघिय गणतान्त्रीक प्रणालीमा परिणत भए पश्चात बनेको स्थानीय तहबाट (जसलाई स्थानीय सरकार पनि भनिन्छ) हालसम्म उल्लेखनीय रुपमा कार्यक्रम तथा योजना तर्जुमा गर्न नसकेतापनि विगतकै संरचनाबाट भएका विविध विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय सरकारको सेवालाई अझ विस्तृत र नतिजामूखि बनाउने कार्यमा क्रियासिल रहेको छ । नया संरचना अनुसार निर्वाचन भएर दुइ बर्षको नजीक आइपुगेतापनि कतिपय कार्यहरु संघिय सरकारबाट पुरा हुनुपर्ने सो नभएबाट आसातित उपलब्धीहरु अझै हासिल गर्न सकिराखेको अवस्था देखिदैन । तथापी स्थानीय सरकारको भावना र लक्ष्य अनुसार यस खनियाबास गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यलाई निरन्तरता दिइरहेको र लक्ष्य पुरा गर्न क्रियासिल रहेको छ । जिल्लाको सबभन्दा विकट भूभागमा अवस्थीत यस गाउँपालिकामा हाल सम्म पनि प्रयाप्त कर्मचारी र आवश्यक पूर्वाधारहरु पुगेको छैन् । गाउँपालिकाको स्थायी केन्द्र तोकी भवन निर्माण गर्न नसक्दा यहाँको विकासमा लिनुपर्ने जति गति लिएको देखिदैन् फलस्वरुप गाउँपालिकालाई व्यवस्थीत गरी स्थानीय

सरकारबाट आकर्षण गर्नुपर्ने नीजिक्षेत्रको लगानी तथा गैसस क्षेत्रको विकास कार्यक्रमबाट अपेक्षित फाइदा लिन सकिरहेको पाइदैन् ।

पालिकाको अधिकांश भूभाग भौगोलिक विकट छ, नागरिकहरु न्यून शैक्षिकस्तर, र समग्र रुपमा स्थानीय सरकारको पहुँच पनि आशातित रुपमा बढन सकेको अवस्था छैन फलस्वरुप अनुमान वा दवावको आधारमा योजना छनौट गर्ने, नतिजामुखि नभइ प्रभावमुखि हुने परिपाटीमा भने कमि आउन सकेको पाइदैन । स्थानीय तहमा प्राप्त बजेट समयमा नै खर्च गर्न नसक्नु, योजना संख्या बढदै जानु, क्रमागत योजनाको संख्या बढ्दै जानु, सूचनामा आधारित भई योजनाको प्राथमिकीकरण हुन नसक्नु जस्ता कमी कमजोरी अझै विद्यमान छन । गाउँ विकासका योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सम्पादनमा समयसापेक्ष रुपमा नतिजा हासिल गर्न सकिराखेको अवस्था देखिदैन । धुले र कच्ची सडकको निर्माणमा सालिन्दा बृद्धि भइदिदा, गाउँपालिकाको उल्लेखनीय स्रोत साधन त्यसैमा सकिने र सडकहरुको स्तर उन्नती गर्न पनि समस्या देखिएको छ । अर्को तर्फ बसाइसराइ दर पनि रोक्ने कुनै उल्लेखनीय वा आकर्षित कार्यक्रम स्थानीय सरकारबाट प्रस्तुत गर्न सकिरहेको अवस्था देखिदैन् । पालिकाभित्र बसोवास गर्ने युवाजनशक्ति घटदै गएकोले यसबाट भविश्यमा यस गाउँपालिकाका थुप्रै जग्गा जमिनहरु बाझो रहने, गाउँमा बृद्ध बृद्धा मात्र रहने अवस्था देखिन्छ ।

यस गाउँपालिका र साविकका गाविसका पदाधिकारीहरुको अनुभव सुन्दा योजना तर्जुमाका साथै कार्यान्वयनका क्रममा उपभोक्ता समितिको प्रभावकारितामा अभिबृद्धि गर्न अझै थप क्षमता विकास कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस भएको छ । गाउँपालिकाको विकटताको कारण सम्पूर्ण सामाग्रीहरु महंगो हुने, परनिर्भरता बढने र लगानी अनुसार विकास गर्न नसक्ने अवस्था अझै कायमै छ । गाउँको विकासको लागि जिल्ला, प्रदेश र संघसँग आवद्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुसँगको आपसी समन्वयमा अझै व्यवस्थित गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता रहेको छ । योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यलाई नतिजामा आधारित बनाई अगाडि बढ्नुपर्ने आवश्यक छ । गाउँपालिकाको कार्यप्रणाली, संगठन, संरचना तथा कार्यकुशलतामा व्यापक सुधार नगर्दासम्म र संघिय सरकारबाट आउनुपर्ने कर्मचारी तथा आवश्यक नीति नियम, स्रोत साधन उपलब्ध नहुँदा सम्म गाउँपालिकाको विकासको कामले तत्काल गति लिन सक्ने अवस्था देखिदैन ।

नयाँ संरचनामा रुपान्तरित भएको स्थानीय सरकारको क्षमतासँग तत्काल पुनरावलोकन एवं समिक्षा गर्ने बिषयवस्तु भने रहेको छैन । स्थानीय सरकारको स्थापना भएपश्चात स्थानीय सरकारको रुपमा गरिनुपर्ने कार्यहरु भर्खरमात्र शुरु भएका छन् । जसमा यो आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा पनि एक महत्वपूर्ण बिषय हो । यो योजना तर्जुमा गर्दा औल्याइएका विकासका सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरुलाई तलको विश्लेषणमा क्रमिक रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.३ विगतका प्रयास तथा उपलब्धिहरु

नयाँ संरचना अनुसार हालसम्म स्थानीय, प्रदेश वा संघिय सरकारबाट कुनै अध्ययन अनुसन्धान गरी सो अनुसारको सूचकहरु स्थानीय सरकारको तहमा प्रकासित गरेको पाइदैन । गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको घरधुरी सर्भेक्षण र राष्ट्रिय योजना आयोगले प्रकासित गरेका विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानबाट प्राप्त विकासका सूचक तथा तथ्यांकहरुको आधारमा गाउँपालिका स्तरको तुलनात्मक स्थिति विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१: गाउँपालिका स्तरका सूचकहरुलाई जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय अवस्थासँगको सूचकसँग गरिएको तुलनात्मक स्थिति

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३ (खनियाबास)	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
मुख्य मुख्य विकास सूचकांक (नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४) जिल्लाको औसत			
क) मानव विकास सूचकांक	०.४६१	०.५४१	
ख) प्रतिव्यक्ति औसत आय (यू.यस. डलरमा)	९८२	५१८७९	
ग) साक्षरता प्रतिशत	५३.२६	६५.९	

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३ (खनियाबास)	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
ङ) मानव गरिबी सूचकांक प्रतिशतमा	३३.३८	३१.१२	
च) ५ बर्ष मुनिका कुपोषित बालबालिकाको प्रतिशत	२६.३८	४०.५०	
जनसंख्या (२०६८ को जनगणना)			
कुल जनसङ्ख्या	१२७४९	२६४९४५०४	१३९२२
परिवार संख्या	२६५१		२९०२
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि. सरदर)	१०५.५४		११५.२४
जनसङ्ख्या बृद्धिदर (प्रतिशत)		१.३५	
परिवारको आकार (सदस्य)	४.८१		४.८
कृषि विकास			
• खाद्यान्नवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • नगदेवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • फलफूलवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • तरकारीवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • खाद्यान्न वाली उत्पादन (मे.ट) • नगदेवाली उत्पादन (मे.ट.) • खाद्यान्नवालीको सरदर उत्पादकत्व (मे.ट/हे.) • नगदेवालीको सरदर उत्पादकत्व (मे.ट/हे.) • तरकारी उत्पादकत्व (मे.ट/हे.)			१४७१.९५ ९८.२ १.४ २७७.७५ ३१९५.६ १२९.४ २.१७ १.३१ १.७५
पशुपालन			
• मासु उत्पादन (मे.टन) • दूध उत्पादन (मे.टन) • कुखुराको फुल (गोटा)			२.६ १८०,०००
उद्योग (घरेलु)			
• कुल दर्ता भएका सङ्ख्या • सञ्चालित सङख्या • उद्योगमा महिला स्वामित्व संख्या • औद्योगिक रोजगारी सङ्ख्या (जना)			० २४ ३५
शिक्षा			
क्याम्पस संख्या	०		०
उच्च माध्यमिक विद्यालय संख्या			०
माध्यमिक विद्यालय संख्या			५
आधारभुत विद्यालय (संस्थागत समेत) संख्या			२१
बालविकास केन्द्र संख्या			२१
स्रोत केन्द्र संख्या			१
गुम्बा विद्यालय संख्या			०
प्राविधिक शिक्षालय संख्या (Annex Program)			०
साक्षरता प्रतिशत - सरदर (२०७०) • पुरुष • महिला		६५.९	
स्वास्थ्य सुविधा			
औषत आयू		६६.६	
कोरामृत्यु दर (प्रतिहजार)		७.३०	
शिशुमृत्यु दर (प्रतिहजार)		४०.५०	
मातृमृत्यु दर (प्रतिलाख) - प्रदेश ३ (२०६८)		१७०	
अस्पताल			०

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३ (खनियाबास)	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्वास्थ्य चौकी प्रसुति केन्द्र संख्या आयुर्वेद प्रा.स्वा.केन्द्र तथा औषधालय निजी अस्पताल/नर्सिङ्ग होम			० ३ ० ० ०
मोटरबाटो			
कालोपत्रे (कि.मि.)			०
ग्राभेल तथा मध्यम स्तर (कि.मि.)			२
कच्ची/मौसमी (कि.मि.)			६८.३
धुले तथा घोडेटो बाटो (कि.मि.)			९१
पक्की पुल (गोटा)			०
झोलुङ्गे पुल (गोटा)			१२
टेलिफोन			
टेलिफोन लाईन (PSTN) पुगेको गाविस संख्या			नपुगेको
मोवाईल टेलिफोनको पहुंच पुगेका वडाहरु			सबै
विद्युत सेवा पुगेका परिवार संख्या			२०७८
सौर्य ऊर्जा प्रयोग गर्ने परिवार संख्या			८११
वायोग्याँस संख्या			५
खानेपानी तथा सरसफाई			
• पाइपद्धारा खानेपानी उपलब्ध भई लाभान्वित जनसङ्ख्या % • शौचालय भएको जनसंख्या प्रतिशत • खुला दिसामुक्त वडा संख्या			८९.१८ ९५ ५
सिंचाई			
सिंचाइ सुविधा पुगेको क्षेत्रफल (हेक्टर)			१०८
आकाशे सिंचाई भएको क्षेत्रफल (हेक्टर)			
वन तथा वातावरण			
• **वनले ढाकेको क्षेत्रफल (हेक्टरमा)** • चरिचरन क्षेत्र (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • सामुदायिक वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • कवुलियती वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • निजी वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा)			 १०३ ८५०.३९ १८५.४२ ०
महिला प्रतिनिधित्व			
• उपभोक्ता समितिस्तरमा प्रतिशत (न्यूनतम्) • गाउँपालिकामा निर्वाचित महिला सदस्य संख्या			 १२

स्रोत : घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५ (खनियाबास गा.पा.) र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्रकाशित तथ्यांकहरु

गाउँपालिकामा संस्थागत स्रोत, क्षमता विकास तथा सुशासन अभिवृद्धिका क्षेत्रमा भएका उपलब्धिहरु :

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
सूचना अधिकारी	तोकिएको	* सवै शाखा तथा कार्यक्रमहरुले सूचना अधिकारीलाई आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउनु पर्ने * सूचनाको बिस्तृत बिवरण	* अद्यावधिक नहुनु * नियमित सूचना आदान प्रदानको नहुनु * कार्यभार बढी तथा सहयोगी नभएको

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
		समेत उपलब्ध गराउनु पर्ने * सूचना सत्य तथ्यमा आधारित, पुर्ण र स्पस्टहुनु पर्ने । * सूचना अद्यावधिक हुनुपर्ने	* अभिलेख व्यवस्थित नहुनु
गुनासो व्यवस्थापन	तोकिएको	* गुनासोको लगबुक तथा गुनासोपेटिका राखी नियमित खोलिनु पर्ने र प्राप्त सूचनालाई समयमा सुनुवाई गरिनु पर्ने	* समय सन्दर्भ अनुसार गुनासोको पहिचन तथा निदान नहुनु
सार्वजनिक परीक्षण	अभ्यास रहेको	* तोकिएको मापदण्ड अनुसार गरिनु पर्ने * प्रयाप्त सूचना सम्प्रेषण गरिनुपर्ने	* प्राय योजनामा सूचना पाटीको व्यवस्था नहुनु
सार्वजनिक सुनुवाई	चौमासिक रुपमा हुने गरेको	* Exit pole, citizen report card को प्रयोग हुनु पर्ने	* मानव संसाधन तथा बजेटको अपर्याप्तता
सामाजिक परीक्षण	सोचाइ रहेको तर कार्यान्वयनमा नआएको	* निर्देशिका तयार गरी सबैमा लागु गरिनु पर्ने	* जनशक्तिको व्यवस्थापन तथा परिचालन
नागरिक वडा पत्र	भएको	* अद्यावधिक गर्नुपर्ने	* आफ्नो भवन नहुनु र सुरक्षाको समस्या
परियोजना लगानी तालिका (PFM) तयारी	केही योजनामा मात्र थालनी गरिएको	* सबैमा लागु गरिनु पर्ने	* दक्ष जनशक्तिको कमी
खरिद योजना तयारी	नभएको	* कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता	* जनशक्तिको अभाव
लक्षित वर्गमा बजेट विनियोजन स्थिति	बिनियोजन भएको	* लक्षित बर्ग केन्द्रित कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नु पर्ने	* प्रभावकारी कार्यक्रमको माग तथा संचालन नहुनु
लैंगिक उत्तरदायी बजेट निर्माण	नभएको	* लैंगिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा गर्नुपर्ने	* कमजोर क्षमता
योजना तर्जुमा पूर्व बालभेला	प्रारम्भिक रुपमा सुरुवात भएको	* बाल भेलाको माग अनुसार बजेट बिनियोजन गर्नुपर्ने	* बजेट सिमित भएको
गाउँ यातायात गुरुयोजना	नभएको	* बजेट तथा संस्थागत क्षमतामा वृद्धि गर्नु पर्ने	* जनशक्तिको अभाव
विपद व्यवस्थापन (योजना, कोष)	प्रक्रियामा रहेको	* गुरु योजना निर्माणका लागि समिति गठन गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने	* संचालन निर्देशिकालाई अध्यावधिक गरिनु पर्ने
अनुगमन समितिको	सक्रिय	* सूचकमा आधारित अनुगमन	* नियमितता नहुनु

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
सक्रियता		गर्नुपर्ने * क्षमता अभिबृद्धि तथा नियमित गर्नुपर्ने	
योजना अनुगमन तथा सहजीकरण समिति गठन र सक्रियता	उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठन भएको	* क्षमता विकास गर्नुपर्ने * सक्रियता बढाउनुपर्ने	* प्रभावकारी कार्यान्वयनको अभाव
उपभोक्ता समितिमा समावेशीकरण	भएको	* अर्थपूर्ण सहभागिता र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने	* टाठावाठाको वोलवाला
गाउँपालिकाको क्षमता – जिआइएस – लेखा सफ्टवेयर – Web-based Reporting – अन्य	नभएको छ छैन	* लेखा सफ्टवेयर संचालन क्षमता अभिबृद्धि गर्नु पर्ने । * थप विषयगत क्षेत्रमा तालिम दिनुपर्ने । * प्रतिवेदन प्रणालीलाई व्यवस्थीत गरिनुपर्ने	* दक्ष जनशक्तिको कमी
कर्मचारी पूर्ति संख्या		* अपुग संख्यामा पदपूर्ति गर्नुपर्ने, दोहोरो कार्यबोझ हटाउनु पर्ने	* सरुवा भइरहने, समयमा पदपुर्ती नहुनु
वडा सचिवको क्षमता – सहभागितामूलक योजना तर्जुमा – अनुगमन – जवाफदेहिता	* न्युन क्षमता पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गर्न नसकिएको	* समसामयिक विषयमा नियमित क्षमता विकास तथा पुनर्ताजगी गरिनु पर्ने ।	* औजार उपकरणको कमी * दक्षजनशक्तिको कमी * अनुगमन नहुनु * जवाफदेहिता अभिवृद्धि सम्वन्धी जनचेतनाको कमी
गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय भवन	गाउँपालिका भवन (निर्माणको चरणमा रहेको) वार्ड कार्यालय ६ वटा मध्ये ५ वटा रहेको	* सबै वडाको पक्की भवन बनाउनु पर्ने	* बजेट व्यवस्थापन
वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम सञ्चालन	आंशिक रुपमा प्रारम्भ भएको	* पूर्ण कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने	* बजेटको कमी, विषयगत विज्ञताको कमी
वालमैत्री स्थानीय शासन	अभिमुखीकरण गर्न शुरु गरिएको	* सवै वडामा पुऱ्याउनु पर्ने * वालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न पहल गर्नुपर्ने	* चेतनाको कमी * दक्ष जनशक्तिको कमी * प्राथमिकतामा नपर्नु
खुला दिशामुक्त घोषणा	भएको	* पूर्ण सरसफाइ पालिका बनाउने तर्फ उन्मुख हुनुपर्ने	* जनचेतनाको कमी
छुवाछुत, भेदभाव मुक्त	सुधारोन्मुख रहेको	* सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने	* परम्परागत संस्कृति
घरभित्रको धुवामुक्त पालिका	घोषणा नभएको कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेको	* वैकल्पिक ऊर्जा प्रबर्द्धनमा जोड दिनुपर्ने	* जनचेतना, बजेट, पूर्वाधारको कमी

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
पूर्ण खोपयुक्त पालिका घोषणा	नभएको	* अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने	* खोपको उचित व्यवस्थापन
पूर्ण साक्षर पालिका	नभएको	* पूर्ण साक्षर अभियान चलाउनु पर्ने, नियमित अनुगमन र व्यवस्थापन हुनुपर्ने	* प्रभावकारीताको कमी
बजेटमा आन्तरिक स्रोतको हिस्सा	बढाउन प्रयासरत	* गाउँपालिकाको राजश्वका स्रोत पहिचान र परिचालन गर्नुपर्ने	* उचित पहल र परिचालनको कमी
सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने – जेष्ठ नागरिक – एकल महिला – वाल पोषण भत्ता – अशक्त – अपांगता	प्रदान हुँदै आएको	* तथ्यांक नियमित अद्यावधिक गरिनु पर्ने	* अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन कार्यान्वयन

२.४ गाउँ विकासका प्रमुख अवसर,सम्भावना, समस्या तथा चूनौतिहरु

धादिङ जिल्लाको विकट क्षेत्रमा अवस्थीत गाउँपालिका भएतापनि खनियाबास गाउँपालिकामा आर्थिक विकास गर्ने, सामाजिक विकास गर्ने, मानविय विकास गर्ने थुप्रै अवसरहरु रहेको हामी देख्न सक्दछौ । यद्यपी यहाँ विकासका यी विभिन्न क्षेत्रमा लगानीको अभावले अपेक्षाकृत फाइदा लिन सकिराखेको अवस्था भने छैन जसको मूल कारण भौगोलिक विकटता र मानविय शक्तिको अभाव मूल रुपमा रहेको छ । गाउँलाई चिनाउने जडिबुटी, पर्यटन, पशुपालन लगायत विभिन्न क्षेत्रको विकासबाट समेत मनग्य फाइदा लिन सक्ने अवसर हुँदा हुँदै पनि यहाँको विकासको गति न्यून रहेको भने यथार्थ नै हो ।

खनियाबास गाउँपालिका वा यस क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनीतिक विकासबाट धादिङको उत्तरी क्षेत्रमा बसोवास गर्ने झण्डै ३० हजार जनसमुदायले फाइदा लिन सक्ने अपेक्षा राख्न सकिन्छ । आवधिक रणनितिक विकास योजना तर्जुमा गर्ने विभिन्न चरणहरुमा गाउँपालिकाको यीनै विकासका प्रमुख संभावना, अवसर, समस्या तथा चूनौतिहरुको घनिभुत रुपमा छलफल तथा विश्लेषण गरी आवधिक रणनीतिक विकास योजनालाई मुर्त रुप दिने कार्य भएको थियो । यसप्रकार गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टिगत विकासमा देखिएका सम्भावनाहरु, चूनौतिहरु, अवसर र समस्याहरुको छलफल गरी आएका निचोडहरुको छोटकरीमा देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.४.१ गाउँ विकासका अवसरहरु

सहभागितात्मक रुपमा गाउँका सम्पूर्ण सरोकार वर्ग, निकाय तथा संघ सस्थाको सहभागितामा भएको छलफल, विगतका प्रयास र उपलब्धीहरुको समीक्षा तथा वस्तुस्थिति विवरणबाट पहिचान भएका गाउँ विकासका अवसरहरुलाई देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ । यी अवसरहरु गाउँको सामान्यरुपमा प्रस्तुत गरिएको अवधारणा मात्र हुन यसको अलावा थप नयाँ अवसर पनि हुन सक्दछन त्यसलाई पनि यस आवधिक रणनीतिक विकास योजनाले अवसरको रुपमा लिन कुनै वाधा पार्ने छैन ।

क. पर्यटनका धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरु हुनु

खनियाबास गाउँपालिका उत्तरको ढोकाको रुपमा अवस्थीत रहेकोले यसलाई थप नयाँ अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ जहाँ पर्यटन ब्यवसाय लगायत थुप्रै नया आर्थिक गतिविधिहरु संचालन गर्न सकिन्छ । यस गाउँपालिकामा उत्पादीत जडिबुटी, फलफुल लगायत अन्य नगदे वालीको बजारीकरण गर्न हाल निर्माणाधिन जिल्ला स्तरीय मार्गलाई एक अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

ख. गाउँपालिका भएर आँखु खोला वहनु

जलविद्युत विकासको प्रवल सम्भावना बोकेको आँखुको माथिल्लो भागबाट प्रशस्त मात्रामा विद्युत्त उत्पादन गर्न सकिन्छ जसबाट गाउँमा रोजगारी तथा आर्थिक विकासका अवसरहरु खुल्ने छन । यसको अलावा गाउँमा रहेका महत्वपूर्ण धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलमा केवुल कारको विकास गरी पर्यटन विकासका गतिविधिहरु समेतको सम्भावना रहेको हुँदा गाउँ भएर वग्ने आँखु नदी खनियाबास गाउँपालिकाको लागि एक अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

ग. गाउँपालिकामा विभिन्न स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरु कार्यरत रहनु

यस गाउँपालिकामा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरुको सहयोगबाट गाउँको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा सहयोग लिन सक्ने प्रयाप्त अवसरहरु छन । यस्ता संस्थाहरुको सहयोगबाट गाउँलाई जनजाति वसोवास गर्ने जिल्लाको विकट गाउँपालिका मध्येको एक नमुनाको गाउँ बनाउन सक्ने सुवर्ण अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ । साथै संघ संस्थाहरुसँगको सहयोग र समन्वयमा गाउँको सम्भावनालाई सम्वृद्धिमा रुपान्तरण गर्न सकिने हुँदा गाउँमा कार्यरत यस्ता संघ संस्थाहरु एक अवसरको रुपमा लिइएको छ ।

घ. दक्ष जनशक्ति उत्पादन र परिचालन

यस गाउँपालिकामा प्राविधिक र व्यवहारिक शिक्षा, परामर्श र अवसरको अभावका कारण गाउँका उत्पादनशिल जनशक्ती विशेष गरी ठूलो संख्यामा युवाहरु विदेश तथा शहर पलायन हुने गरेका छन । यसका साथै देश तथा वाह्य बजारमा प्राविधिक सीपयुक्त मानव संसाधनको अत्याधिक माग रहेकोछ । फलस्वरुव यस गाउँपालिकामा कार्यरत सरकारी, गैर सरकारी र नीजि क्षेत्रको लगानी तथा साझेदारीमा गाउँका मानविय शक्तिलाई दक्ष र सिपालु बनाउन सकिने अवसर गाउँपालिकाको लागि रहेको छ ।

ङ. कृषिमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग

यस गाउँपालिका खाद्य उत्पादनको लागि त्यति धेरै सम्भावना नभएतापनि कृषिका अन्य उत्पादनको व्यवसायीकरण तथा बजारीकरणबाट गाउँको विकासमा फड्को मार्न संभव छ । सूचना तथा संचार प्रविधिमा आएको आमूल परिवर्तनसँग कृषि प्रविधि उपयोग गरी गाउँको आर्थिक विकासको गतिलाई तिब्रता दिन सकिन्छ । खास गरी गाउँमा बढी सम्भावनाको रुपमा देखिएको जडिबुटी, तरकारी, आलु लगायतको उत्पादनलाई यससँग जोडन सकिन्छ ।

च. संस्थागत क्षमता तथा सुशासन अभिबृद्धि

प्रभावकारी विकास प्रक्रियामा संस्थागत विकास, श्रोत परिचालन तथा सुशासन प्रमुख माध्यमको रुपमा रहेको हुन्छ । नेपालको समग्र विकास प्रक्रियामा जस्तै यस गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा संस्थागत विकास श्रोत परिचालन र सुशासन सम्बन्धी समस्याहरु विद्यमान रहेका छन् । फलस्वरुप विकास कार्यहरु परिमाणमुखी र प्रभावकारी हुन सकेका छैनन । यस सम्बन्धी उपलब्ध संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था, औजार तथा रणनीतिहरुको राजनीतिक, प्रशासनिक र नागरिकस्तरबाट समेत परिपालना गर्न सके गाउँ विकासको अवधारणा अनुसार विकास कार्यलाई दिशानिर्देश गरी अपेक्षित परिणाम तथा प्रभावकारीता हासिल गर्न संभव हुनेछ ।

२.४.२ गाउँ विकासका प्रमुख सम्भावनाहरु

उच्च पहाडी भूभाग, वसाइसराइको उच्च दर तथा विकट भौगोलिक वनावटको कारणले खनियाबास गाउँपालिका वा यस क्षेत्रमा खाद्यवालीको संम्भावना भने धेरै नै न्यून देखिन्छ । स्थानविशेषत केही क्षेत्रमा जिविकोपार्जनको लागि खाद्य वालीको उत्पादन हुने सम्भावना रहेतापनि समग्र गाउँपालिका क्षेत्रमा खाद्यान्न वाली उत्पादनलाई

व्यवसायिकता दिन भने कठिन नै देखिन्छ । यसको अलावा गाउँमा फलफुल तथा जडिबुटी उत्पादनको भने प्रयाप्त सम्भावना रहेको छ । साथै यस गाउँपालिका भएर आँखु खोला वहने हुँदा जलविद्युतबाट उल्लेखनीय फाइदा लिन सकिने देखिन्छ । गाउँमा विकासको संम्भावनालाई देहाय वमोजिम विशिष्टिकरण गर्न सकिन्छ ।

क. जडिबुटीको विकास

खनियाबास गाउँपालिकामा जडिबुटीलाई ब्यवसायीकरण गर्न सकिएमा गाउँवासीको आर्थिक विकासमा मनग्य फाइदा लिन सकिने अवस्था रहेको पाइन्छ । उच्च हिमाली भूभाग भएको र जडिबुटी उत्पादनको लागि हावा पानी अनुकुल भएकोले गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा जडिबुटी उत्पादनलाई अभियानको रुपमा लैजान सकेमा यसले गाउँपालिकावासीको आयआर्जनमा उल्लेखनिय रुपमा टेवा दिन सक्ने देखिन्छ ।

ख. भेडा च्याङग्रा तथा बाख्रा पालन

उच्च पहाडी र चिसो हावापानी भएका माथिल्लो भूभागमा भेडा च्याङग्रा र तल्लो भूभागमा बाख्रा पालनको लागि उपयुक्त हुने हावापानी रहेको पाइन्छ, यस्ता क्षेत्रमा विविध पशुपालनको लागि सम्भावना रहेको देखिन्छ । पशु पालनको लागि सम्भाव्य देखिएता पनि गाउँका किसानहरु अझै त्यसतर्फ व्यवसायीक रुपमा भने परिचालित हुन सकेको अवस्था भने देखिदैन । खनियाबास गाउँपालिकामा पशुपालनको विकासको लागि पकेट क्षेत्र बनाई सोही वमोजिम कार्यक्रम संचालन गर्न सकेमा थप आर्थिक अभिबृद्धि हुने देखिन्छ ।

ग. परम्परागत सिप र प्रविधिको विकास तथा विस्तार

तुलनात्मक रुपमा जिल्लाको विकट स्थानमा अवस्थीत गाउँपालिका भएकोले स्थानीय सिप र प्रविधिको विकास तथा विस्तार गर्न सकेमा गाउँ विकासमा योगदान हुने देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रको जातजाती, भाषा, धर्म, सँस्कृति र भौगोलिक क्षेत्र अनुसार गाउँपालिकाबासीहरुमा स्थानीय तथा परम्परागत ज्ञान, सीप, र प्रविधिहरु प्रचलनमा रहेको पाइन्छ । उक्त ज्ञान, सीप र प्रविधिहरु समयानुसार परिमार्जन हुँदै समेत आएका छन् । त्यसैगरी कृषि, व्यवसाय, वन, शिक्षा तथा स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुबाट नागरिकहरुमा ज्ञान तथा सीपको हस्तान्तरण हुँदै आएको छ । उक्त सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रमबाट वस्तु तथा सेवा उत्पादन गर्ने वातावरण निर्माण भएको छ । हाल गाउँपालिका क्षेत्रमा विकासको माध्यमबाट पूर्वाधार, यातायात, संचार सेवा र सुविधा तथा सूचना प्रविधि सुविधाको बढोत्तरी र विस्तारले स्थानीय तथा परम्परागत ज्ञान, सीप र प्रविधि परिचालन र बृद्धि समेतमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिइएकोछ ।

घ. वैकिङ तथा सहकारी विकास

अनौपचारिक क्षेत्रबाट समुह, उपसमुह सञ्चालन भएतापनि बैंकिङ तथा अन्य वित्तिय संस्थाको विकास भने यस पालिकामा अझैसम्म हुन सकेको छैन् । तसर्थ सहकारी तथा वैकिङ्ग क्षेत्रको विकास र विस्तार गरी गाउँपालिकाबासीलाई स्थानीय स्तरमानै यस्ता सेवा दिनुपर्ने अतिनै आवश्यकता रहेको छ । छरिएर रहेको पूँजिलाई सहकारी र वैकिङ्गको माध्यमबाट एकीकृत गरी, लघु तथा घरेलु, उद्योगहरुमा परिचालन गर्न सकिने प्रशस्त संभावना रहेको छ । विभिन्न किसिमका आर्थिक तथा सामाजिक र पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यहरुको बृद्धि र विकासले वैकिङ्ग तथा सहकारी विकासको संभावनामा बृद्धि गरेकोछ । गाउँमा बढदै गएको यस्ता विकासको गतिविधिले वैकिङ तथा सहकारी विकासमा अभिबृद्धि हुने आशा लिन सकिन्छ ।

ङ. प्राविधिक जनशक्तिको विकास तथा परिचालन

अल्पकालिन तथा मध्यकालिन तालिमका माध्यमबाट गाउँका युवा जनशक्तिलाई थप ज्ञान र सिप दिलाउन सकिएमा यस गाउँपालिकामा आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको परिपूर्ति भई गाउँको आर्थिक विकासमा थप योगदान पुग्ने देखिन्छ । यसबाट गाउँमा हुने आर्थिक कारोवारमा बृद्धि भई विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित आर्थिक गतिविधिहरु बढने सम्भावना देखिन्छ ।

च. जलविद्युत तथा जलश्रोतको बहुक्षेत्रगत विकास

यस गाउँपालिका हुँदै वहने आँखु खोलाबाट उल्लेखनीय मात्रामा जलविद्युत्त निकाल्न सकिने प्रवल सम्भावना रहेको हुँदा यसको उत्पादन पश्चात गाउँमा थप नया रोजगारी र आर्थिक विकासका नयाँ क्षेत्रहरुको ढोका खुल्न सक्ने देखिन्छ । यसको विकासबाट गाउँमा विद्युत्तको उत्पादन भइ निकासी हने हुँदा गाउँको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा उल्लेखनिय योगदान पुग्ने देखिन्छ ।

छ. वन व्यवस्थापन मार्फत वातावरण सेवा भुक्तानी

गाउँको अधिकांस भूभाग वन जंगलले ढाकेको यस गाउँपालिकामा वनको वैज्ञानिक तथा दिगो वन व्यवस्थापन गरी वनमा आश्रित उपभोक्ता तथा समुदायलाई यसको उपयोग गर्ने संस्था तथा कम्पनी र राज्यले कार्वन सिक्वेष्ट्रेशन तथा संचिती गरी श्रोत तथा वातावरण संरक्षणमा योगदान गरे वापत वातावरणीय सेवा भुक्तानीको प्रशस्त संभावना रहेकोछ । यसको अलावा गाउँमा प्रशस्त मात्रामा जडिबुटीको सम्भावना रहेको हुँदा त्यसको विकास र विस्तार गरी गाउँबासीको आर्थिक उपार्जन गर्न सक्ने प्रयाप्त सम्भावना देखिन्छ ।

ज. पर्यटकीय क्षेत्रको विकास र विस्तार

गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा रहेका धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिकोणबाट महत्व राख्ने स्थानलाई पर्यटन विकास गरी त्यसबाट गाउँबासीको स्थानीय स्तरमा नै रोजगारी बृद्धि हुने प्रबल सम्भावना रहेको पाइन्छ ।

२.४.३ गाउँ विकासका प्रमुख समस्याहरु

खनियाबासको सम्पूर्ण भूभाग पहाडी क्षेत्रमा पर्ने हुनाले जिल्लाका उत्तरी क्षेत्रको विकासका धेरैजसो समस्या तथा सबालहरु मिल्दाजुल्दा रहेकाछन् । यो गाउँपालिका आर्थिक तथा सामाजिक विकास लगायत लघु तथा घरेलु उद्योग, संस्थागत विकास, स्थानीय शासन र उत्तरदायित्व, जस्ता विभिन्न क्षेत्रमा विविध समस्याहरुबाट गुज्रिएका छन । गाउँपालिकाका विगतका प्रयास र उपलब्धीहरु एवं वस्तुस्थिति विवरण तथा सहभागितात्मक छलफलबाट पहिचान गरिएका समस्याहरुलाई बुँदागत रुपमा संक्षिप्तमा तल प्रस्तुत तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

क. गरिबी, वेरोजगारी र असमानता

अझै पनि गाउँपालिकाका उल्लेखनीय जनसंख्या (४०%) गरिबिको रेखामुनि रहेका छन । साथै गाउँमा सामाजिक, आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरुको अपर्याप्तता, परिणाममुखी तथा प्रभावकारिताको कमीको कारण गाउँमा आर्थिक तथा सामाजिक विकास खासै दुर्ततर रुपमा भएको छैन । वेरोजगारीको समस्याले बैदेशिक रोजगारमा संलग्नको संख्या पनि उल्लेखनीय रुपमा रहेको छ । फलस्वरुप उत्पादनशील मानव संसाधन विशेष गरी युवाशक्ती विदेश र सहर पलायन हुने क्रम बढ्दो रुपमा रहेको छ । यसैगरी लैङ्गिक, वर्गीय, जातीय तथा क्षेत्रीय असमानता पनि विद्यमान छ । आमनागरिक विशेष गरी लक्षित वर्गको पहुँच र अवसरमा कमी र शक्तिकेन्द्र केन्द्रित शासनको परिणामस्वरुप असमानतामा कमी आउन सकेको छैन । गाउँको रणनीतिक योजना र कार्यक्रमको कमीका कारण रोजगारीको अवसरमा पनि गाउँवासीको पहुँचमा कम रहेको देखिन्छ । जसअनुसार गाउँको समग्र विकासमा समयसापेक्ष रुपमा खासै सुधार भएको पाइदैन ।

ख. सेवा सुविधामा न्यून पहुँच र उपलब्धता

गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, विकटता, सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारहरुको न्यून उपलब्धता, संस्थागत विकास, श्रोत परिचालन र सुशासन अभिबृद्धिमा कमीका कारण विकास कार्यहरु परिणाममुखी र प्रभावकारी हुन सकेका छैनन् । फलस्वरुप गाउँका बासिन्दाहरुमा आधारभूत सेवा तथा सुविधाहरु समेत उपलब्ध हुन सकेको छैन । उपलब्ध सेवा सुविधामा पनि लक्षित वर्ग, क्षेत्र र समुदायका मानिसहरुको पहुँच पुग्न सकेको छैन ।

ग. उपलब्ध प्राकृतिक श्रोत साधनको न्यून उपयोग

यो गाउँपालिका क्षेत्रमा वन, जलश्रोत तथा जैविक विविधता जस्ता नविकरणीय प्राकृतिक श्रोतहरु पर्याप्त रहनुका साथै अन्य प्राकृतिक श्रोतहरु समेतको प्रशस्त संभावना भएर पनि श्रोत साधन, प्राविधिक ज्ञान, सीप, क्षमता,

उपयुक्त संस्थागत व्यवस्था, कार्यक्रम र लगानीको कमीका कारण उक्त श्रोतहरुमा उपलब्ध साधनहरुको परिचालन हुन सकेको छैन । यस सम्बन्धी उपलब्ध नीति नियम पनि व्यवहारिक रहेका छैनन् र उपलब्ध श्रोत, साधन र लगानी प्रर्याप्त रहेको छैन । कार्यक्रमहरु अपर्याप्त, कमजोर संस्थागत क्षमता र कार्य वातावरण समेत अनुकुल र भएका कार्यहरु समेत पारदर्शी, समावेशी र नतिजामूलक छैनन् ।

घ. भू-उपयोग तथा दीर्घकालिन र व्यवहारिक योजनाको अभाव

उपलब्ध नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाका बाबजुद हालसम्म गाउँपालिका स्तरमा कुनै पनि रणनीति बन्न सकेको छैन । गाउँको लागि अति आवश्यक भू-उपयोग लगायत कुनै पनि दीर्घकालिन तथा रणनीतिक योजनाहरु तर्जुमा छैनन् यसमा स्थानीय तहको भर्खर मात्रै गठन र सञ्चालन हुनुको कारणले पनि हो । स्वास्थ्य, शिक्षा, वन, विपद व्यवस्थापन तथा वातावरणीय क्षेत्रको राष्ट्रिय स्तरको रणनीतिहरु वनेका छन तर गाउँ विशेष भएर योजनाहरु वनाइ कार्यान्वयन भएको अवस्था देखिदैन ।

ङ. न्यून सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारको विकास

यस गाउँपालिकामा हालसालै छोएको मौसमी सडक यातयात वाहेक अन्य यातायातको व्यवस्था यहाँ छैन । हालका दिनमा निर्माणाधिनमा रहेका सडकहरुको प्रगति पनि अपेक्षाकृत रुपमा अगाडि बढीरहेको अवस्था देखिदैन । भुकम्पबाट क्षति पुगेका सामुदायीक, सरकारी तथा नीजि संरचनाहरुको निर्माण तथा पुर्ननिर्माणको काम अति नै सुस्त देखिन्छ ।

गाउँपालिकामा अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाको अवस्था धेरै नै कमजोर छ । उपलब्ध सामान्य सेवा पनि नियमित, गुणस्तरीय र भरपर्दो छैन । शिक्षामा गुणस्तरीयता, व्यवहारिक तथा रोजगार उन्मुख बनाउने कुनै नीति तथा रणनीति देखिएको छैन । खानेपानी, सरसफाई, सिचाई तथा अन्य पूर्वाधारमा कमी र नियमित हुन सकेको छैन । उपलब्ध पूर्वाधारमा समेत सर्वसाधरणको पहुँच पुग्न सकेको छैन । जनतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने गाउँपालिका भवन तथा वडा कार्यालयहरुको केन्द्र तोक्न नसक्नाले सेवामा प्रभावकारिता दिन सकिरहेको अवस्था छैन ।

च. पालिकाको न्यून श्रोत परिचालन क्षमता

एक त उच्च पहाडी भुभाग त्यसमा पनि कमजोर संस्थागत क्षमता, आवश्यक ज्ञान तथा सीप, भौतिक सुविधा र कार्य प्रक्रियाको कमीको कारण आन्तरिक श्रोतको परिचालन हुन सकेको छैन भने उपलब्ध अनुदान, श्रोत तथा साधन समेत परिणाममुखी र प्रभावकारी उपयोग हुन सकेको छैन । स्थानीय शासन साझेदार विशेष गरी लक्षित वर्ग तथा समुदायहरुको क्षमताको न्यूनताका कारण आन्तरिक तथा वाह्य श्रोत साधनको प्रभावकारी परिचालन हुन सकिरहेको छैन । संभाव्य श्रोतहरुको अध्ययन तथा खोजि, अनुमान तथा प्रक्षेपण, सम्बन्धित निकाय तथा पक्षसँग समन्वय, संविधानले व्यवस्था गरेका अधिकारमा आधारीत विषयहरुमा नीतिगत अड्चन तथा प्रयाप्त ऐन नियमहरु तयार गर्न सकिएको छैन तथा न्यून क्षमताका कारण प्रभावकारी रुपमा विकास आयोजनामा आन्तरिक, केन्द्र, वाह्य, नीजि तथा सामुदायिक श्रोत तथा साधनको परिचालन हुन सकिरहेको छैन ।

छ. कमजोर संस्थागत क्षमता तथा कार्यदक्षता

गाउँपालिकामा क्रियाशिल संघ सस्था तथा निजी क्षेत्रका साझेदारहरुको कमजोर संस्थागत क्षमता विकासले देशका अन्य पालिकाहरुमा जस्तै यस गाउँपालिकामा पनि उही समस्या भोग्नु परीराखेको अवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकारमा समायोजन हुनुपर्ने विषयगत कार्यालयहरु अझै सम्म समायोजन तथा व्यवस्था नहुनाले गाउँपालिकाको योजनाबद्ध विकास गर्न दक्ष कर्मचारीहरुको अभाव रहेको देखिन्छ । देशमा विगतका लम्बिदो राजनीतिक संक्रमणकाल, राजनीतिक अस्थिरता र शान्ति सुरक्षा एवं भौतिक पूर्वाधार विकासको मन्द गतिका कारण यस गाउँपालिकामा अन्य विकट गाउँपालिकामा जस्तै प्रयाप्त सेवा तथा कार्य सञ्चालन हुन सकेको छैन, फलस्वरुप यसबाट जनताले थूप्रै समस्या भोग्न परिराखेको अवस्था देखिन्छ ।

ज. नयाँ–पीडिको कृषि पेशाप्रति उदासिनता

यसै पनि विकट र भिरालो भूभाग त्यसमा पनि हालका दिनमा कृषि पेशा प्रति गाउँवासीको खास गरी युवा वर्गको झुकाव कम हुँदै जानुले गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा समस्याहरु देखा परिराखेको अवस्था सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा खाद्यान्नको उल्लेखनीय रुपमा आयात हुने र अन्य थुप्रै कृषि वालीहरुको समेत आयात हुने हुँदा यसतर्फ गाउँपालिकाले विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । खाद्यान्न वाली उत्पादनमा समस्या देखिएता पनि अन्य व्यावसायीक खेती तर्फ किसानको ध्यान जान सकिरहेको अवस्था पाईदैन जसले गर्दा युवा जमात वैदेशिक रोजगार वा शहर पलायन हुने गरेका छन ।

झ. भिरालो भुगोल तथा छरिएर रहेका वस्तिहरु

गाउँको भौगोलिक अवस्थिति तथा वनावटका कारण गाउँपालिकाका धेरैजसो गाउँ तथा वस्तीहरु छरिएर रहेका छन् तथा दुर्गम रहेका छन् । परिणामस्वरुप उक्त गाउँ/वस्तीहरुका सेवा तथा सुविधाको प्रवाह कठिन रहेकोछ, सेवा विस्तारका कार्यहरुमा लागत मूल्य अत्याधिक रहेको छ । तसर्थ छरिएर रहेका वस्तीहरुलाई एकत्रित गरी एकीकृत वस्ती विकासको योजना सहित विकास तथा सेवा प्रवाहका कार्यका लागि व्यवहारिक नीति, योजना, कार्यक्रमको अभाव रहेकोछ ।

ञ. वसाइसराई र वैदेशिक रोजगारीका लागि युवाहरु विदेशिने क्रममा वृद्धि हुनु

गाउँमा भएका आर्थिक तथा सामाजिक विकास एवं रोजगारी लगायतका कार्यक्रमको कमी र उचित वातावरणका कारण युवा वर्गहरुमा काठमाडौं र विदेशमा जाने प्रबृतिमा बृद्धि भइरहेकोछ । गाउँबाट उर्जाशिल युवाशक्ति रोजगारीका लागि शहर तथा विदेशिने क्रम बढ्नु समग्र विकासको एक प्रमुख समस्याको रुपमा देखिएकोछ ।

२.४.४ गाउँ विकासका चुनौतिहरु

गाउँ विकासका विगतका प्रयास र उपलब्धीहरु एवं वस्तुस्थिति विवरण तथा सहभागितात्मक छलफलबाट पहिचान गरिएका चूनौतिहरुलाई बुँदागत रुपमा संक्षिप्तमा तल प्रस्तुत तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

क. समग्र विकासलाई सम्बोधन गर्ने अनुकुल नीति नियम नहुनु

गाउँको भौतिक, भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक विशेषता अनुकुल नीति, नियम र योजनाको अभाव रहेको छ । भएका नीति, नियम, व्यवस्था र योजनाहरु पनि व्यवहारिक र समय सापेक्ष देखिदैनन् । त्यसमा पनि धादिङको विकट क्षेत्र, खनियाबास गाउँपालिका जस्ता क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने उपयुक्त नीति नियमको खाँचो रहेको छ ।

ख. जलवायू परिवर्तनको प्रभाव बढ्नु

कार्वन लगायत ग्रिनहाउस ग्यासहरुको बढ्दो उत्सर्गनको कारण विश्व तापमानमा बृद्धि भएको छ र यसबाट विशेष गरी विकासोन्मुख तथा अल्पविकसिक देश त्यसमा पनि ग्रामीण जनताको जनजीविका, श्रोत र साधनमा नकारात्मक प्रभाव परिरहेको छ । समयमा वर्षा नहुनु, हिउ नपर्नु, लामो समय खडेरी हुनु, अतिबृष्टि, खण्डबृष्टि तथा अनावृष्टि हुनु, गर्मी तथा जाडोमा बृद्धि हुनु, तापक्रम बढ्नु, वनस्पतिको जीवनचक्रमा बदलाव देखिनु, कृषि तथा वनबालीमा रोगकिराको प्रकोपमा बृद्धि हुनु जस्ता जलवायु परिवर्तनका लक्षणहरु धादिङ जिल्लाका उत्तरी क्षेत्रमा पनि देखिन थालेकोछ । यसका साथै हिउँ पग्लने क्रममा बृद्धि, हिमताल फुट्ने, बाढीपहिरो जस्ता समस्यामा बृद्धि भैरहेको छ । यस पालिका क्षेत्रका विभिन्न स्थानमा जमिन चक्रने तथा धाँजा फाटने जस्ता प्रकोपजन्य समस्या घटाउन अनुकुलन योजनाहरु बन्न र लागू हुन सकिरहेका छैनन् । फलस्वरुप विपद र यसबाट हुने मानवीय तथा भौतिक क्षतिमा सालै पिच्छे बृद्धि देखिएकोछ ।

ग. भौगोलिक विकटता हुनु तथा राज्यबाट विशेष ध्यान नदिनु

धादिङको उत्तरी क्षेत्र कर्णालीको विकट भौगोलिक क्षेत्रसँग तुलना गर्दा अति सयोक्ति नहोला जहाँ राज्यबाट जुन स्तरको सेवा परिचालन हुनु पर्दथ्यो सो स्तरको सेवा सुविधाहरुको उपलब्धता भएको पाइदैन । यसतर्फ राज्यमा

विशेष ध्यान दिनुपर्ने आवश्यक ठानिन्छ । खास गरी संविधानमा व्यवस्था भए अनुसार विशेष क्षेत्र विकासको अवधारणा यस पालिका क्षेत्रको लागि लागु हुन्छ ।

घ. पुरातनवादी संस्कृति/संस्कार कायम रहनु

समय र विकासको सोचमा तुलानात्मक रुपमा परिवर्तन आएको भएता पनि गाउँ विकासका प्रमुख साझेदारहरु कमैमा यस प्रति सचेत रहेको नागरिकले महशुस गर्न पाएका छैनन् । अधिकांश सरोकारवाला संस्था र व्यक्तिमा पुरातनवादी सोच र संस्कार कायम रहेको देखिन्छ । यसबाट विकास कार्य नतिजामुखी र प्रभावकारी हुन सकेको छैन । विकासलाई अझैपनि भागवन्डामा सिमित राखीएको छ । प्राथमिकताको नीतिलाई अझैपनि अवलम्बन गर्न सकेको अवस्था छैन ।

ङ. आन्तरिक रोजगारी सृजना गर्न नसक्नु तथा युवा शक्ति पलायन हुनु

गाउँको सम्भावनालाई रोजगारी सृजना गर्ने कुनै पनि नीति नियम वन्न सकेको छैन । फलस्वरुप उत्पादनशिल श्रमशक्ति विशेष गरी युवाशक्ति विदेश तथा शहर पलायन भइरहेका छन् । यो क्रम बढ्दो क्रममा रहेकोछ । साथै बैदेशिक रोजगारमा जाँदा भएका घाइते र मृतकको संख्या पनि दिनहु बढदो क्रममा रहेको छ ।

च. स्थानीय सरकारबाट विकासको प्राथमिकता निर्धारण गर्न नसक्नु र श्रोत साधन उपलब्ध गराउन नसक्नु

खास गरी जनजाति (तामाङ) समुदायको वाहुल्यता रहेको यस क्षेत्रको विकासमा प्राथमिकता अनुसार श्रोत साधनहरुको ब्यवस्था गर्न नसक्नु राज्य तथा स्थानीय सरकारको कमजोरीको रुपमा रहेको छ । साथै गाउँपालिकाको प्राथमिकता तथा समस्यालाई हेरी विकासका कार्यक्रमहरु लैजान नसक्नुले समग्र जिल्लाकै विकासमा समस्याहरु देखिएका छन र यहाको चूनौति पनि यही नै रहेको छ ।

२.५ गाउँ विकासका प्राथमिकताहरु

खनियाबास गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका क्रममा पहिचान भएका समस्या तथा सम्भावना र उपलब्ध अवसरहरुका आधारमा सहभागितामूलक छलफलबाट तल उल्लेख गरिएअनुसारका बिषयक्षेत्रहरुको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरिएको छ । यी प्राथमिकताका आधारमा गाउँपालिकाले आयोजना छनौट, लगानी बृद्धि तथा उचित कार्यान्वयन गर्दा सन्तुलित, समावेशी तथा दिगो विकास हुने देखिन्छ ।

१. सडक तथा भौतिक पूर्वाधार
२. कृषि तथा पशु
३. शिक्षा
४. स्वास्थ्य
५. खानेपानी तथा सरसफाई
६. ऊर्जा
७. वन तथा जडिवुटी
८. पर्यटन
९. संचार
१०. वस्ती विकास
११. खेलकूद
१२. धार्मिक, सांस्कृतिक विकास

परिच्छेद ३ : गाउँ विकासको दीर्घकालीन सोच तथा निर्देशक सिद्धान्तहरु

३.१ गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच (Vision)

प्रस्तुत आवधिक योजनालाई खनियाबास गाउँपालिकाको अपेक्षित विकासले कता डोऱ्याउने हो, तद्नुकुलको दीर्घकालीन सोंच निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ । दीर्घकालीन सोंच सामान्यत: आवधिक योजना अवधिभित्र प्राप्त हुने अवस्था नभई दुई तीन दशक अवधिसम्मको आदर्श कल्पनाका रुपमा निर्धारण गर्ने मान्यता अनुसार खनियाबास गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच तय भएको छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच निर्धारण गर्दा गाउँपालिकामा क्रियाशिल राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गैसस तथा निजीक्षेत्र, नागरिक समाज/संस्थाका प्रतिनिधिहरु लगायत सरोकारवालाहरुको सहभागिता र आम समहतिका आधारमा सकेसम्म गाउँपालिकाको समष्टिगत पक्षलाई झल्काउने गरी तय गरिएको छ । सहभागितामूलक प्रक्रिया (Participatory visioning exercise) द्वारा निर्धारण गरिएको खनियाबास गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचलाई निम्न अनुसार निर्धारण गरिएको छ । यसलाई हासिल गर्नेतर्फ खनियाबास गाउँपालिकाको प्रस्तुत आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य तथा कार्यक्रमहरु निर्देशित रहनेछन ।

" शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार
खनियाबास विकासको मूल–आधार "

खनियाबास गाउँपालिकाको अधिकांस लगानी यीनै चारवटा क्षेत्रको विकासमा नै केन्द्रित भइरहेको छ । विद्यालयहरुको भौतिक संरचना, गुणस्तरिय शिक्षा र प्राविधिक शिक्षामा जोड दिइ गाउँबासीको रोजगारी बढाउने लक्ष्य गाउँपालिकाले लिएको छ । त्यस्तै यो गाउँपालिका कृषि उत्पादनमा खास गरी नगदे वाली, तरकारी र फलफुलमा उत्पादनमा अत्यन्तै सम्भावना बोकेको छ । यहाँको अर्गानिक उत्पादनलाई देश विदेशका शहरमा निकासी गरी ठूलै आर्थिक उपार्जन गर्न सकिन्छ । यहाँको हावापानीमा कृषिमा उद्यमशिलता र व्यवसायीकरण प्रमुख सम्भावना रहेको हुँदा कृषि क्षेत्रको विकासबाट गाउँपालिकाको पहिचान र सम्वृद्धिको आधार बन्न सक्दछ । त्यसैले कृषि उत्पादनको लागि पनि यो गाउँपालिका उर्वर भूमिमा गनिन्छ । त्यस्तै गरी यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न स्थानमा भएका पर्यटकिय क्षेत्रहरुको विकास गर्न सकिएमा पर्यटनबाट पनि रोजगारी बृद्धि गर्न सकिन्छ । सम्बृद्धिलाई डोरचाउने सबैभन्दा महत्वपूर्ण बिषय भनेको पूर्बाधार नै हो । त्यसैले गाउँगाउँ सम्म बाह्रै महिना आवागमन हुन सक्ने सडक यातायातले गाउँको विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा गाउँको दिर्घकालिन सोचमा पूर्बाधार विकासलाई लिइएको छ ।

गाउँबासीहरु थोरै संख्यामा भएपनि खानेपानी तथा सरसफाई सेवाबाट पछाडि परेको तथ्यांकले देखाउदछ । अवका दिनमा सबै गाउँबासीहरुलाई सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध गराउनु पनि गाउँपालिकाको चूनौति रहेको छ । खनियाबास गाउँपालिका पैरोजन्य विपदको अति नै जोखिम रहेको पालिका हो जहाँ देशकै ठूलो पैरो झ्र्ालाङको पैरोको नामले प्रख्यात छ । त्यसकारण गाउँमा सुरक्षित भवन तथा आवास, पुलपुलेसा, आधुनिक सञ्चार (कम्प्यूटर, इन्टरनेट, टेलिफोन, मोवाइल) का सुविधा पर्याप्त र गुणस्तरीय रुपमा सञ्चालनमा ल्याउनु पर्ने चूनौति रहेको छ । यी सबै कार्य गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधनबाट मात्र सम्भव नहुने हुँदा गाउँको विकासमा कसरी सार्वजनिक तथा निजी लगानीलाई आकर्षण गर्ने सोको लागि ठोस् पहल गरी पूर्बाधार निर्माण गर्नुपर्ने अर्को चूनौतिको रुपमा रहेको छ । अर्को तिर गाउँपालिकामा बसोवास गर्ने अधिकांस समुदाय तामाङ समुदाय रहेको र उनीहरु सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा तुलनात्मक रुपमा पछि परेका समुदाय भित्र पर्दछन, यस्ता समुदायको समग्र विकासमा कसरी प्रभावकारी कार्यक्रम तथा योजनाहरु ल्याउन सकिन्छ ? गाउँपालिका महिला, दलित तथा वालवालिकालाई विकासको मूलप्रवाहमा राखी समग्र सामाजिक, साँस्कृतिक र आर्थिक विकास प्राप्तिमा केन्द्रित गर्न प्रतिबद्ध हुनु गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोँच रहेको छ ।

खनियाबास गाउँपालिकाको गौरव गर्न लायकका बिषयहरु

- प्रांगारिक कृषि प्रणाली
- धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्र

३.२ निर्देशक सिद्धान्तहरु

गाउँ विकासका समष्टीगत लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु प्राप्त गरी दीर्घकालीन सोँचको प्राप्ति उन्मुख गाउँको विकास प्रक्रियालाई अगाडी बढाउन निम्न अनुसारका विकासका निर्देशक सिद्धान्तहरु तय गरिएको छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंचलाई हासिल गर्न यी निर्देशक सिद्धान्तहरु लागू गरिनेछ । गाउँपालिकाका विषयगत योजनाहरु तथा रणनीतिक र वार्षिक योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा यो आवधिक रणनीतिक विकास योजना यो निर्देशक सिद्धान्त वमोजिम भए नभएको सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ ।

• जनकेन्द्रीत विकास : लाभग्राहीको अर्थपूर्ण सहभागिता

विकासका लागि विकास भन्ने नभई विकास त्यस क्षेत्रका जनताको उन्नतिसँग सम्वन्धित रहेको हुन्छ । विकासले के कुन पक्ष र बिषयलाई सम्वोधन गर्नुपर्छ भन्ने कुरा स्थानीय विशिष्ठतामा भर पर्दछ । विशेषत: हालसम्म पनि विकासका लाभबाट वञ्चित समुदाय, दलित, पिछडा वर्ग, महिला, वालवालिका, अपाँगता भएका व्यक्ति, आदिवासी जनजाति लगायत यातायात तथा भौगोलिक रुपमा पछि परेका गाउँ टोलका जनतालाई ध्यानमा राखी योजना तथा बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ । पिछडिएका/पछाडि पारिएका समुदाय एवं वर्गको सवलीकरण एवं सशक्तीकरण गर्दै सामाजिक एवम् आर्थिक शसक्तिकरण गरिनेछ ।

• प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग तथा वातावरणमैत्री विकास

गाउँपालिकाले विकास योजना सञ्चालन गर्दा स्थानीय स्रोत, साधन, सम्पदाको वुद्धिमतापूर्ण एवं दिगो रुपमा उपयोग गर्ने र वातावरणलाई क्षति नपुग्ने गरी योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । प्राकृतिक रुपमा अति नै सम्वेदनसिल भूभाग रहेको यो गाउँपालिकाको विकास पूर्वाधारका योजनाहरु सञ्चालन गर्दा प्राकृतिक छटा र भूभागलाई नखल्वल्याउने गरी विकास गर्न पहल गरिनेछ ।

• बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन

गाउँपालिका भित्र जनसंख्याको लगभग आधा जनसंख्या वालवालिका रहेका छन । वालस्वास्थ्य, वालशिक्षा तथा वालविकास, वालसंरक्षण तथा वालसहभागितामा हुने लगानी सम्बृद्ध र दिगो गाउँ विकासको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भ हुने हुँदा वालमैत्री स्थानीय शासनको स्थापना र सुदृढीकरण गरिनेछ । गाउँपालिकामा विकासका क्रममा सञ्चालन गरिने समाजिक, आर्थिक एवं पूर्वाधार निर्माणजस्ता आयोजनाहरु वालवालिकाको पहुँच एवं सहभागिता गराई बालमैत्री हुने गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

• वस्ती विकास

खास गरी वि.स. २०७२ सालको भुकम्पबाट उपयुक्त बसोवास गर्ने भूभागहरु खुम्चदै गई परम्परागत रुपमा बसोवास गर्दै आएका गाउँ थलोहरुमा पैरो तथा जमिन भास्सिने र चरकने समस्याले यहाँका समुदायहरु विस्तारै शहर बजार केन्द्रित वसाई सराई, जीविकोपार्जनका लागि विभिन्न स्थानमा वसाइ सराई गर्नाले फरक किसिमको चूनौति थपिएको छ जसको न्यूनिकरण गर्न शहरी तथा ग्रामीण विकासमा सन्तुलन राख्ने नीति लिइनेछ । व्यवस्थित र सुरक्षित वस्ती विकासमा विशेष ध्यान दिइनेछ । गाउँवस्तीमा खानेपानी तथा सरसफाइमा विशेष ध्यान दिई जिवनस्तर उकास्ने गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

• संस्थागत विकास

हालको स्थानीय तह, स्थानीय सरकार पनि हो । त्यसैले यो स्थानीय सरकार नागरिकलाई सेवा प्रदान गर्ने घरदैलोको सरकारका रुपमा रहेको छ । स्थानीय तह संस्थागत, संरचनागत चुस्तताको रपमा रहन सकेमा मात्र जनतालाई प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुन्छन । यसका लागि समग्र राष्ट्रिय सन्दर्भ (लोकतान्त्रिक संघीय ढाँचामा राज्यको पुनर्संरचना र नयाँ संविधान अनुसारको कार्यअधिकारक्षेत्र) समेतलाई

ध्यानमा राखी नगरोन्मुख क्षेत्रहरुलाई समेटेर आवश्यक पूर्वाधार विकास र समन्वय गर्न विद्यमान गाउँपालिकाको आन्तरिक संगठनलाई चुस्त र दुरुस्त पार्दै लगिनेछ ।

गाउँ विकासमा विकासका साझेदार सवै संघ संस्थाहरुसँगको आपसी समन्वय र सहकार्यलाई प्रबर्द्धन गरिनेछ । संघिय तथा प्रदेश स्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाबाट उपयुक्त वातावरण वनाइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सवै विकास योजनाहरुलाई एकीकृत र समन्वयात्मक तुल्याउन गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता तथा सहकार्यको संस्कृति विकास गर्ने कार्यप्रणाली अवलम्वन गरिनेछ । यसैगरी विकासका कार्यहरुलाई एकीकृत ढंगले सञ्चालन गर्न एवं अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिका तहमा विकासका सवै सरोकारवालाहरुको सँस्थागत क्षमताको विकासमा जोड दिइनेछ ।

• गैसस, निजी क्षेत्रको विकासमा साझेदारिता

गाउँ विकासमा सार्वजनिक क्षेत्रका अलावा गैसस, निजी क्षेत्र र सहकारीको माध्यमबाट साझेदारी विकासका लागि उपयुक्त वातावरण बनाउनु विकास योजनाको निर्देशक सिद्धान्त हुनेछ । निजी क्षेत्र प्रबर्द्धनका लागि आवश्यक शान्ति सुरक्षा, सार्वजनिक पूर्बाधार, लाभको बाँडफाँडको न्यायोचित प्रबन्ध गरिनेछ ।

• सामाजिक समावेशीकरण र न्याय (भेदभाव रहित समाज)

जातीय, लैंगिक, भौगोलिक, उमेरगत, धर्म तथा क्षमता आदिका आधारमा गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरीने विकासका हरेक क्रियाकलापमा भेदभाव गरिने छैन । विकासका क्रियाकलापमा निर्णय प्रक्रिया, लाभको वाँडफाँडमा सवै क्षेत्र तथा पक्षको सहभागिता गराइनेछ । पछि परेका वर्ग र समुदायको जीवनस्तर उठाउने योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ । साथै गाउँपालिका स्तरिय आयोजनाहरुको निर्माण गर्दा अपाँगमैत्री रुपमा सञ्चालन गरिनेछन । अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सम्मानजनक जीवनयापनका लागि उपयुक्त वातावरण बनाईनेछ ।

• सुशासन (पारदर्शिता, जवाफदेहिता, निस्पक्षता, सहभागिता)

सार्वजनिक सेवालाई प्रभावकारी रुपमा प्रवाह गर्न सार्वजनिक निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवा तथा ती निकायमा कार्य गर्ने कर्मचारीहरुलाई पारदर्शी एवं जवाफदेही बनाइनेछ । सामाजिक विभेद एवं वहिष्करणमा परेका वर्ग-समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउँदै खनियाबास गाउँपालिकालाई विभेद सुन्य पालिकाको रुपमा विकास गरिनेछ । संविधान र कानुनहरुको पूर्ण पालना गर्दै पारदर्शी र जवाफदेहीताका संयन्त्र तथा औजारहरुको परिचालन गरिनेछ । नागरिक समाजहरुलाई सशक्तीकरण गर्दै नागरिकका आवाजहरुलाई विकास योजनाहरुका माध्यमबाट सम्बोधन गरिनेछ ।

• कला, सँस्कृतिको जगेर्ना

कला र संस्कृतिमा खनियाबास गाउँपालिकाका समुदाय सम्पन्नता वोकेको गाउँपालिका हो । खास गरी तामाङ संस्कृतिको महत्वपूर्ण सम्पत्तिका रुपमा रहेको स्थानीय कला र सँस्कृतिको जगेर्नाबाट गाउँपालिकाको विकासमा योगदान गर्न सकिन्छ । जसको माध्यमबाट पर्यटन आगमनमा उल्लेखनिय सुधार गर्न सकिन्छ । यहाँको कला सँस्कृति तथा ऐतिहासिक क्षेत्रहरुको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनमा ध्यान दिइनेछ । यसको समुचित प्रयोगबाट पर्यटन विकास, स्थानीय समाजिक सद्भाव र मनोरञ्जन प्रदान गर्ने माध्यमका रुपमा विकास गरिनेछ ।

• अभियानमूलक विकास

गाउँपालिकामा विकासका गतिविधिहरुलाई जनताको आवश्यकता अनुसार विश्वासिलो वनाउन, आम नागरिकको उच्च सहभागिता सुनिश्चित गर्न अभियानात्मक विकास प्रक्रिया अवलम्वन गरिनेछ । सवै विषय क्षेत्रमा जनताको आवश्यकता अनुसार अभियानात्मक विकास कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँपालिका, पूर्ण खोपयुक्त गाउँपालिका, पूर्ण साक्षरत गाउँपालिका, जातिय छुवाछुतरहित गाउँपालिका, धुँवामुक्त घर भएको गाउँपालिका, हरियाली गाउँपालिका, पूर्ण उज्यालो गाउँपालिका,

वोक्सीप्रथा, दाइजोप्रथा, महिलामाथि हुने घरेलु हिँसाका घटना शून्य गाउँपालिका, सुधारिएको गोठ, एक गाउँ एक उत्पादन, एक वस्ति एक सार्वजनिक चर्पी, एक गाउँ एक उद्यम, एक विद्यालय एक इन्टरनेट, आदि केही महत्वपूर्ण अभियानका रुपमा विकास गरिने निर्देशक सिद्धान्त हुनेछ ।

• विकासमा राजनीतिक एकता

प्रस्तुत आवधिक रणनीतिक विकास योजनाले खनियाबास गाउँपालिकाको विकासका लागि विकासमा राजनीतिक एकता कायम गरी उपलब्ध स्रोत, साधन र अवसरको अधिकतम उपयोग गर्दै गाउँवासीलाई सेवा, सुविधा प्रवाह गर्दै थप स्रोत र साधनका लागि आ-आफ्नो क्षेत्रबाट एकताबद्ध भई प्रयासरत रहने सिद्धान्तलाई अवलम्बन गर्ने सहमति भएको छ ।

३.३ गाउँ विकासका लक्ष्य, उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रगत उद्देश्यहरु

खनियाबास गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजना (आ.व.२०७५/७६-२०७८/७९) को समष्टीगत लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफलहरु तथा सोको वस्तुगत तवरले मापन गर्ने सूचकहरु, पुष्ट्याईका आधार र जोखिमहरुको विवरण तलको तर्कबद्ध खाकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.४ गाउँ विकासका लक्ष्य, उद्देश्य तथा प्रतिफलहरु (एकीकृत तर्कबद्ध खाका)

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)			पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचक विवरण	हालको अवस्था (२०७४/७५)	आगामी ५ बर्षमा (२०७९/८०)		
लक्ष्य : गाउँपालिकाको दिगो विकास सँगै समृद्धितर्फ उन्मुख भएका हुनेछ ।	मानव विकास सुचकांक (२०१४ एच.डि.आई धादिङ)	०.४६१	०.५४५	• मानव विकास प्रतिवेदन • विपन्नता नक्सांकन प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाईल • केन्द्रीय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु	योजनाबद्ध विकास र वजेटको उपलब्धता भएमा ।
	मानव गरिवी सूचकांक (२०१४ एच.डि.आई धादिङ)%	३३.३८	०.१०		
	औसत आम्दानी (२०१४ एच.डि.आई धादिङ) यु.एस.डलर	९८२	१५००		
	औषत आयु वर्ष (२०१४ एच.डि.आई धादिङ)	७०.८६	७२		
	साक्षरता दर (२०१४ एच.डि.आई धादिङ) %	५३.२६	८५		
	कुपोषीत बालबालिका (२०१४ एच.डि.आई धादिङ) %	२६.३	५		
उद्देश्य : गाउँपालिकावासीहरुको आर्थिक, सामाजिक अवस्थामा सुधार भई वातावरणमैत्री विकास भएको हुनेछ ।	• आफ्नो उत्पादनबाट ६ महिना भन्दा कम खानपुग्ने घर परिवार प्रतिशत	• ५७	• ३०	• जिल्ला प्रोफाइल • जिशिका, जिस्वाका, जिकृविका, जिपसेका, जिवका, खापा तथा सस डिकाको प्रतिवेदन	प्रस्तावित कार्यक्रम अनुसार वजेट उपलब्ध भएमा
	• आफ्नो उत्पादनबाट ६ देखि ९ महिना सम्म खानपुग्ने घर परिवार प्रतिशत	• २७.३३	• १०		
	• आफ्नो उत्पादनबाट ९ महिना भन्दा बढी खानपुग्ने घर परिवार प्रतिशत	• १५.७८	• ६०		
	• एसएलसि उत्तीर्ण दर • छात्र प्रतिशत • छात्रा प्रतिशत • दलित छात्र छात्रा प्रतिशत		८० ९० ७५ ७५		
	• वालमैत्री विद्यालय प्रतिशत	१००	१००		
	• शिशु मृत्यु दर (प्रति हजार)	४१.१८	२१		
	• स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति गराउने दर	६८	९०		
	• वाल कुपोषण दर	२६.१३	१०		
	• वालमैत्री गाउँपालिकाको घोषणा	छैन	हुने		

	• वातावरणमैत्री गाउँपालिकाको घोषण	छैन	हुने		
	• स्थायी वाली, डालेघाँस र वन जंगलले ढाकेको क्षेत्रफल हे.				
	• सामुदायिक वनमा पहुँच भएका घरधुरी संख्या	२२६२ (७८%)	९०%		
	• सुरक्षित स्रोतबाट खानेपानी सेवा पुगेका भएका घरधुरी प्रतिशत	९०%	१००%		
	• खुला दिसामुक्त पालिका घोषणा	भएको			
	पूर्ण सरसफाइ घोषणा पालिका	नभएको	गर्ने		
	• गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगारी प्राप्त प्रतिशत				

नोटः खनियाबास गाउँपालिकाको जनसंख्या १२७४९ (२०६८), जनसंख्या, घरधुरी सर्भेक्षण १३९२२ (२०७५) योजना अवधिको अन्त्यमा हुने अनुमानित जनसंख्या १५,००० (अनुमानित)

प्रतिफलहरु

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल १ : कृषि व्यवसायमा संलग्न कृषक/व्यवसायीहरुको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।	खाद्यान्न वालीको उत्पादन वृद्धि मे.टन. प्रतिशत	३,१९५	५	५	५	५	५	• जिल्ला जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	कृषि प्राविधिक तथा मल विउको व्यवस्था भएको हुने ।
	कृषिजन्य निर्यात (मे.टन)	७५	१०	१०	१२	१५	१५		
	व्यवसायिक कृषि उद्यमको संख्या	९	५	७	८	८	१०		
प्रतिफल २ : पशु जन्य उत्पादनमा वुद्धि भएको हुनेछ ।	दुध उत्पादन मे.ट	१	२	३	४	५	६	• जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	प्राविधिक जनसक्ति, प्रविधि, अनुदानको व्यवस्था भएको हुने
	मासु उत्पादन मे.ट वार्षिक	२.६	०.२५	०.४०	.५०	.६०	१		
	फुल उत्पादन (हजारमा)	१८०	१०	२०	३०	३०	३०		
	उल उत्पादन के.जी.	०	१०००	११००	१२००	१३००	१५००		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल ३ : बिभिन्न किसिमका उद्यम व्यवसायको बृद्धि भएको हुने छ ।	उत्पादन मुलक उद्यम	९	३	४	४	४	४	• जिल्लास्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	उद्यम विकासको लागि तालिम, अनुदान, प्रविधि र वजारको व्यवस्था भएको
	कृषि तथा वन जन्य उद्यम	१०	५	५	६	९	१५		
	उर्जामूलक उद्यम (खाद्यान्न मिल)	२०	२	२	३	३	३		
	पर्यटनजन्य उद्यम	०	२	३	४	५	५		
	सेवामूलक उद्यम	१९	३	४	४	५	५		
	रोजगार सृजना	१५०	२००	२५०	३००	३५०	४००		
प्रतिफल ४ : गाउँमा पर्यापर्यटनको प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।	वार्षिक बाह्य पर्यटक आगमन संख्या	४२	१००	१२५	१५०	२००	२५०	• जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	पर्यटन पूर्वाधार, प्रचारप्रसार र तालिम भएको हुने ।
	वार्षिक आन्तरिक पर्यटक आगमन संख्या	६४५०	२००	३००	४००	४५०	५००		
	वाह्य पर्यटकको बसाई दिन संख्या	७-१५ दिन	७-१५ दिन	७-१५ दिन	७-१५ दिन	७-१५ दिन	७-१५ दिन		
	वाह्य पर्यटकले गर्ने औषत खर्च रु. प्रतिदिन	प्राप्त नभएको	४०००	४०००	४५००	५५००	६०००		
	पर्यटन व्यवसाय क्षेत्रको स्थानीय रोजगारी संख्या	प्राप्त नभएको	२१	३०	५०	६०	८०		
प्रतिफल ५ : उद्यम तथा व्यवसाय गर्ने पुँजीमा पहुँच अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	बचत संकलन रकम रु. (हजारमा) बार्षिक		२०००	२५००	३०००	३५००	४०००	• जिल्लास्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत	•
	ऋण परिचालन रकम रु. (हजारमा) बार्षिक		३०००	४०००	५०००	६०००	७०००		
	सहकारीमार्फत व्यवसाय तथा उद्यम		१०	१५	२०	२५	२५		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	सञ्चालन गर्ने संख्या							प्रोफाइल	
प्रतिफल ६ : गाउँपालिकाको शिक्षामा सवैको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	साक्षरता दर कुल साक्षरता महिला साक्षरता पुरुष साक्षरता	७०	८०	८५	९०	९५	१०० १०० १००	• जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	भर्ना अभियान, जनचेतना, शैक्षिक पूर्वाधारको विकास, दिवा खाजाको व्यवस्था, छात्रवृतिको व्यवस्था भएको हुने ।
	सहजैदेखिने भर्नादर प्राथमिक निम्न माध्यमिक माध्यमिक		१०० ९९ ८०	१०० १०० ९०	१०० १०० ९५	१०० १०० ९८	१०० १०० १००		
	खुद भर्ना दर प्राथमिक निम्न माध्यमिक माध्यमिक	९६ ८५ ८०	९७ ९० ८५	९८ ९२ ८८	९९ ९५ ९०	१०० ९७ ९२	१०० १०० ९५		
	छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी संख्या दलित द्वन्द्वपिडित छात्रा अपांगता भएका जेहन्दार विद्यार्थी (जना)	१३९ ० १४३० २ ३३	१००% १००% १००% ५०	१००% १००% १००% ५०	१००% १००% १००% ६०	१००% १००% १००% ६०	१००% १००% १००% ७०		
प्रतिफल ७ : गाउँपालिकावासीको स्वास्थ्यमा सुधार भएको	कुपोषणको दर (५वर्षसम्म)	१%	०	०	०	०	०	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय	•
	रोगलाग्ने दर (ओपिडिमा उपचार गराउन आउने संख्या								

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
हुनेछ ।	शिशु मृत्यु दर (प्रति हजारमा) जना (२०६८)	४१.१८						विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	
	संस्थागत प्रसुति प्रतिशत	४६							
	पूर्ण खोप घोषणा	०			१				
	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्या		१						
	१५ सैयाको अस्पताल निर्माण					१			
	एक्सरे, अल्ट्रासाउण्ड सहित विशेषज्ञको व्यवस्था						१		
प्रतिफल ८ : गाउँपालिका स्तरका महिलाहरु सशक्तीकरण भई समावेशीकरणमा प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा शिक्षिकाहरुको प्रतिशत	५०	५०	५५	५५	६०	६०	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	•
	महिला सहकारी संस्था संख्या	०	३	५	७	१०	११		
	घर र जग्गा दुवैमा महिलाको स्वामित्व भएका घरधुरी प्रतिशत		२०	२५	२७	२८	३०		
	राजनीतिक दलहरुको गाउँ समितिमा महिला प्रतिनिधित्व प्रतिशत	न्यून	१०	२०	२५	२७	३३		
प्रतिफल ९ : गाउँपालिकामा वाल अधिकार प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	वाल विवाह प्रतिशत		०	०	०	०	०	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय	•
	वालश्रम प्रतिशत	४०	०	०	०	०	०		
	सामुदायिक वाल संरक्षण प्रणाली	०	१	२	२				

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	संचालन भएका वडा संख्या							विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	
	निर्णय प्रक्रियामा वाल सहभागितामा वृद्धि प्रतिशत	न्यून	१०	१५	१८	२०	२२		
	विद्यालय शन्ति क्षेत्र (SZOP) संख्या	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
प्रतिफल १० : गाउँपालिकाका यूबाहरुको ज्ञान, प्रतिभा तथा रोजगारीमा विकास एवम् प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	युवाद्धारा सञ्चालित उद्यम संख्या	अप्राप्त	५	५	४	५	५	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	•
	स्वरोजगारमा संलग्न युवा संख्या	अप्राप्त	१०	१५	१५	१५	१५		
	खेलकूदमा गाउँपालिका स्तरमा पहिचान बनाएका युवा प्रतिभा संख्या	१	१	१	२	२	३		
	राष्ट्रियस्तरमा पहिचान बनाउन गाउँका सफल युवा प्रतिभा संख्या	०		१		१	१		
	क्षेत्रिय तथा राष्टियस्तर खेलकूदमा सहभागिता संख्या	०		१	१	१	१		
प्रतिफल ११ :गाउँका सबै वस्ती र बजार क्षेत्रमा आधारभुतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवामा सबैको पहुँच पुगेको हुनेछ ।	सुरक्षित स्रोतबाट खानेपानी सेवा पुगेको जनसंख्या %	९०	९५	१००				• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	
	आधारभुत स्तरको सरसफाई सेवा पुगेका घरधुरी %	९०	१००	१००	१००	१००	१००		
	खानेपानी तथा सरसफाई पहुँच भएका शैक्षिक तथा सार्वजनिक संस्थाहरु %	९०	९०	१००	१००	१००	१००		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल १२ : वनजंगलको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन भई वन पैदावारको माग दिगो रुपमा पुरा हुने तथा कृषकहरुको आयमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	राम्रो हैसियतको वनको क्षेत्रमा बृद्धि प्रतिशत		५	५	५	५	५	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	•
	सामुदायिक वनको क्षेत्रफलमा वृद्धि हे.	८५० हे.	५	५	५	५	५		
	कवुलियती वनको क्षेत्रफलमा वृद्धि हे.		५	५	५	५	५		
	जडिवुटी तथा गैर काष्ठजन्य बन उत्पादन (केजी)		५००	७००	१०००	१२००	१५००		
	वर्तमान दरमा रोयल्टी रकम वृद्धि (रु.हजारमा)		१००	१००	१५०	१७५	२००		
प्रतिफल १३ : गाउँवासीहरुको यातायात पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	**क.रणनितिक सडक**							• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	•
	पक्की सडक	०		५	७	८	५		
	ग्राबेल सडक	०	५	८	७	८	१०		
	धुले सडक कि.मी.	६८.३	५	१०	१५	१०	५		
प्रतिफल १४ : सुरक्षित तथा ब्यवस्थित वसोवास सहित नमूनाका रुपमा एकिकृत बस्ति बिकास गरी आधारभूत सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ ।	उच्च जोखिम भएका वस्ति पुनस्थापना संख्या	०	१	१	१	१	१	• केन्द्रिय तथ्यांक विभागका प्रतिवेदनहरु • जिल्ला स्तरिय विकास	•
	भुकम्प प्रतिरोधात्मक सरकारी भवनको संख्या		२०	३०	५०	७५	१००		
	नमूना वस्ती विकास संख्या		१	१	१	१	१		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	भवन निर्माण संहिता अनुसार निर्माण भएका घर प्रतिशत	०	५	१०	१५	२०	२५	कार्यालयको प्रगति पुस्तिका • गाउँपालिकाको वस्तुगत प्रोफाइल	
प्रतिफल १५ : जिल्लावासीहरुलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवं समावेशी ढंगले प्रभावकारीरुपमा सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।	लक्षित समुदाय केन्द्रित विकास वजेट लगानी %	आंशिक	२०	२५	३०	३०	३५	• जिल्ला प्रोफाईल • समीक्षा प्रतिवेदन • कोलेनिकाको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल	
	बार्षिक सार्वजनिक सुनुवाई संख्या		१	२	२	२	२		
	स्थानीय तहमा प्राप्त जन गुनासो/उजुरी मध्ये समाधान/व्यवस्थापन गरिएका प्रतिशत	न्यून	२०	३०	६०	७०	७५		
	नागरिक वडा पत्रको स्थापना	१	२	३	४	६	७		
	स्थानीय तहमा कर्मचारी दरवन्दी पूर्णता प्रतिशत	५०	७५	१००	१००	१००	१००		
	आर्थिक वर्षमा सम्पन्न आयोजना प्रतिशत	८०	८७	९०	९२	९४	९५		

२.५ विषयगत सोच तालिका

क) आर्थिक विकासः

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : कृषि व्यवसायमा संलग्न कृषक/ व्यवसायीहरुको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।	खाद्यान्न वाली उत्पादन वृद्धि प्रतिशत (मे.टनमा)	७५	१०	१०	१२	१५	१५	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	
	कृषिजन्य निर्यात (मे.टन)	९	५	७	८	८	१०		
	व्यवसायिक कृषि उद्यमको संख्या	७५	१०	१०	१२	१५	१५		
प्रतिफल १: उन्नत बीउ, वेर्ना उत्पादन र प्रयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	व्यवस्थित नर्सरीको संख्या	१	२	२	२	१	१	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	•
	फलफूल वगैचाको क्षेत्र विस्तार हे.		२	३	३	३	३		
	सिमि विउ उत्पादन वार्षिक मे.टन	२.५४०	१	१	१	१	१		
	आलु उत्पादन (मे.टन)	४७५.६६	१०	२०	३०	३५	४०		
	दलहन उत्पादन जस्तै (के.जी.मा)	८००	२०	२०	२५	३०	५०		
	तेलहन उत्पादन (के.जी.मा)	२							
	तरकारी उत्पादन जस्तैः आलु,बन्दा,काउली,बोडी,गोलभेडा,काँक्रो आदी (मे.टन.)	४८६.६३७	१०	२०	३०	४०	५०		
प्रतिफल २ : सिंचित क्षेत्रफल विस्तार भएको हुनेछ ।	साना सिचाई क्षेत्रफल हे.	१०८	३	५	६	७	७	• कृ.वि. शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ अभिलेख	•
	सिचाई पोखरी संख्या	०	१	१	१	१	१		
	सिचाई आयोजनाको संख्या	०	१	१	१	१	१		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल ३ माटोको गुणस्तर व्यवस्थापन भएको हुने ।	माटोको उर्वरा नक्सा निर्माण पटक	०	१	१	१	१	१	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ पालिकाबाट प्राप्त तथ्यांक	•
	गरासुधार वार्षिक हे.	०	३	३	३	३	३		
	माटोमैत्री खेति प्रविधि विस्तार हे. (छापो, हेज)	०	२	२	२	२	२		
	माटो प्रशिक्षण शिविर वार्षिक संख्या	०	१		१		१		
प्रतिफल ४. प्राङ्गगारीक खेति क्षेत्रको विस्तार भएको हुने	गोठमल सुधार र मुत्र संकलन संख्या	०	५	५	५	५	५	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	जैविक मल प्रयोगमा वार्षिक वृद्धि प्रतिशत	०	५	५	५	५	५		
	जैविक मल अनुदान वार्षिक मे.टन.	०	२	२	३	३	३		
	स्थानीय जडीबुटीजन्य विषाधि उत्पादन वार्षिक (हजार लिटर)	०	१	१	१	१	१		
	ब्याबसायिक प्राङ्गारिक खेती गरिएको क्षेत्रफल (हे.)	०	३	५	८	१०	१५		
प्रतिफल ५ खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा सुधार भएको हुने ।	खाद्य उपलब्धतामा बृद्धि वार्षिक मे.टन.		१०	१०	१०	१०	१०	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	एक घर एक करेशावारी संख्या वार्षिक वृद्धि		५०	१००	१५०	२००	३००		
	एक घर एक घरवारी (फलफुल) वगैचा वार्षिक संख्या		५०	६०	७०	८०	१००		
प्रतिफल ६: कृषक, प्राविधिक र सेवा प्रदायकहरुको क्षमता अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	तालिम प्राप्त कृषकहरु (बार्षिक संख्या)	१०	१०	१५	२०	२५	३०	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गा.पा.बाट	•
	ग्रामिण कृषि कार्यकर्ता तालिम प्राप्त कृषकहरु (अद्यावधिक संख्या)	४	२	३	३	३	३		
	पालिका स्तरमा कृषि प्राविधिक व्यवस्था संख्या	३	२	२	२	२	२		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	पालिका स्तरमा गाउँ कृषि विकास समिति गठन र परिचालन संख्या	०	१					प्राप्त तथ्यांक	
प्रतिफल ७: कृषि उपजको बजारीकरण प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	कृषि उपज संकलन केन्द्र संख्या	०	१	१	१	१	१	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गा.पा. बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	साप्ताहिक, पाक्षिक बजार निर्माण संचालन संख्या	०	१	१	१	१	१		
	कृषि उपज प्रशोधन केन्द्र स्थापना वार्षिक संख्या	०		१		१	१		
	बजार सूचना केन्द्र संचालन संख्या	०		१		१	१		
प्रतिफल ८: स्थानीय प्रविधि र स्थानीय बाली तथा पशुपंक्षीहरुको संरक्षण भएको हुनेछ ।	जिन बैकं स्थापना	०					१	• कृ.शाखाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	जीन बैंकमा संकलन तथा दर्ता गरिएका बालीका जातहरु संख्या	०		५	८	१०	१०		
	स्थानीय वालि, प्रविधि र जैविक विविधताको अभिलेखीकरण बार्षिक	०	१	१	१	१	१		
	फिल्ड जीन वैक संचालनको वार्षिक संख्या	०		१		१	१		
पशु विकास **उद्देश्य :** पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	दुध उत्पादन मे.ट	०	०.५	१	१	२	३	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन • समुह समितिको रेकर्ड ।	
	मासु उत्पादन के.जी	२६०० केजी	५००	१५००	२०००	२५००	३०००		
	फुल उत्पादन (हजारमा)	१८०	२००	२२५	२४०	२५०	३००		
	उल उत्पादन मे.ट	अभिलेख नभएको	०.१	०.२	०.३	१	१.५		
प्रतिफल १ : पालिकामा व्यासायिक पशु पालनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	गाई भैसी फर्म स्थापना	०	१	१	१	२	३	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति	
	कुखुरा फर्म स्थापना भएका	१५ वटा	५	७	९	१०	१२		
	व्यावसायिक वाख्रा पालन गर्ने घर परिवार	४ परीवार	५	८	१०	१५	२०		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	डेरी स्थापना संख्या	०		१		१	१	प्रतिवेदन	
प्रतिफल २ : पशुहरुको नश्ल सुधार भएको हुनेछ ।	कृत्रिम गर्भाधान (गोटा)	०	१०	२५	४०	६०	७५	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी
	उन्नत जातको भाले जनावर वितरण	०	५	७	८	१०	११		
	स्थानीयस्तरमा पालेका भाले पशुलाई वन्धाकरण संख्या	०	२५	२५	२५	३०	३०		
प्रतिफल ३ : पशु आहारा उपलव्धता बृद्धि भएको हुनेछ ।	डाले घाँस उत्पादन (रोपनी)		५	८	१०	१२	१५	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	प्राकृतिक प्रकोप तथा खडेरी
	स्थानियस्तरको घाँसमा गुणस्तर सुधार (च्यापकटर) सख्या		२	५	७	९	१०		
	दाना उद्योग स्थापना	०		१	१	१			
	चरन क्षेत्र विस्तार संख्या (वार्षिक)	८	१	१	१	१	१		
	भुई घाँस रोपण हेक्टर	०	१	२	१	१	१		
प्रतिफल ४ : पशु स्वास्थ्यमा सुधार भएको हुनेछ ।	रोग निरोधक खोप सख्या	०	२	२	३	३	३	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी
	पशु स्वस्थ्य शिविर पटक	०	१	१	१	१	१		
	स्थानीयस्तरमा औषधि पसल सुधार		१	२	२	२	३		
प्रतिफल ५ : पशुपालक कृषकहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	पशुपालन व्यवसाय सम्वन्धी तालिम प्राप्त कृषक संख्या	४	१५	२०	३०	३०	४०	• प.से.शा.को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	
	जोनोसिस रोग सम्वन्धी जनचेतना तालिम प्राप्त कृषक संख्या	०	१५	२०	२५	३०	३०		
	अन्तर पालिका भ्रमण वार्षिक पटक	०	१	१	१	१	१		
	समुह प्रतियोगिता वार्षिक पटक	०	१	१	१	१	१		
	एक वार्ड.एक ग्रा.प.स्वा.का. भएका वडा संख्या	०		५	५	५	५		
	पशुपालन क्षेत्रबाट हुनजाने जलवायु परिवर्तन वारे सचेत कृषक संख्या गोष्ठी (पटक)		१	१	२	२	२		

विषयगत क्षेत्रः घरेलु तथा साना उद्योग

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : बिभिन्न किसिमका उद्यम व्यवसायको बृद्धि भएको हुने छ ।	थप उद्यमहरुको संख्या		५	५	५	५	५	कार्यालयको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	
	कृषि तथा वन जन्य	८	५	६	७	७	७		
	उर्जामूलक	१६	२	३	४	४	५		
	होटल (सामान्य होटल)	१९	४	५	६	७	७		
	पर्यटकिय होटल	०	१	१	२	१	२		
	सेवामूलक	५	२	२	२	२	२		
	अन्य लघु उद्यम (हाते कागज बनाउने)	१	२	३	३	३	४		
	रोजगार सृजना	१००	२०	२५	२५	३०	४०		
प्रतिफल १ : उद्यमीका लागि क्षमता तथा सीप अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	तालिम प्राप्त संख्या वार्षिक		१०	१०	१०	१५	२०	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	तालिम प्राप्त मध्ये ६० प्रतिशतले उद्यम संचालन गरेका हुने
	दलित		३	४	४	५	५		
	महिला		२	२	२	२	२		
	जनजाती/ अन्य		५	५	५	५	५		
प्रतिफल २ : उद्यमीहरुका लागि उपयुक्त प्रविधि तथा अनुदान प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	तालिम प्राप्त उद्यमीहरु		३	४	५	६	५	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	बजार प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।
	रुग्ण उद्योगका उद्यमीहरु		१	२	१	२	२		

बिषय क्षेत्र : पर्यटन विकास

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)	पुष्ट्याईका	पूर्वानुमान वा

	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य					आधारहरु	जोखिम
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : जिल्लामा पर्यापर्यटनको प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।	वार्षिक बाह्य पर्यटक आगमन संख्या	४२	७५	१००	१२५	१५०	२००	• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	•
	वार्षिक आन्तरिक पर्यटक आगमन संख्या	६४४०	७०००	८०००	९०००	९५००	१००००		
	वाह्य पर्यटकको बसाई दिन संख्या	रेकर्ड नभएको	३	४	४	४	५		
	पर्यटन व्यवसायबाट प्रत्यक्ष स्थानीय रोजगारी संख्या	प्राप्त नभएको	१०	१५	२०	२५	३०		
प्रतिफल १ : पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ ।	पर्यटकीय होटल संख्या	०	१	१	२	१	२	• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	•
	होमस्टे स्थान	०	१	२	१	१	२		
	सामान्य होटल संख्या	१९	२	३	३	३	३		
	पालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरुमा पर्यटन पदमार्गको स्तरोन्नती किमि	न्यूनस्तरका	५	७	१०	१०	१०		
	पालिकाका प्रमुख धार्मिक, साँस्कृतिक सम्पदा-हरुको जिर्णोद्धार तथा मर्मत संभार संख्या	नभएको	३	२	३	३	४		
प्रतिफल २ : पर्यटकीय क्षेत्रको प्रचार प्रसार भएको हुनेछ ।	पर्यटक दर्ता तथा सूचना केन्द्र संख्या	नभएको		१				• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	•
	पर्यटकीयस्थल वारेका जानकारी पुस्तिका प्रकाशन, वितरण संख्या	नभएको		१		१			
	पालिकाका पर्यटकीय क्षेत्रहरुको डकुमेन्ट्री निर्माण तथा प्रसारण संख्या	०	१			१			
प्रतिफल ३ : पर्यटकीय प्रोडक्टहरुको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	चरा अवलोकन स्थल पहिचान	नभएको		२	१	१	१	• गाउँ प्रोफाईल • गा.पा. अभिलेख	•
	घोडचढी गर्ने संख्या वार्षिक जना	अभिलेख नभएको		१००	१००	१५०	३००		
	स्थानीय भेषभूषा, कला, सँस्कृति, नाचगान, खानाका परिकार प्रदर्शनी स्थल संख्या	०	१	२	२	१	१		
प्रतिफल ४ : पालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न व्यवस्थापन	व्यवस्थापन समिति गठन संख्या	नभएको	१					• गा.पा.प्रोफाईल • गा.पा. अभिलेख	•
	होटल व्यवस्थापनका लागि निर्देशिका तयारी संख्या	नभएको	१						
	होटल व्यस्थापनसँग सम्बन्धित तालिम प्राप्त संख्या	नगन्य	५	१०	१२	१२	१२		

तथा क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	पर्यटन गाइड तालिम प्राप्त संख्या	नभएको	५	५	५	५	५		

बिषय क्षेत्र : सहकारी विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य उद्यम तथा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने पुँजीको पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	बचत संकलन रकम रु. (हजारमा)		७००	१०००	२०००	२५००	३५००	सहकारी कार्यालयको अभिलेख	•
	ऋण परिचालन रकम रु. (हजारमा)		१२००	१५००	२५००	३०००	४०००		
	सहकारीमार्फत व्यवसाय तथा उद्यम सञ्चालन गर्ने संख्या		५	१०	१५	२०	२५		
प्रतिफल १ : सहकारी संस्थाहरुको वृद्धि भएको हुनेछ ।	कृषि सहकारी संख्या	३		२	३	३	३	• सहकारी कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला सहकारी संघको प्रतिवेदन	•
	साना किसान सहकारी	३							
	वहुउद्देश्यीय सहकारी संख्या	०		१	२	२	२		
	ऋण तथा बचत सहकारी संख्या	०				१	१		
	जडिवुटी सहकारी संख्या	०			१				
	दुग्ध सहकारी संख्या	०				१			
	महिला सहकारी संख्या	०	१	२	२	२	२		
प्रतिफल २ : सहकारी संस्थाहरुको संस्थागत विकास एवं सक्रियता बढेको हुनेछ ।	व्यवस्थापन तालिम प्राप्त		२०	२५	३५	४०	५०	• सहकारी कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला सहकारी संघको प्रतिवेदन	•
	लेखा तालिम प्राप्त संस्था संख्या		३	५	५	८	१०		
	सञ्चालकको नियमित बैठक गर्ने सहकारी संख्या		१	२	२	२	२		
	वार्षिक साधारण सभा सञ्चालन गर्ने संख्या		३	५	१०	१०	१०		
	वार्षिक लेखापरीक्षण गर्ने संख्या		सबै	सवै	सवै	सवै	सवै		
	सक्रिय सहकारी संख्या			८०%	९०%	९०%	९५%		

ख. सामाजिक विकास

विषयगत क्षेत्र : शिक्षा

तालिका नं. : शिक्षा, खेलकुद तथा युवा विषयगत क्षेत्रको सोंच तालिका

योजना सारांस	सुचकांक			वर्ष					जम्मा	पुष्ट्याईको आधार	मान्यता
	विवरण	ईकाई	०७४/७५	१	२	३	४	५			
विषयगत उद्देश्य गाउँ पालिकामा रहेका शैक्षिक संरचनाहरुको संस्थागत सुदृढिकरण गरी बालबालिकाहरुको शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चीतता भई गुणस्तरीय शिक्षा पाएका हुनेछन ।	गाउँपालिकाको कुल साक्षरता (६ वर्ष +)	प्रतिशत							९५	• जिशिकाको वार्षिक तथा अद्यावधिक प्रतिवेदन • गा.पा. पार्श्वचित्र • विभिन्न गैसस प्रतिवेदन • विषयगत शाखाका प्रतिवेदन हरु • मानव विकास प्रतिवेदन • नमूना सर्वेक्षण • फ्लास रिपोर्ट • आरवियोको मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्याकंन प्रतिवेदन	• शिक्षा नीतिमा समयानुकुल परिवर्तन भएको हुनेछ । • शिक्षा क्षेत्रमा निजि क्षेत्र/संघसंस्थाको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • शिक्षा क्षेत्र राजनीतिबाट मुक्त भएको हुनेछ । • विद्यालय शान्ति क्षेत्र भएको हुनेछ । • शिक्षा क्षेत्रमा विकास साझेदारको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • प्रदेश तथा स्थानीयबाट शिक्षामा लगानी बृद्धि गरेको हुनेछ ।
	महिला साक्षरता	प्रतिशत							९२		
	शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात (प्रावि)	जना							३५		
	शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात (निमावि)	ज्न							४५		
	शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात (मावि)	जना							३५		
	खुदभर्ना दर	प्रतिशत	प्राथमिक ८९.४ आधारभुत ८७ माध्यमिक २८.९	९२ ९० ३५	९५ ९२ ४५	९६ ९५ ५५	९८ ९८ ७०	१०० १०० ८०	१०० १०० ८०		
	विचैमाकक्षा छाड्ने बिद्यार्थी	प्रतिशत	प्राथमिक ५.९५	४	३	२	१	०	०		
	विद्यालयमा शिक्षिका	प्रतिशत	प्राथमिक २३ निमावि ७ माध्यमिक ४	३० १० १०	३५ १७ १५	४३ २५ २०	४८ ३३ २८	५० ४० ३३	५० ४० ३३		
	एसएलसी उत्तिर्ण दर	प्रतिशत		४८	५२	६०	६८	७५	७५		

योजना सारांस	सुचकांक			वर्ष					जम्मा	पुष्ट्याईको आधार	मान्यता
	विवरण	ईकाई	०७४/७५	१	२	३	४	५			
	प्रारम्भीक वाल विकासको कूल भर्नादर	प्रतिशत	८४.०५	८८	९०	९३	९४	९५	९५		
	उच्च माध्यामिक शिक्षामा भर्नादर										
नतिजा १ आधारभुत शिक्षा सर्वशुलभ एवं गुणस्तरीय भएको हुनेछ ।	तालिमप्राप्त प्राथमिक शिक्षक	प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००	१००	• जिशिकाको वार्षिक तथा अद्यावधिक प्रतिवेदन • नमूना सर्वेक्षण • फ्लास रिपोर्ट • आवधिक योजनाको मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्याकंन प्रतिवेदन	• शिक्षा क्षेत्रमा निजि क्षेत्र/संघसंस्थाको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • विद्यालय शान्ति क्षेत्र भएको हुनेछ । • विषयगत शिक्षक स्थानीय तहमा उपलव्ध भएको हुनेछ • स्थानीय तहले शिक्षामा लगानी बृद्धि गरेको हुनेछ
	गा.पा.मा भएका वालमैत्री विद्यालय संरचना	प्रतिशत		१०	४०	७०	९०	१००	१००		
	बिद्यालय खुल्ने दिन	प्रतिवर्ष	१८९	२२०	२२०	२२०	२२०	२२०	२२०		
	मातृ भाषामा कक्षा संचालन गर्ने बिद्यालय	संख्या	०	०	०	०	०	०	२		
	शैक्षिकसत्र सुरु भएको २ हप्तामा पाठ्य पुस्तक पाउने विद्यार्थी	प्रतिशत	९०	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
नतिजा २ मावि स्तरको शैक्षिक गुणस्तरमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	आधारभुत बाट मावि तह प्रवेश दर	प्रतिशत		६०	७५	८५	९५	१००	१००	• जिशिकाको वार्षिक तथा अद्यावधिक प्रतिवेदन • नमूना सर्वेक्षण • फ्लास रिपोर्ट • आवधिक योजनाको मध्यावधि प्रतिवेदन	• शिक्षा क्षेत्रमा निजि क्षेत्र/संघसंस्थाको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • शिक्षा क्षेत्रमा विकास साझेदारको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ • संघ तथा प्रदेशबाट शिक्षामा लगानी बृद्धि गरेको हुनेछ ।
	कम्प्यूटर कक्षा संचालन भएको मावि	प्रतिशत	२	४	५	६	७	८	८		
	पुस्तकालयको व्यवस्था र संचालन भएको मावि संख्या	वटा									
	ICT को प्रयोग भएको मावि	प्रतिशत	०	२०	४०	६०	८०	१००	१००		
नतिजा ३ बहुउद्देशीय प्राविधिक	CTEVT बाट सम्वन्धन प्राप्त बहुउद्देश्यीय प्राविधिक शिक्षालय संख्या	वटा	०	०	०		०	०	१	• जिशिकाको वार्षिक प्रतिवेदन • विषयगत	• प्राविधिक शिक्षामा निजि क्षेत्रको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ ।

योजना सारांस	सुचकांक			वर्ष					जम्मा	पुष्ट्याईको आधार	मान्यता
	विवरण	ईकाई	०७४/७५	१	२	३	४	५			
शिक्षालयको स्थापना भएको हुनेछ ।										निकायका प्रतिवेदन हरु • नमूना सर्वेक्षण •	• शिक्षा क्षेत्र राजनीतिबाट मुक्त भएको हुनेछ । • शिक्षा क्षेत्रमा विकास साझेदारको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ ।
नतिजा ४ विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधारमा सुधार भएको हुनेछ ।	घेरावार भएको मावि	प्रतिशत	२५	३०	३५	४०	४५	५०	५०	• जिशिकाको वार्षिक तथा अद्यावधिक प्रतिवेदन • विभिन्न गैसस प्रतिवेदन • विषयगत निकायका प्रतिवेदन हरु • नमूना सर्वेक्षण	• शिक्षा क्षेत्रमा विकास साझेदारको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • स्थानीय तहले शिक्षामा लगानी बृद्धि गरेको हुनेछ । • राजनीतिक दलबाट प्रतिवद्धता र सहयोग प्राप्त हुनेछ ।
	पक्की चर्पी भएका बिद्यालय	प्रतिशत		८५	९५	१००	१००	१००	१००		
	खानेपानी सहितको चर्पीको उपयुक्त व्यवस्थापन भएका विद्यालय	प्रतिशत	२५	४०	५०	७०	८०	१००	१००		
	पुस्तकालय सहितको मावि	प्रतिशत		२५	३०	४०	४५	५०	५०		
	विज्ञान प्रयोगशाला भएको बिद्यालय	गोटा		५	७	१०	१२	१५	१५		
	विद्यालयको चार कोठे पक्की भवन भएका बिद्यालय (भुकम्प प्रतिरोदात्मक भवन)	गोटा		सवै							
	मर्मत तथा सुधार भएका बिद्यालय भवन			सवै							
<u>नतिजा ५</u> विद्यालय तथा जिल्लामा व्यवसायिक खेलकुदको विकास भएको हुनेछ ।	खेलकुद प्रशिक्षक सहितको मावि संख्या	वटा	०		१	१	१	१		• जिशिकाको वार्षिक प्रतिवेदन • गा.पा. पार्श्वचित्र	• खेलकुद क्षेत्रमा निजि क्षेत्रको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • स्थानीय निकायले खेलकुदमा लगानी बृद्धि गरेको हुने छ • राजनीतिक दलबाट प्रतिवध्दता र सहयोग प्राप्त हुनेछ ।
	खेलकुद सामग्री भएको विद्यालय संख्या	वटा		सवै							
	जिल्लास्तरीय विज्ञ खेल प्रशिक्षक संख्या	जना	१		१		१		३		
	राष्ट्रिय खेलाडि संख्या	जना	१								
	खेल मैदान निर्माण	वटा		२	२	२	२	२			

योजना सारांस	सुचकांक			वर्ष					जम्मा	पुष्ट्याईको आधार	मान्यता
	विवरण	ईकाई	०७४/७५	१	२	३	४	५			
नतिजा ६ बिषयगत शिक्षकहरुको व्यवस्था तथा सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	आधारभुत तहमा बिषयगत शिक्षकको व्यवस्था	जना	०	१०	१०	१०	१०	१०		• जिशिकाको वार्षिक प्रतिवेदन • गा.पा. पार्श्वचित्र • विषयगत शाखाका प्रतिवेदनहरु	• युवा स्वरोजगारको लागि निजी क्षेत्रको लगानी बृद्धि भएको हुनेछ । • संघ तथा प्रदेशबाट प्रयाप्त वजेटको व्यवस्था भएको हुनेछ ।
	मावि तहमा बिषयगत शिक्षक संख्या	जना	२७	३०	३२	३५	४०	४५			
	आधारभुत तहमा शि. संख्या	जना	६८	७५	८०	८५	९०	९५			
	शिक्षकको पुर्नताजगि तालिम	जना		२०	२५	३०	३५	४०			
	सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिबृद्धि तालिम	जना		२०	२५	३०	३५	४०			

बिषय क्षेत्र : स्वास्थ्य सेवा

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : गाउँवासीको स्वास्थ्यमा सुधार भएको हुनेछ ।	कुपोषणको दर (५वर्षसम्म) %	२६.३	२०	१५	१२	१०	६	• जनसंख्या मोनोग्राफ • गाउँ प्रोफाइल • गाउँ स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला आयुर्वेद केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	रोगलाग्ने दर (ओपिडिमा उपचार गराउन आउने संख्या		९००	१०००	१२००	१३००	१५००		
	शिशु मृत्यु दर (प्रति हजारमा) जना (२०६८)		०	०	०	०	०		
	संस्थागत प्रसुति प्रतिशत		७०	८०	८५	८८	९०		
	कोरामृत्यु दर (प्रति हजार) (२०६८)								
	पूर्ण खोप घोषणा				√				
	१ घण्टाभित्रमा स्वास्थ्य संस्थामा पुगिने घरपरिवार प्रतिशत	२५	३०	४०	४५	६०	७५		
	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्या		१०	२०	३०	३०	३५		
प्रतिफल १ : पौष्टिक आहार सम्बन्धी व्यवहारमा परिवर्तन भएको हुनेछ ।	६ महिनासम्म स्तनपान मात्र गराउने आमाहरुको प्रतिशत		५०	६०	७५	८०	८५	• जनसंख्या मोनोग्राफ • गाउँ प्रोफाइल • गाउँ स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला आयुर्वेद केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	६ देखि २३ महिनासम्मका आवश्यक पोषणयुक्त खानेकुरा खाने वालवालिकाको प्रतिशत		५०	६५	७५	८०	८५		
	६ देखि २३ महिनासम्मका ४ पटक खानेकुरा खाने वालवालिकाको %		५०	६०	७५	८०	९०		
	६ महिनासम्मका स्तनपायी आमाहरु-लाई आयुर्वेद औषधि वितरण प्रतिशत		१०	२०	३०	३५	४०		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल २ : सवै वालवालिकाहरुले पूर्ण खोप प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	कम्तिमा १ जना खोप कार्यकर्ता भएका वडा संख्या		५	५	५	५	५	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	खोप प्राप्त वालवालिका प्रतिशत		७५	८५	९०	९५	९५		
	खोप केन्द्र संख्या	३	१०	१५	२०	२०	२५		
प्रतिफल ३ : सवै गाउँवासीहरुको उपचारात्मक सेवाको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ	१५ सैयाको अस्पताल स्थापना			१				• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	स्टेचरका लागि स्थानीय निकायको लगानी भएको हुने
	वडा तहमा स्वास्थ्य संस्था संख्या	३		५					
	एम्वुलेन्स सेवा विस्तार (संख्या)	०	१		१	१			
	स्टेचर भएका वडा वा वस्ती संख्या	५	सवै वस्ती						
प्रतिफल ४ : स्वास्थ्यका पूर्वाधारहरुमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	अस्पताल सहित आवास सहितको भवन, संख्या (स्थानमा)	०		२	२	१		• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	मर्मत संभार भई सेवा सुचारु भएका हुनेछन्
	परीक्षण औजार उपकरण	०							
	प्रयोगशाला संख्या				१				
	खानेपानी सुविधा पुगेका स्वास्थ्य संस्था संख्या			सबै					
प्रतिफल ५ : स्वास्थ्य सम्बन्धी दरवन्दी जनसंख्याका आधारमा मिलान भएको हुनेछ ।	डाक्टर विरामी अनुपात	०		१००००:१			५०००:१	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	नर्स विरामी अनुपात	०	५०००:१	४०००:१	३०००:१	२०००:१			
	अन्य स्वास्थ्यकर्मी लक्षित जनसंख्या अनुपात		१०००:१	१०००:२	१०००:३	१०००:३	१०००:३		
प्रतिफल ६ : सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरुमा औषधिको सहज आपूर्ति व्यवस्था भएको हुनेछ ।	आवश्यक Buffer Stock भएको स्वास्थ्य संस्था संख्या	०		१		१	१	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	भ्याक्सिन सव सेन्टर संख्या	३		२	३	३	३		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	वर्षिक औषधि आपूर्ति पटक	आवश्यकता अनुसार	२	२	३	३	३		
प्रतिफल ७ : प्रसुति केन्द्रको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ ।	प्रसुति केन्द्र संख्या २४ सै घण्टा प्रसुति सेवा प्रवाह हुने स्वास्थ्य संस्था संख्या	१	१	१	१			• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	कम्तिमा चार पटक गर्भ जाँच गर्ने गर्भवति महिला प्रतिशत			५०	६०	७०	७५		
	गर्भ जाँच सम्बन्धी तालिम प्राप्त दक्ष स्वास्थ्यकर्मी प्रतिशत			५०	७५	८०	१००		
	कम्तिमा दुई जना दक्ष प्रसुतिकर्मी भएका प्रसुति केन्द्र प्रतिशत			५०			१००		
प्रतिफल ८ : स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति तथा सामुदायिक कार्यकर्ताहरु सक्रिय भएका हुनेछन् ।	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति बैठक संख्या	मासिक	मासिक	मासिक	मासिक	मासिक	मासिक	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	नियमित बैठक वस्ने गाउँ स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति (पटक)	आंशिक	मासिक	मासिक	मासिक	मासिक	मासिक		
	अनुगमन (पटक)	मासिक	मासिक						
	स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा आमा समूहहरुलाई क्षमता वृद्धि भएका संख्या	२७ जना	आवश्यकता अनुसार						
प्रतिफल ९ : गा.पा.मा आयुर्वेद स्वास्थ्यको पहुँच बढेको हुनेछ ।	आयुर्वेद केन्द्र तथा औषधालय संख्या					१		• जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीको संख्या								
	परम्परागत जडिवुटी उपचारकर्ताहरुको क्षमतामा वृद्धि संख्या			२	३	३	३		
	स्वास्थ्य वृत्ति सम्बन्धी चेतनामूलक गोष्ठी संख्या		२	२	२	२	२		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	योग केन्द्र संचालन संख्या			१		१	१		

विषय क्षेत्र : महिला विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : गा.पा.का महिलाहरु सशक्त भई महिला सहभागितामा बृद्धि भएको हुनेछ ।	गा.पा.मा शिक्षिकाहरुको प्रतिशत	४७	५०	५२	५४	५५	६०	• जिशिका को प्रतिवेदन • जिविसको अभिलेख • म.तथा वा. कार्यालयको प्रतिवेदन • राजनीतिक दलको अभिलेख	•
	महिला सहकारी संस्था संख्या	०	२	३	४	५	६		
	उपभोक्ता समितिहरुमा महिला संयोजक संख्या	०	१	१	१	१	१		
	घर र जग्गा दुवैमा महिलाको स्वामित्व भएका घरधुरी प्रतिशत								
	राजनीतिक दलहरुको गाउँ समितिमा महिला प्रतिनिधित्व संख्या		३	४	४	५	६		
	किशोर सरह सरदर दिन विद्यालय उपस्थित हुने किशोरी प्रतिशत		८०	९०	१००	१००	१००		
प्रतिफल १ : लैंगिक हिंसाका घटनाहरु न्यून भएका हुनेछन् ।	घरेलु तथा लैंगिक हिंसाको उजुरी संख्या	२	०				०	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रगति विवरण	• सचेतनासँगै उजुरीकर्ता बढ्न सक्ने
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध तालिम प्राप्त महिला, पुरुष संख्या		२	३	४	६	७		
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध संचालित अभियान संख्या		१	२	२	२	२		
	विद्यालयहरुमा सचेतना कार्यक्रम संख्या		२	३	३	३	३		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	कानूनी सहायता समितिबाट सेवा प्रदान गरेको महिला संख्या			५	५	७	८		
प्रतिफल २ : आर्थिक स्रोतमा महिलाहरुको पहुँचमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	ऋण वचत समूह परिचालन भएका वडा वस्ती संख्या		३	५	७	१०	१५	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रगति विवरण	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय द्धारा प्रवर्द्धित भएका
	सहकारी संस्थामा आवद्ध महिला संख्या		१००	१२५	१४०	१५०	१७५		
	महिलाद्वारा बचत रु. हजारमा		३००	४००	५००	७००	१००		
	महिलाद्धारा ऋण लगानी रु. हजारमा		४००	६००	८००	१०००	१५००		
	आय आर्जन सम्बन्धी तालिम प्राप्त महिला संख्या		१०	१५	२०	२५	३०		
प्रतिफल ३ : विद्यालय विमुख किशोरीहरुले जीवनोपयोगी ज्ञान र सीप प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	जीवनोपयोगी तालिम प्राप्त गर्ने किशोरी संख्या			१०	२०	१५	१५	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय • गा.पा.को प्रतिवेदन	•
	किशोरी सूचना केन्द्र संख्या			१	१	१	१		
	किशोरी समूह संख्या			५	१०	१५	२०		
	अतिविपन्न किशोरी शिक्षा तथा स्वास्थ्य सहयोग प्राप्त संख्या			३०	४०	५०	५०		
	किशोरी सीप विकास तालिम प्राप्त संख्या वार्षिक		१०	१५	१५	१६	२०		
प्रतिफल ४ : महिनावारीका समयमा हुने भेदभाव न्यून भएको हुनेछ ।	महिनावारी समयमा भेदभाव नभएका वस्ती संख्या		सबै	सबै	सबै	सबै	सबै	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय • गा.पा.को प्रतिवेदन	• सामाजिक परिचालन कार्यक्रममा महिनावारी भेदभाव विरुद्धका चेतना वृद्धि हुने
	महिनावारी विभेदमुक्त घोषणा भएका वडा वस्ती संख्या		सबै	सबै	सबै	सबै	सबै		
	खानपानमा विभेद नगर्ने घरपरिवार प्रतिशत		सबै						

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	सरसफाई तथा स्वच्छता वारे सचेतना भएका घरपरिवार प्रतिशत		३०						
	स्यानीटरी प्याड वितरण गर्ने विद्यालय संख्या		५	१०	१२	१५	१५	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय	•
प्रतिफल ५ : गा.पा.का विपन्न तथा दुर्गम क्षेत्रका महिलाको न्यायमा पहुँच बढेको हुनेछ ।	पीडित महिला अस्थायी पुनस्थापन केन्द्र संख्या			१	१	१	१		•
	मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गरिएका पीडित महिला संख्या	माग वमोजिम							
	मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम प्राप्त कर्मचारी संख्या	०							
	पीडित महिलालाई कानूनी सहायता प्रदान गरिएको मुद्दा संख्या		आवश्यकता अनुसार						
	मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन	०	हरेक वडामा क्रमशः विस्तार गरिने						
	प्यारालिगल वा निगरानी समूह भएका वडा संख्या			५	५	५	५		
	सक्रिय भएका प्यारालिगल वा निगरानी समूह प्रतिशत		५०	६०	७५	८०	९०		
	पुनस्थापन तथा समाजमा पुनर्एकीकरणका लागि वस्तुगत टेवा प्राप्त पीडित महिला संख्या		आवश्यकता अनुसार						
प्रतिफल ६ : अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई समुदायमा आधारित पुनस्थापना भएको	सीप/क्षमता विकास तालिम प्राप्त संख्या		२	५	५	५	५	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाईल • गैससको	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिसँग समन्वय भएको
	सहायक सामग्री वितरण संख्या		२	५	५	५	५		
	परिचय प्राप्त अपांग प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००		
	अपांगता भत्ता प्राप्त अपांग प्रतिशत		१००	१००	१००	१००	१००		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
हुनेछ ।								प्रतिवेदन	हुने
प्रतिफल ७ : जेष्ठ नागरिकहरुको जीवन सहज तथा सम्मानजनक भएको हुनेछ ।	अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम संख्या		१	१	१	१	१	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाईल	स्थानीय निकायसँग समन्वय भएको हुने
	वृद्धाश्रम संख्या (२५ जना क्षमताको)				१		१		
	जेष्ठ नागरिक दिवश तथा सम्मान कार्यक्रम संख्या		१	१	१	१	१		

दलित, उत्पीडित वर्ग उत्थान

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल १ : नेपाल सरकारद्धारा प्रदान गरिने सेवा सुविधामा दलितहरुको सचेतना बढेको हुनेछ ।	दलित समुदाय केन्द्रित विद्यालय भर्ना अभियान तथा सचेतना सञ्चालन भएका विद्यालय संख्या		५०%	६०%	७०%	८०%	९०%	• फ्लास रिपोर्ट	• सेवा प्रदायक निकायहरुले दलितहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिनेछन्
	खोप, पोषण तथा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त दलित परिवार संख्या	न्यून	५०%	६०%	७०%	८०%	९०%		
प्रतिफल २ : रोजगार तथा स्वरोगारका क्षेत्रमा दलितहरुको क्षमता बृद्धि भएको हुनेछ ।	कृषक समूहमा आवद्ध दलित परिवार संख्या	-	१०	१५	२०	३०	३०	•	• घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति एवं गैससहरुले प्राथामिता दिनेछन्
	परम्परागत आरन, सिलाई आदि व्यवसायिक तथा आधुनिकीकरण वारे सीप प्राप्त दलित संख्या	०	५	८	१०	१४	२०		
	आय आर्जन सम्बन्धी सीपमूलक विशेष तालिम प्राप्त दलित संख्या	–	५	८	१०	१४	२०		
प्रतिफल ३ : दलितहरुको योजना तथा निर्णय	उपभोक्ता समिति तथा समुहमा सहभागी दलित संख्या		५	१०	१०	१५	२०	• जिल्ला विकास समितिको	•

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रक्रियामा सहभागिता बृद्धि भएको हुनेछ ।	नागरिक सचेतना केन्द्रमा सहभागी दलित संख्या		५	१०	१०	१५	२०	अभिलेख • दलित प्रोफाइल	
	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनको गाउँस्तरको समितिमा सहभागी दलित संख्या महिला : पुरुष :		५ १०	८ १५	८ २०	१० २०	१५ २५		
प्रतिफल ४ : समाजमा छुवाछुत तथा भेदभाव सम्बन्धी चेतनामा बृद्धि भएको हुनेछ ।	छुवाछुतमुक्त अभियान सञ्चालन वडा वस्ती संख्या	०	२	३	३	३	५	• दलित प्रोफाइल • गाउँ प्रोफाइल	•
	सहभोज आयोजना भएका समुदाय संख्या		१	५	५	५	५		
	सार्वजनिक मन्दिर प्रवेश संख्या		सबै	सबै	सबै	सबै	सबै		
	दलित अधिकार र सेवा प्रवाह सम्बन्धमा प्रशिक्षित जिल्लाका सेवा प्रदायक निकाय		१	१	२	१	१		

आदिवासी जनजाति विकास

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)		पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
प्रतिफल १ : आदिवासी जनजातिहरुको विवरण, सम्पदा, परम्परागत ज्ञान र सीपको पहिचान र अभिलेखांकन भएको हुनेछ ।	• आदिवासी कला, सीप, सम्पदा पहिचान भई प्रोफाइल तयार • आदिवासी कला, सीप, सम्पदा पहिचान भई आदान प्रदान, प्रदर्शन • आदिवासी कला, सीप, सम्पदा, भाषा संरक्षण	• भएको हुने • भएको हुने • भएको हुने	• आदिवासी जनजाति गाउँ समितिको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल	•
प्रतिफल २ : आदिवासी जनजातिहरुको जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	• समुह समिति मञ्चमा आवद्ध संख्या ..... जना • उपभोक्ता समितिमा आवद्ध संख्या .... जना	• २५ % वृद्धि हुने • २० % वृद्धि हुने (परिपक्वता समेत	• समीक्षा प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल	•
प्रतिफल ३ : आदिवासी जनजातिहरुको व्यवसायिक तथा स्वारोगारमूलक सीप विकास भएको हुनेछ ।	• सीपमूलक तालिम प्राप्त आदिवासी जनजाति महिला पुरुष संख्या ... जना • स्वरोजगारमा संलग्न आदिवासी जनजाति महिला,	• ... जना • .... जना	• गाउँ उद्योग विकास समितिको प्रतिवेदन • पर्यटन विकास	•

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)		पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	पुरुष संख्या .... • पर्यटन क्षेत्रमा संलग्न आदिवासी जनजाति परिवार संख्या	• .... परिवार	समितिको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल	

वाल अधिकार तथा वाल संरक्षण

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : गाउँपालिकामा वाल अधिकार प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	वाल विवाह प्रतिशत	अत्याधिक भएको	०	०	०	०	०	• वाल कल्याण समितिको प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख • जिशिकाको अभिलेख	•
	वालश्रम प्रतिशत		०	०	०	०	०		
	सामुदायिक वाल संरक्षण प्रणाली संचालन भएका वडा संख्या	०	१	२	१	१	५		
	वस्तीस्तरीय योजना तर्जुमामा वाल सहभागिता प्रतिशत		२०	२५	३०	३०	३०		
	विद्यालय शन्ति क्षेत्र (SZOP) संख्या								
प्रतिफल १ : वाल अधिकारका विषयमा वालवालिका र अभिभावकहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएका हुनेछन् ।	वाल दिवश मनाउने विद्यालय संख्या	प्राप्त नभएको		सवै	सवै	सवै	सवै	• वाल कल्याण समितिको प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख	•
	वाल अधिकारका विषयको प्रचार प्रसार (रेडियो, पत्रपत्रिका, पोष्टर) पटक			सवै	सवै	सवै	सवै		
	वालवालिकाको स्थिति पत्र प्रकाशन पटक			१	१	१	१		
	सचेतना प्रदान गरिएका विद्यालय संख्या			५	७	१०	१५		
	गाउँ वाल संरक्षण समितिको गठन र सक्रिय			१	२	२	२		
	वाल क्लव तथा सञ्जाल संख्या		सवै	सवै	सवै	सवै	सवै		
प्रतिफल २ : वालवालिका सम्बन्धी कानूनको	वाल विवाह न्यूनीकरण भएका वाडा वस्ती संख्या		सवै	सवै	सवै	सवै	सवै	• वा.क. स. प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख	•

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	निकृष्ट प्रकारको वालश्रम संख्या		०	०	०	०	०	• म.तथा वा. का.अभिलेख	
	वालवालिकालाई हुने भेदभाव र जातीय छुवाछुत प्रतिशत		०	०	०	०	०		
प्रतिफल ३ : सामुदायिक संरक्षण प्रणाली सुदृढ भएको हुनेछ ।	वालमैत्री स्थानीय शासन समिति संख्या		१	१	१	१	१	• वाल क.स.को प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख	•
	प्यारालिगल तथा निगरानी समूह भएका वाडा संख्या		५	५	५	५	५		
	वाल तथा महिला अधिकार सम्बन्धी प्रशिक्षित गाउँ तहका व्यक्ति संख्या		५	७	८	१०	१०		

बिषय क्षेत्र : युवा तथा खेलकूद

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : गाउँपालिकाका यूबाहरुको ज्ञान, प्रतिभा तथा रोजगारीमा विकास एवम् प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	युवाद्धारा सञ्चालित उद्यम संख्या		३	४	४	४	४	• गाउँ प्रोफाइल • घरेलु तथा साना उ.वि.स. प्रतिवेदन • युवा सञ्जालको प्रतिवेदन • जिल्ला खेलकूद वि.स.को प्रतिवेदन	•
	स्वरोजगारमा संलग्न युवा संख्या		१०	१५	१५	२०	२०		
	पालिकास्तरमा पहिचान बनाएका युवा प्रतिभा संख्या		३	३	४	५	५		
	राष्टियस्तरमा पहिचान बनाउन पालिकाका सफल युवा प्रतिभा संख्या	१	१	१	१	१	१		
	क्षेत्रिय तथा राष्टियस्तर खेलकूदमा सहभागिता संख्या	५	१	१	१	१	१		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल १ : युवा उद्यमशिलतामा बृद्धि भएको हुनेछ ।	स्वरोजगार तालिम तथा सामाग्री सहयोग प्राप्त युवा संख्या	४	५	५	५	५	५	•	• साना तथा घरेलु उ.वि.स. ले युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरेको
	युवा जागरण तथा बिकास कार्यक्रमबाट लाभान्वित युवा संख्या		५	५	५	५	५		
	किशोर किशोरीको वौद्धिक बिकास कार्यक्रममा सहभागी संख्या		१०	१०	१०	१५	१५		
प्रतिफल २ : युवाहरु सकारात्मक विकासका लागि संगठित तथा सशक्तीकरण भएका हुनेछन ।	युवा अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा प्रतियोगिता संचालन संख्या वार्षिक	१	१	२	२	२	२		•
	विभिन्न सञ्जालमा आवद्ध युवा संख्या	५	१०	१०	१५	१५	१५		
	युवा नेतृत्व क्षमता विकास तालिम संख्या		२	२	२	२	२		
	युवा लक्षित प्रकाशन संख्या		१	१	१	१	१		
	युवा सुचना केन्द्र संख्या			१				•	•
प्रतिफल ३ : पालिकामा खेलकूदको विकास भएको हुनेछ ।	कभर्डहल (व्याडमिन्टन) संख्या	०	१					•	•
	खेलमैदान संख्या	५	२	३	३	३	३		
	खेल प्रशिक्षक संख्या		३	३	३	३	३		
	गाउँपालिका स्तरका खेलकूद प्रतियोगिता संख्या वार्षिक	२	५	५	५	५	५		
	फुटलवल रंगशाला निर्माण						१		
	क्षेत्रिय तथा राष्ट्रियस्तरका खेलाडी संख्या	५		१	२	१	१		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल ४ : युथ भिजन कार्यान्वयनका लागि पालिका स्तरीय कार्ययोजना तर्जुमा भएको हुनेछ ।	युथ भिजन नेपाल सन् २०२५ अनुरुप कार्ययोजना तयारी संख्या	नभएको		१	१	१	१	•	•
	कार्य योजना वारे सरोकारवालाहरुसँग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम संख्या	नभएको		१		१	१	•	•

खानेपानी तथा सरसफाई

उद्देश्य	सूचकहरु	इकाई	२०७४/७५ को अवस्था	योजना बर्ष					पुष्ट्याईको आधार	जोखिमपक्ष
				१	२	३	४	५		
विषयगत उद्देश्य : पालिकाका सबै वस्ती र टोलमा आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवामा पहुँच पुगेको हुनेछ ।	सुरक्षित स्रोतबाट खानेपानी सेवा पुगेको जनसंख्या	%	९०	९२	१००	१००	१००	१००	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	आधारभूतस्तरको सरसफाई सेवा पुगेका घरधुरी	%	९०	९२	१००	१००	१००	१००		
	खानेपानी तथा सरसफाई पहुँच भएका शैक्षिक तथा सार्वजनिक संस्थाहरु	%	८०	८५	९०	१००	१००	१००		
नतिजा १ : निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरु दिगोरुपमा संचालन तथा व्यवस्थापन भएका हुनेछन् ।	सम्पन्न आयोजनाहरुको संख्या (वार्षिक बृद्धि)	वटा		२	४	५	५	५	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	राम्रोसँग संचालनमा रहेका योजना	%	७५	८०	८५	९०	९०	९५		
	मर्मत संभार तथा सुधार गर्नुपर्ने आयोजना (वार्षिक)	%	१०	१५	२०	२०	२०	२०		
	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने आयोजना	%	२०	२०	२०	२०	२०	२०		
नतिजा २: हालसम्म खानेपानी पहुँच नपुगेका वस्तीहरुको पहिचान तथा	अधुरा तथा क्रमागत योजनाहरुबाट लाभान्वित घरधुरी	संख्या							•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन	
	नयाँ योजनावाट लाभान्वित घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)	%								

उद्देश्य	सूचकहरु	इकाई	२०७४/७५ को अवस्था	योजना बर्ष					पुष्ट्याईको आधार	जोखिमपक्ष
				१	२	३	४	५		
नयाँ आयोजना निर्माण भएको हुनेछ ।	वैकल्पिक स्रोतवाट लाभान्वित घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)	%		१५	१५	१५	१५	१५	कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	परम्परागत स्रोतहरुको सुधार (वार्षिक)	%		१५	१५	१५	१५	१५		
नतिजा ३: गुणस्तरयुक्त खानेपानीको पहुचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ	खानेपानी सुधार योजना लागु भएका आयोजनावाट लाभान्वित घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)	%		१२	१५	१५	१५	१५	•गा.पा. प्रोफाइल	
	खानेपानी परीक्षण तथा प्रशोधन गरिएका आयोजना संख्या (वार्षिक बृद्धि)	%		२०	२०	२०	२०	२०		
नतिजा ४: पालिकाका सबै घरधुरीमा शौचालय प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ	खुला दिशामुक्त घोषणा भएका वडा संख्या	संख्या	सबै	सबै	सबै	सबै	सबै	सबै	•गा.पा. प्रोफाइल	
	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण तथा व्यवस्थापन (वार्षिक)	गोटा			१	१	१	१		
नतिजा ५: शैक्षिक तथा सार्वजनिक संस्थाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाईको उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	शौचालय निर्माण भएका विद्यालय	%	९०	१००	१००	१००	१००	१००	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	खानेपानीको उपलब्धता भएका विद्यालय	%	९०	१००	१००	१००	१००	१००		
	खनेपानीको उपलब्धता भएका कार्यालय	%		१००	१००	१००	१००	१००		
	सावुनपानीले हातधुने व्यवस्था भएका विद्यालय	%		१००	१००	१००	१००	१००		
	सावुनपानीले हातधुने व्यवस्था भएका कार्यालय	%		१००	१००	१००	१००	१००		

ग) भौतिक पूर्वाधार विकास

विषयतग क्षेत्र:: सडक तथा यातायात क्षेत्र

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : पालिकावासीहरुको यातायात पहुँचमा अभिवृद्धि भई सहजरुपमा सेवा उपभोग गरेका हुनेछन् ।	**क.रणनितिक सडक**							• जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, • सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	पक्की सडक (कालोपत्रे कि.मि.)	०	०	०	५	५	५		
	ग्राबेल सडक	०	५	१०	१५	१५	१५		
	धुले कच्ची सडक (वार्षिक वृद्धि)	६८.३	१०	१०	१५	१०	१०		
	सडकको पहुँच पुगेका वस्ती हरु (%)	६०	७०	७५	८०	९०	१००		•
प्रतिफल –१ पालिकाका घोरटो बाटो निर्माण एवंम सुधार भएको हुनेछ ।	पैदल मार्ग सुधार (कि.मि.)	९१	१०	१०	१५	१०	१०	• सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	झो.पु निर्माण	१२	१	१	१	१	१		
प्रतिफल –२ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरुमा पूर्वाधारको बिकास भएको हुनेछ ।	स्तरीय होटल	०			१		१	• सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	होमस्टे	०		१	१	१	१		
	केवुलकार निर्माण	०			१				

विषयतग क्षेत्र : संचार

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : पालिकामा सबैका लागि संचार सेवामा पहुँचमा विस्तार भएको हुनेछ ।	मोवाइल फोनको सेवा पुगेका वस्तीहरु (%)	८०	९०	१००	१००	१००	१००	• नेपाल टेलिकमको वार्षिक वा आवाधिक प्रगति प्रतिवेदन ।	•
	ईन्टरनेट सेवामा पहुँच पुगेका वस्तीहरु (	८०	९०	१००	१००	१००	१००		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
	%)								
	इन्टनेट सेवा विस्तार (%)	न्यून	२	५	५	१०	१०		
प्रतिफल १: पालिकामा पुग्ने गरी रिपिर्टस टावरको स्थापना र क्षमता विस्तार गरिनेछ ।	टावरको संख्या (सि.डि.एम.ए, जि.एस.एम,		२		२	२			
प्रतिफल २: पालिका स्तरमा संचार पूर्वाधार विस्तार गरिनेछ ।	पालिकामा टावरको संख्या			२		२	२		•
									•

बिषयगत क्षेत्र : विद्युत्त तथा उर्जा

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : पालिकामा विद्युत्तीकरण तथा नविकणीय ऊर्जा मार्फत सबैलाई विद्युत्त सेवा उपलब्ध हुनेछ ।	केन्द्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत्त सेवा पाउने घरधुरी %	७२		९०	१००			नेपाल विद्युत्त प्राधिकरण र ऊर्जा शाखाको प्रतिवेदन	•
	सौर्य उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी %	२८	३०	३५	४०	४५	५०		
	धुँवारहित पालिका घोषणा	छैन			हुने				
प्रतिफल १ : पालिकामा जलविद्युत्तको विस्तार गरी क्षमता अभिवृद्धि र प्रसार विस्तार भएको हुनेछ ।	साना जलविद्युत्त आयोजना	३			१		१	नेपाल विद्युत्त प्राधिकरणको वार्षिक तथा आवाधिक प्रगति प्रतिवेदन ।	•
	ठूला जलविद्युत्त आयोजना (आँखुखोला निर्माणाधिन ४५ मे.वा.)					१			
प्रतिफल २ : विद्युत्तीकरण सेवा उपलब्ध नपुगेका प्रत्येक	संस्थागत सौर्य जडान संख्या (वार्षिक)	८११						गाउँपालिका र ऊर्जा शाखाको प्रतिवेदन	•
	बॉयो ग्यास संख्या (वार्षिक)	५							

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
घरधुरीलाई नवीकरणीय उर्जा मार्फत विद्युत्त सेवा उपलब्ध हुनेछ ।	दाउराबाट खाना पकाउने घरपरिवार प्रतिशत	९६	९०	८०	७५	७०	६०		
	खाना पकाउन एल.पि.ग्यास प्रयोग गर्ने पविार प्रतिशत	३	१०	१५	२०	२५	३०		•
	खानापकाउन वायोग्यास प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या	१	३	१०	१५	२०	३०		•
प्रतिफल ३ : सन् २०२० सम्ममा जिल्लालाई घरभित्रको धुँवारहित बनाउन प्रत्येक घरधुरीमा सुधारिएको चुल्हो वितरण भएको हुनेछ ।	धुवा रहित चुलो निर्माण प्रतिशत			१००	१००			गाउँपालिका र उर्जाशाखाको प्रतिवेदन	•

बिषयगत क्षेत्र : भवन तथा वस्ति विकास

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य : सुरक्षित तथा व्यवस्थित वसोवास सहित नमूनाका रुपमा एकिकृत बस्ति बिकास गरी आधारभूत सेवा उपलब्धतामा सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।	उच्च जोखिम भएका वस्ति संख्या	१४	१२	१०	८	६	४	• गाउँपालिकाको प्रगति प्रतिवेदन, राष्ट्रिय पुर्ननिर्माण प्राधिकरण	•
	भुकम्प प्रतिरोधात्मक सरकारी भवन %	०					१००		
	वस्ति विकासका लागि सुरक्षित संभावित स्थानको संख्या			२	२	२	२		
	गाउँ बिकास गुरु योजना	०	१						•
प्रतिफल १ : पालिकाका विभिन्न	आफनै सरकारी भवनको संख्या	४			१		२		•

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
वडा र वस्तीमा सुरक्षित वस्ति विकास गरी सुरक्षित र व्यवस्थित बसोवास भएको हुनेछ	भूकम्प प्रतिरोधक घरधुरी %	न्यून	३०	५०	१००				
	उच्च जोखिममा रहेका घरधुरी व्यवस्थापन	न्यून			१००				
प्रतिफल २ : उच्च जोखिमयुक्त बस्तिलाई व्यवस्थितरुपमा एकीकृत वस्ति विकास भएको हुनेछ ।	उच्च जोखिममा रहेका वस्ति व्यवस्थापन	नभएको		२	२	२	३	• राष्ट्रिय पुर्ननिर्माण प्राधिकरणको प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल र प्रतिवेदन	•
	एकीकृत वस्ती विकास गुरुयोजना	छैन		१					
	एकिकृत वस्ति विकास भएको संख्या	छैन				१			
प्रतिफल ३ : नमूना एकीकृत वस्तिको बिकास गरी आधारभूत सेवा उपलब्धताको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ ।	सेवा प्रदायक संस्थाको संख्या स्थापना गरी नमूना बस्तिको बिकास गर्ने ।	-	-	१	१	-	१	• राष्ट्रिय पुर्ननिर्माण प्राधिकरणको प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल र प्रतिवेदन	•

घ) वन तथा वातावरण संरक्षण एवं विपद व्यवस्थापन

विषय क्षेत्र : वन विकास तथा वातावरण संरक्षण

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्य: गाउँवासीहरुको वन पैदावारको	वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्रफल वर्ग कि.मि. (%)	४८.८ (४६.४)	१	१	१	१	१ (५३ %)	• वन डिभिजन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन	•
	खेती गरिएको जमिन . (%)	३४.८ (३३.१)	१	१	१	१	१ (३८ %)		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
आवश्यकता दिगोरुपमा पूरा भई वन क्षेत्रबाट हुने आयमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	झाडी क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)	११.९ (११.३)	१०	९	९	९	९		
	चट्टानले ओगटेको क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)	०.६२ (०.६)							
	पानी वहाव क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)	०.३ (०.३)							
	अन्य क्षेत्र वर्ग कि.मि. (%)	१.९ (१.८)							
	सामुदायिक वनमा आवद्ध उपभोक्ता संख्या	२२६२	४०	५०	६०	७०	८०		
	कवुलियती वनमा आवद्ध उपभोक्ता संख्या	४३९	१५	२०	२०	२५	२५		
	जडिवुटी निकासी केजी	०	१००	१००	२००	२००	३००		
प्रतिफल १ : गाउँ पालिकाको वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र विस्तार भएको हुनेछ ।	सामुदायिक वन संख्या	११	१	१	१	१	१	• वन डिभिजन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन	•
	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल हे.	८५०	१०	१०	१०	१०	१०		
	कवुलियती वनको क्षत्रफल हे.	१५५.४२		५		१०	१५		
	निजी वनको क्षेत्रफल हे.	०	२	२	३	३	३		
	सरकारी वनमा वार्षिक वृक्षारोपण हे.	अभिलेख नभएको	५	५	५	५	५		
	कृषि वन प्रणालीको विकास क्षेत्रफल हे.	-	२	३	४	५	५		
	वन डढेलो नियन्त्रण तथा प्रतिरोध योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन संख्या	-	२	२	२	२	२		
	सडक तथा पैरोमा उतिस बृक्षारोपण (संख्या रु हजारमा)		४०	५०	६०	७०	८०	•	•
प्रतिफल २ : गा.पा.मा जडिवुटीको संरक्षण, खेती विस्तार तथा दिगो उपयोग भएको	जडीवुटी खेती गरिएको क्षेत्रफल हे.	०	२	२	३	४	५	• वन डिभिजन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँ पालिकाको अनुगमन प्रतिवेदन	•
	जडिवुटी खेतीको व्यवस्थित नर्सरी संख्या	०	१	१		१	१		
	जडिवुटी खेती तथा प्रशोधन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम पटक वार्षिक	०	१	२	२	२	२		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
हुनेछ ।									
प्रतिफल ३ : भू-क्षय नियन्त्रण भई कृषि भूमि तथा वन क्षेत्रको संरक्षण भएको हुनेछ ।	घुम्ति चरिचरण सम्बन्धी व्यवस्थापन योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन भएको सामुदायिक वन संख्या	-	२	३	३	३	३	• वन डिभिजन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँपालिकाको अनुगमन प्रतिवेदन	• पशु सेवा शाखाबाट नश्ल सुधार तथा घाँस खेती प्रवर्द्धन भएको हुने । • गाउँ सभाको निर्णय वमोजिम जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालयले कार्यक्रम गर्ने
	पशुलाई बाँधेर पाल्ने कृषकहरुको %	-	२०	२०	२५	४०	५०		
	क्षतिग्रस्त उपजलाधार क्षेत्रको संरक्षण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन भएको संख्या	-	१	२	२	२	२		
	वार्षिक संरक्षण वृक्षारोपण विरुवा संख्या (हजारमा)	-	२	३	३	३	३		
	वायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिको विकास वर्ग मि.	-	५००	७००	१०००	१५००	२०००		
प्रतिफल ४ : वन समूहमा जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलनका उपाय वारे जानकारी भएको हुनेछ ।	सा.व.को कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रावधानहरु समावेश भएको सामुदायिक वन संख्या	-	२	३	४	५	५	• वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँपालिकाको प्रतिवेदन	• गाउँपालिका र वन डिभिजन कार्यालयले संयुक्त रुपमा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने
	जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धी क्षमता विकास भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति संख्या	-	२	३	४	५	५	• वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँपालिकाको प्रतिवेदन	•
प्रतिफल ५: विपद पूर्वतयारी को	विपद उद्दार सामाग्री भण्डारण कोठा वा भवन	१		१				• गाउँपालिकाको प्रतिवेदन	•

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
लागि आवश्यक संयन्त्र तथा सामाग्रीको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	विपद उद्दार कार्यको लागि वजेट विनियोजन (रु हजारमा)		१०००	१५००	२०००	३०००	४०००		
	गाउँ विपद व्यवस्थापन समितिको गठन	१	१						
	वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समितिको गठन	०	१	४					
	विपद उद्दार टोली संख्या		५	५	१०	१०	१०		

ङ) संस्थागत विकास र सुशासन

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
उद्देश्यः पालिकावासीहरुले पारदर्शी, जवाफदेही एवं समावेशी ढंगले सेवा पाएका हुनेछन् ।	लक्षित समुदायमा लगानीको प्रतिशत		१५	१५	२५	३०	३५	• गाउँ प्रोफाईल • समीक्षा प्रतिवेदन • कोलेनिकाको प्रतिवेदन	•
	गाउपालिका स्तरीय सबै निकायबाट हुने सार्वजनिक सुनुवाईको संख्या		१	१	१	१	१		
	स्थानीय तहमा प्राप्त जन गुनासो/ उजुरी मध्ये समाधान/व्यवस्थापन गरिएका प्रतिशत		५०	६०	७५	८०	८०		
	टोलफ्रि टेलिफोन सञ्चालन संख्या						१		
	पालिकाका सबै शाखामा कर्मचारी दरवन्दी पूर्णता प्रतिशत						१००		
	पालिकाको कार्यक्रम आयोजना सम्पन्न दर	८०	८५	९०	९०	९५	९५		
	इ-गभर्नेन्स मार्फत सेवा प्रदान					गर्ने	गर्ने		
प्रतिफल १ : सबै शाखामा रिक्त रहेका	प्राबिधिक कर्मचारी प्रतिशत		१०	१५	२०	२०	२५	• हाजिरी रेकर्ड • तलवी भर्पाई	•
	अप्राबिधिक कर्मचारी प्रतिशत		९०	८५	८०	८०	७५		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
दरबन्दी पुर्ति भएको हुनेछ ।	वडा सचिव पूर्ति संख्या		३	५	५	५	५	• कार्य सम्पादन फारम	
प्रतिफल २: गुनासो व्यबस्थापन तथा सार्वजनिक सूचना प्रवाहमा प्रभावकारी र पारदर्शी रुपले सेवा प्रदान हुनेछ ।	१.उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन							• सार्वजनिक सुनुवाई प्रतिवेदन • जिविसको अभिलेख	•
	२.नियमित अनुगमन,	भएको	३	३	३	३	३		
	३.सार्वजनिक सूचना रेडियोबाट प्रसारीत		१	१	१	१	१		
	४.टोल फ्रि सम्पर्क नं. संख्या	०			१				
	५. डिजिटल हाजिरी प्रणाली जडान	०	१	१	१	१	१		
	६.नोटिसबोर्ड सेवा जडान संख्या	१	५	५	५	५	५		
	७. सेवा केन्द्र बिस्तार	०	१			१	१		
प्रतिफल ३: कार्यरत कर्मचारीहरु आफ्नो जिम्मेवारी प्रति सचेत रही कर्तव्य पालना गरेका हुनेछन ।	१. नियमित कार्यालय/फाँट सञ्चालन २. नागरिक वडा पत्र देखिने ठाउँमा स्थापना ३ ,आयोजनाका सूचना पाटी, ४.नियमित अनुगमन ५.सार्वजनिक परिक्षण, ६. सार्वजनिक सुनुवाई		भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	• गुनासो व्यवस्थापन अभिलेख । • सेवाग्राही मत सर्भेक्षण प्रतिवेदन	•
प्रतिफल : ४ लक्षीत वर्गलाई विनियोजित गरिएको रकम निर्दिष्ट क्षेत्रमा खर्च भई नतिजा प्राप्त भएको हुनेछ ।	बजेट विनियोजन भएको, योजना प्राथामिकता सुची अनुसार कार्यान्वयन भएको ।		भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	• न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन प्रतिवेदन	•
प्रतिफल : ५	१ समावेशी उपभोक्ता समित गठन,	३० प्रतिशत	३०	३०	४०	१००	१००	• उपभोक्ता समिति	•

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
जन सहभागितामा वृद्धि भई सबै वर्ग, लिगं तथा समुदायमा अपनत्वको भावनाको विकास भएको हुनेछ ।	२. निर्णय प्रक्रियामा समावेशी प्रतिनिधित्व, ३. सेवा प्रवाहमा सहज पहुँच							गठन माइन्युट • वार्षिक योजना तर्जुमा निर्णय पुस्तिका	
प्रतिफल : ६ सबै तहका योजना प्रक्रिया र अनुगमन प्रणाली सुदृढ भएको हुनेछ ।	१.मागमा आधारित बजेट विनियोजन	२० प्रतिशत	३०	३०	४०	१००	१००	• अनुगमन प्रतिवेदन • आगावियो समीक्षा प्रतिवेदन	•
	२.अनुगमन गरिएका आयोजनाको								
	३. अनुगमन निर्देशिका तयारी तथा पालना								
	४. पालिकामा आवधिक योजना अनुसार बार्षिक योजनाको कार्यान्वयन								
प्रतिफल : ७ राजश्वको दायरा फराकिलो भई प्राप्त राजश्वको उचित व्यवस्थापन गर्दै स्थानीय सरकारको स्रोत सशक्तिकरण हुनेछ ।	राजश्व संकलनको स्रोत अध्यायन तथा पहिचान,		भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	•	• राजश्वको क्षेत्र बारे अध्ययन भएको, • राजश्व संकलन तथा परिचालन निर्देशिका
	संकलन तथा परिचालन निर्देशिका कार्यान्वयन		हुने	हुने	हुने				
	कुल आयको उत्पादनसिल क्षेत्रमा लगानी प्रतिशत		२०	२५	२५	२५	२५		• • • • • • निर्माण भएको,
	आन्तरिक आयको बृद्धि प्रतिशत		२०	२५	३०	२००	३००	•	•

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
प्रतिफल : ८ बालमैत्री, वातावरणमैत्री, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन भएका वडा संख्या	०					५	• जिल्ला पार्श्वचित्र • गा.वि.स. निर्णय पुस्तिका	•
	वालमैत्री वडा घोषणा संख्या	०					५		
	वातावरणमैत्री स्थानीय शासन वडा घोषणा संख्या	०					५		
प्रतिफल : ९ आवश्यक सवारी साधन तथा अन्य मेशिनरी सामानहरु उपलब्ध भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा सवारी साधन संख्या मोटरसाइकल, गाडी, जि.पि.एस., फोटोकपि मेशिन, लेवल मेशिन, थेडोलाइट, प्रिन्टर, नेटवर्किङ सर्भर इक्यूमेन्ट, वैकल्पिक उर्जा (सोलर), टाइफर मेशिन	आवश्यकता अनुसार भएको						स्टोर दाखिला प्रतिवेदन, खरिद योजना ।	•
प्रतिफल : १० स्थानीय सरकारको कार्य सम्पादन मापन मुल्याङकनमा उल्लेख्य प्रगति भएको हुनेछ ।	लिजाको कार्यान्वयन र लिजामा सफलताको प्रतिशत		भएको ७५ %	भएको	भएको	भएको	भएको १००%	स्थानीय निकायको न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	•
प्रतिफल ११: सुदृढ समन्वय तथा उपलब्धिमूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको हुनेछ	समन्वय भई कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएको संख्या		१	२	२	३	२	श्रोत मिलान कार्यक्रमको कार्यान्वयन प्रतिवेदन,	
	श्रोत समायोजन भएको मात्रा								
प्रतिफल १२: खुला दिसामुक्त तथा पूर्ण सफाइयुक्त पालिका घोषणा भई दिगो	खुला दिशामुक्त	घोषणा भएको						गाउँ पार्श्वचित्र	•
	पूर्ण सरसफाई	नभएको		हुने					

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			१	२	३	४	५		
सरसफाईतिर उन्मुख भएको हुनेछ ।									
प्रतिफल १३: पालिका स्तरिय कार्यालयहरुले सूचना प्रविधि प्रयोग गरेका हुनेछन् ।	प्राविधिक जनशक्ति प्रतिशत	२०	३०					• कार्यालय सर्भेक्षण र प्रयोगकर्ताको अभिलेख	•
	प्राविधिक सामाग्री प्रयोग गर्नेको प्रतिशत	५	३०						
	फाइलको सट्टा कम्प्यूटर प्रयोग गरिएको प्रतिशतमा	१०	३०	४०	५०	७५	८०		

परिच्छेद ४: कार्यक्रम तथा बजेट

१. आर्थिक विकास

क) कृषि

प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्ष					कुल बजेट रु हजारमा	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
	इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना	वटा	६	१	२	२	१	१	२१००	६००	१२००	१२००	६००	६००
गाउँपालिका स्तरीय अगुवा तथा व्यवशायिक कृषक तालिम (वार्षिक ३ वटा)	वटा	१५	३	३	३	३	३	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
कुलो मर्मत	वटा	१५	३	३	३	३	३	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
कृषक भ्रमण आयोजना	वटा	५	१	१	१	१	१	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
कृषकहरूको लागि स्थलगत तालिम	वटा	१२५	२५	२५	२५	२५	२५	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
कृषि प्राविधिकहरूको तालिम	पटक	१०	२	२	२	२	२	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
माटो परीक्षण शिविर	वटा	१०	२	२	२	२	२	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
मिनी ल्याब स्थापना	वटा	१	०	१	०	०		७००	०	७००	०	०	०
भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	७००	१५०	१५०	१५०	१५०	१००	११२५०	२२५०	२२५०	२२५०	२२५०	२२५०
कृषि मेला आयोजना	वटा	५	१	१	१	१	१	२०००	३५०	३५०	४००	४००	५००

प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्ष					कुल बजेट रु ह्जारमा	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
	इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
भर्मिङ मल उत्पादन, प्याकेजिङ्ग तथा बजारीकरण	वटा	५	१	१	१	१	१	१३००	२५०	२५०	२५०	२५०	३००
प्लाष्टिक टनेल	वटा	१५०	३०	३०	३०	३०	३०	९२०	१८०	१८०	१८०	१८०	२००
मिनी पावर ट्रिलर वितरण	वटा	२५	५	५	५	५	५	२३००	४५०	४५०	४५०	४५०	५००
अगार्निक खेती प्रवर्द्धन तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	५५०	१००	१००	१००	१००	१५०
एग्रोभेटहरुको लागि विषादी सम्बन्धी तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
सिँचाइका लागि पोखरी निर्माण	वटा	५	१	१	१	१	१	२६००	५००	५००	५००	५००	६००
थोपा सिँचाइ कार्यक्रम	वटा	०					०	२६००	५००	५००	५००	५००	६००
फलफूल नर्सरी स्थापना र संचालन	वटा	५	१	१	१	१	१	३०००	१०००	५००	५००	५००	५००
जम्मा								**५२५७०**	१०८३०	११६३०	१०९८०	१०३८०	१०८५०

ख) पशुसेवा

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	दुग्ध सहकारी चिस्यान केन्द्र प्रवर्द्धन अनुदान	वटा	५	१	१	१	१	१	२१००	४००	४००	४००	४००	५००
२	पशु गर्भाधान केन्द्र स्थापना	वटा	१	१	०	०	०	०	१५०	१५०	०	०	०	०
३	घाँस खेती विस्तारका लागि पशुपालन समूह तथा दुग्ध सहकारीलाई अनुदान	हे	४०	८	८	८	८	८	१६५०	३२०	३२०	३२०	३४०	३५०
४	खोर तथा गोठ सुधार अनुदान	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१३०००	२५००	२५००	२५००	२५००	३०००
५	पशुपालन समूह वा फार्महरुलाई उन्नत जातका राँगा, बोकामा अनुदान	संख्या	२५	५	५	५	५	५	२५५०	५००	५००	५००	५००	५५०
६	अगुवा पशुपालक कृषकलक्ष्यित आधुनिक तालिम (प्रदेशस्तरीय)	जना	२५	५	५	५	५	५	५००	१००	१००	१००	१००	१००
७	अगुवा पशुपालक कृषकलक्ष्यित अभिमूखीकरण तालिम	जना	१२५	२५	२५	२५	२५	२५	५००	१००	१००	१००	१००	१००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
८	युवालक्षित उन्नत गाई भैंसी पालन फार्म अनुदान	संख्या	५	१	१	१	१	१	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
९	पशुजन्य पदार्थ बजारीकरण कार्यक्रम	वटा	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१०	उत्कृष्ट पशुपालन व्यवसायीलाई पुरस्कार	जना	१५	३	३	३	३	३	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
११	गोष्ठी संचालन (पशु बीमा, बर्डफ्लु, स्वाइनफ्लु, सफादुध उत्पादन जुनोटिक्स रोग आदिको .बारे)	पटक	१५	३	३	३	३	३	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
१२	पशु स्वास्थ्य परीक्षण तथा खोप शिविर	पटक	१०	२	२	२	२	२	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
१३	मासु परीक्षण प्रयोगशाला स्थापनामा सहकार्य	वटा	१	०	१	०	०	०	२५०	०	२५०	०	०	०
१४	नयाँ मत्स्य पोखरी निर्माण कार्यक्रम	हे	५	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
१५	पशु प्राविधिक तालिम तथा अन्य क्षमता विकास कार्यक्रम	वटा	१०	२	२	२	२	२	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
१६	पशु उपचार सेवा कार्यक्रम एकमुष्ठ	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१७	पशु अन्वेष्ण, आउट ब्रेक, रिपोटिङ, सिरम संकलन प्रयोगशाला प्रेषण कार्यक्रम	पटक	१०	२	२	२	२	२	५००	१००	१००	१००	१००	१००
१८	पशु पंक्षी ल्याव स्तरोन्नती	पटक	५	१	१	१	१	१	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
	कुल बजेट								**३५२००**	**६९७०**	**७०७०**	**६८२०**	**६८४०**	**७५००**

ग) उद्योग तथा व्यवशाय

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१.	उद्यम विकास कोष स्थापना	वटा	१	०	१	१	१	१	१०६००	०	५०००	५०००	३००	३००
२.	उद्योग सम्भाव्यता अध्ययन	वटा	१	०	१	०	०	०	५००	०	५००	०	०	०
३.	लघु उद्योग गाउँ स्थापना	वटा	२	०	०	१	१	०	६०००	०	०	३०००	३०००	०
४.	उद्यमीहरूका लागि अध्ययन भ्रमण	वटा	५	१	१	१	१	१	११५०	२००	२००	२००	२५०	३००
५.	प्राविधिक सीप विकास तालिम	वटा	१०	२	२	२	२	२	११५०	२००	२००	२००	२५०	३००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
६.	उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	६५०	१००	१००	१००	१५०	२००
७.	लघु तथा साना उद्यमी प्रदर्शनी मेला	वटा	५	१	१	१	१	१	२६५०	५००	५००	५००	५५०	६००
८.	लघु उद्यमीहरुका लागि साझा सुविधा केन्द्र निर्माण	वटा	६	०	३	३	०	०	२०००	०	१०००	१०००	०	०
१०.	व्यापारीहरुका लागि क्षमता विकास तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	२६५०	५००	५००	५००	५५०	६००
११.	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूको संरक्षण तथा पुननिर्माण	वटा	१०	३	२	२	१	२	२८०००	५०००	५०००	५०००	६०००	७०००
१२.	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूसम्मको पहुँच सडक मर्मत तथा निर्माण	किमी	३०	०	१०	१०	५	५	३००००	०	१००००	१००००	५०००	५०००
१६.	वनभोज स्थल निर्माण	संख्या	३	०	१	१	१	०	७५००	०	२५००	२५००	२५००	०
	कुल बजेट							**१४**	९२८५०	**६५००**	**२५५००**	**२८०००**	**१८५५०**	**१४३००**

घ) बैंक तथा वित्तीय संस्था

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	**यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत**				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		**१**	**२**	**३**	**४**	**५**
१.	व्यवसायीहरूका लागि क्षमता विकास तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
२.	स्तरोन्नति तालिम तथा उपयुक्त प्रविधि सहयोग	जना	५०	१०	१०	१०	१०	१०	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
५.	सहकारी तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी बृहत् गोष्ठी	वटा	५	१	१	१	१	१	१६००	३००	३००	३००	३००	४००
७.	सहकारी संस्थाहरुको तथ्यांक संकलन तथा डाटावेस निर्माण र अद्यावधीकरण	पटक	५	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
	कुल बजेट								७६००	१५००	१५००	१५००	१५००	१६००

२ सामाजिक विकास

क) शिक्षा

क.सं.	**प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम**	**५ वर्षको लक्ष्य**		**परिमाणात्म लक्षका**					**कुल बजेट**	**कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत**				
		इकाई	**परिमाण**	**१**	**२**	**३**	**४**	**५**		**१**	**२**	**३**	**४**	**५**
१	कक्षा कोठा निर्माण	वटा	१०	२	२	२	२	२	११०००	२०००	२०००	२०००	२०००	३०००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
२	विज्ञान प्रयोगशाला	वटा	१०	२	२	२	२	२	११५००	२०००	२०००	२०००	२५००	३०००
३	कम्प्युटर प्रयोगशाला	वटा	१०	२	२	२	२	२	९०००	१५००	१५००	१५००	२०००	२५००
४	खेलमैदान	वटा	१५	३	३	३	३	३	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
५	घेराबार निर्माण विद्यालय	वटा	१५	३	३	३	३	३	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
६	शौचालय निर्माण तथा मर्मत	वटा	२५	५	५	५	५	५	१६०००	३०००	३०००	३०००	३०००	४०००
७	विद्यालयमा पानीको व्यवस्था	वटा	२५	५	५	५	५	५	८०००	१५००	१५००	१५००	१५००	२०००
८	विद्यालयमा इन्टरनेट जडान	वटा	१५	३	३	३	३	३	६००	३००	३००	०	०	०
९	लक्षित वर्गका विद्यालयमा छात्रावास निर्माण	वटा	१	०	१	०	०	०	३६००	०	३६००	०	०	०
१०	छात्राबास संचालन	वटा	१	०	०	१	१	१	७२००	०	०	२४००	२४००	२४००
११	विद्यालयमा खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था	एकमुष्ठ	१	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१२	फर्निचरको व्यवस्था	सेट	१५०	३०	३०	३०	३०	३०	१०००	१५०	२००	२००	२००	२५०

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१३	स्ट्रेचर प्राथमिक उपचारको साधनको व्यवस्था	एकमुष्ठ	१	१	१	१	१	१	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
१४	थप शिक्षक व्यवस्था वार्षिक	जना	२५	५	५	५	५	५	६९००	१३८०	१३८०	१३८०	१३८०	१३८०
१५	शिक्षकलाई तालिम	जना वार्षिक	५००	१००	१००	१००	१००	१००	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
१६	प्र.अ.तालिम (संस्थागत समेत)	वटा (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	४००	५०	५०	७५	१००	१२५
१७	वि व्य स र पिटिएका पदाधिकारीको क्षमता विकास तालिम	वटा (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
१८	विद्यालय सुधार योजना (SIP)निर्माण तथा वार्षिक कार्यशाला	वटा (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	१७५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०
१९	बाल शिक्षक तालिम	वटा (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
२०	लेखा तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५०	५०	५०	५०	५०	५०

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
२१	खेल प्रशिक्षक व्यवस्था	जना वार्षिक	२०	४	४	४	४	४	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
२२	अनुगमन तथा मूल्याङकन	पटक	१	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
२३	शिक्षक पुरस्कार	जना	२५	५	५	५	५	५	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
२४	विद्यालय शिक्षा पुरस्कार	वटा	२५	५	५	५	५	५	५००	१००	१००	१००	१००	१००
२६	प्राविधिक धारको विद्यालय सञ्चालनका लागि शिक्षकको व्यवस्था	जना वार्षिक	१५	३	३	३	३	३	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
२७	अपाङ्ग तथा अशक्त हरुकोलागि छात्रबृत्ति	एकमुष्ठ	१	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
२८	स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण	वटा	१	१	०	०	०	०	५००	५००	०	०	०	०
	कुल बजेट								**१०८४५०**	**१८९३०**	**२२०८०**	**२०६०५**	**२१६३०**	**२५२०५**

ख) स्वास्थ्य

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
	पहुँच र गुणस्तर वृद्धि													
१	बालस्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम													
	क) थप गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन	वटा	९	२	२	२	२	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
	ख) पोषण सम्बन्धी समुदायको लागि अभिमूखीकरण	पटक (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
२	परिवार स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	८००	१५०	१५०	१५०	१५०	२००
३	रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (क्षय रोग, कीटजन्य रोग)	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
४	अन्य नसर्ने रोगको रोकथाम उपचार कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
५	क) नसर्ने रोग सम्बन्धी औषधि वितरण एकमुष्ठ		८	२	२	२	२		१०००	२००	२००	२००	२००	२००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
	ख) समुदायमा आधारित सन्तुलित खानपिन सम्बन्धीत व्यवहार परिवर्तन बारे जनचेतना कार्यक्रम	पटक (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
६	निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
७	पाठेघर सम्बन्धी वडा स्तरीय शिविर तथा जनचेतना अभिवृद्धि (पोष्टर, ब्रोसर)	पटक	५	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
८	विद्यालयहरुमा निःशुल्क आँखा जाँच शिविर	पटक	५	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
९	स्वयम्सेविका प्रोत्साहन पुरस्कार (५ वडा, ५ जनाको दरले)	जना	१२५	२५	२५	२५	२५	२५	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
१०	निःशुल्क आयुर्वेद तथा योग स्वास्थ्य शिविर हरेक वर्ष	वटा	५	१	१	१	१	१	११००	२००	२००	२००	२००	३००
११	विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम (नसर्ने रोग, योगा, पञ्चकर्म सम्बन्धमा आयुर्वेदिक सचेतना कार्यक्रम	विद्यालय	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१२	स्वास्थ्यकर्मीका लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	जना	५०	१०	१०	१०	१०	१०	५५०	१००	१००	१००	१००	१५०
१३	धामी, झाँक्री तथा परम्परागत उपचारकहरुका लागि आधारभूत तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
१४	स्वास्थ्य कार्यक्रम समीक्षा	वार्षिक पटक		३	३	३	३	३	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
१५	स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुगमन	निरन्तर		निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
	स्वास्थ्य पूर्वाधार सुधार		०	०	०	०	०		०	०	०	०	०	
१	गाउँ अस्पताल निर्माण	वटा	१	०	१	०	०	०	३००००	१५०००	१५०००	०	०	०
२	गाउँ अस्पतालका लागि उपकरण खरिद	सेट	१	०	०	१	०		१००००	०	१००००	०	०	०
३	स्वास्थ्य चौकीहरूमा स्वास्थ्य उपकरण थप	एकमुष्ठ	१	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
४	स्वास्थ्य चौकीकालागि कम्युटर, कम्प्युटर टेवल तथा प्रिन्टर सेट	एकमुष्ड	१	१	१	१	१	१	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
५	औषधि खरिद, ढुवानी, भण्डारण	पटक	५	१	१	१	१	१	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
६	एकीकृत गाउँ स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली स्थापना र संचालन	वटा	१	०	१	०	०	०	५००	०	५००	०	०	०
	स्वास्थ्य उपक्षेत्रको जम्मा बजेट								६५९५०	२००५०	३०५५०	५०५०	५०५०	५२५०

ग) खानेपानी तथा सरसफाई

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	खानेपानी आयोजना पुननिर्माण	वटा	२०	४	४	४	४	४	१०००००	२००००	२००००	२००००	२००००	२००००
२	खानेपानी योजना मर्मत संभार	वटा	५०	५	१०	१०	१०	१०	४७५००	७५००	१००००	१००००	१००००	१००००
३	खानेपानी उपभोक्ता समितिकोलागि संस्थागत विकास सम्बन्धी तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
४	पुर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
५.	स्वच्छ खानेपानी सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम वार्षिक	पटक	२५	५	५	५	५	५	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
	जम्मा								१५०५००	२८१००	३०६००	३०६००	३०६००	३०६००

घ) महिला तथा बालबालिका र लक्षित वर्ग

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	नयाँ संरचना, संविधान र देवानी संहिता सम्बन्धमा महिला समूहहरुलाई अभिमुखीकरण	वटा	६	२	२	२	०	०	६००	२००	२००	२००	०	०
२	नयाँ संरचनाअनुसार गाउँस्तरीय सञ्जाल (महिला, बालबालिका, एकल महिला, अपांग,ज्येष्ठ नागरिक र अन्य सीमान्तिकृत वर्ग) को पुनर्गठन, सञ्चालन र अभिमुखिकरण,अनुशिक्षण	वटा	७	२	२	१	१	१	१४००	४००	४००	२००	२००	२००
३	दृष्टि विहिनको लागि गमनशिलता तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	४२०	८०	८०	८०	८०	१००
४	अपाङ्गता भएकाहरूका लागि सीपमुलक तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	१३००	२५०	२५०	२५०	२५०	३००
५	महिलाहरुको लागि व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	वटा	६०	१२	१२	१२	१२	१२	२६५०	५००	५००	५००	५५०	६००
६	बाल क्लब पुनर्गठन र सञ्चालन	वटा	२५	५	५	५	५	५	५००	१००	१००	१००	१००	१००
७	ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माण	वटा	२	०	०	१	०	१	४०००	०	०	२०००	०	२०००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
८	बाल क्लब स्तरीय प्रतियोगिता (खेलकुद र अतिरिक्त क्रियाकलाप समेत आदि)	वटा	१५	३	३	३	३	३	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
९	बाल अधिकार,बाल संरक्षण,बाल यौन दुर्व्यवहार, बाल श्रम सम्बन्धमा अभिमुखिकरण र अन्तक्रिया कार्यक्रम	वटा	१५	३	३	३	३	३	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१०	बालविवाह न्यूनीकरण अभियान	वटा	५	१	१	१	१	१	६००	२००	१००	१००	१००	१००
११	बालमैत्री गापा घोषणा लागि पुर्वशर्त कार्यक्रमकोष	वटा	१	१	१	०	०	०	१५००	५००	१०००	०	०	०
१२	अपाङ्गता तथा ज्येष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण शिविर संचालन	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
१३	गाउँस्तरीय लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण अभियान	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१४	घरेलु हिंसा विरुद्धको वडास्तरीय अभियान	वटा	५	१	१	१	१	१	७००	२००	२००	१००	१००	१००
१५	अपाङ्गता भएका ,अनाथ र हिंसा पिडितहरुका लागि पुनस्थापना कार्यक्रम (कोष)	वटा	१	०	१	०	०	०	५००	०	५००	०	०	०
१६	किशोरी शिक्षा	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१७	एकल महिला स्वाबलम्बन कार्यक्रमका लागि कोष	वटा	१	१	१	०	०	०	१०००	५००	५००	०	०	०
	जम्मा		०						२२६७०	४४३०	५३३०	५०३०	२८८०	५०००
	दलित जनजाती तथा लक्षित वर्ग		०						०					
१	विपन्न दलित बालबालिकाका विद्यालय पोशाक वितरण	जना	२००	४०	४०	४०	४०	४०	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
२	दलित लक्षित घरेलु हिँसा विरुद्धको तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
३	शौचालय नभएका लक्षित दलित समुदायको घरमा ५० प्रतिशत अनुदानमा पक्की शौचालय निर्माण	वटा	३०	५	१०	१५	०	०	३०००	५००	१०००	१५००	०	०
४	व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	वटा	३५	१०	१०	१०	५		४००	१००	१००	१००	१००	०
५	दलित किशोर किशोरी शिक्षा कार्यक्रम वार्षिक	पटक	५	१	१	१	१	१	८००	१५०	१५०	१५०	१५०	२००
६	आदि वासी जनजाती लक्षित कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
	जम्मा								७२००	१७५०	२२५०	२७५०	१२५०	१२००
	कुल जम्मा								३१८७०	६१८०	७५८०	७७८०	४१३०	६२००

ङ) युवा तथा खेलकुद

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता संचालन	वटा	२०	४	४	४	४	४	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
२	राष्ट्रिय स्तरको प्रशिक्षकबाट तालिम संचालन	पटक	२०	४	४	४	४	४	४०००	८००	८००	८००	८००	८००
३	कभर्डहल निर्माण	वटा	०	०	०	१	०	०	५०००	०	०	५०००	०	०
४	वडा स्तरीय खेलकुद आयोजना	पटक		१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
५	खेलकुद मैदान निर्माण	वटा	२	०	१	१	०		२००००	०	१००००	१००००	०	
६	युवा लक्षित आयमुलक तालिम कार्यक्रम	वटा	२५	५	५	५	५	५	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
७	युवा लक्षित नेतृत्व विकास तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
	युवा तथा खेलकुद उपक्षेत्रको जम्मा								**३६०००**	**२२००**	**१२,२००**	**१७,२००**	**२२००**	**२२००**

३. भौतिक पूर्वाधार विकास

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१.	सडक कालोपत्रे	किमी	२०	०	५	५	५	५	७२०००	०	१५०००	१७०००	२००००	२००००
२.	सडक ग्राभेल	किमी	५५	०	१०	१५	१५	१५	१९६०००	२८०००	४२०००	४२०००	४२०००	४२०००
३	कच्चि सडक निर्माण	किमी	६०	१०	१५	१५	१०	१०	६००००	१००००	१५०००	१५०००	१००००	१००००
४	पैदल मार्ग निर्माण तथा मर्मत सम्भार		५०	१०	१०	१०	१०	१०	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
५	झोलुंगे पुल निर्माण	वटा	४	०	१	१	१	१	०	०	०	०	०	०
६	सडक नाली निर्माण	किमी	२१	३	४	४	५	५	५८८००	८४००	११२००	११२००	१४०००	१४०००
	जम्मा								३९६८००	**४८४००**	**८५२००**	**८७२००**	**८८०००**	**८८०००**
७	वस्ती विकास योजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारी तथा कार्यान्वयन	वटा	१	१	०	०	०	०	८५०००	५०००	२००००	२००००	२००००	२००००
	जम्मा								**८५०००**	**५०००**	२००००	२००००	२००००	२००००
८.	स्थानीय विद्युत वितरण कार्यक्रम	एक मुष्ठ	५	१	१	१	१	१	४०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
९	साना जल विद्युत निर्माण	वटा	२	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०
१०.	सोलार जडान	घरधुरी संख्या	१२५	२५	२५	२५	२५	२५	४०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
११	वायोग्यास प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरधुरी संख्या	५०	१०	१०	१०	१०	१०	२०००	५००	५००	५००	५००	५००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्षका					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१२	सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरधुरी संख्या	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	१०००	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०
	जम्मा								**११०००**	**२७५०**	**२७५०**	**२७५०**	**२७५०**	**२७५०**
१३	मोवाइल टेलिफोन सेवा विस्तार	वडा	५	१	१	१	१	१	१६०००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००
१४	इन्टरनेट सेवा विस्तार कार्यक्रम	सेट	३	१	२	०	०	०	१८००	६००	१२००	०	०	०
	जम्मा								**१७८००**	**४६००**	**५२००**	**४०००**	**४०००**	**४०००**
	कुल जम्मा								५१०६००	६०७५०	११३१५०	११३९५०	११४७५०	११४७५०

४. वन वातावरण तथा विपद् व्यस्थापन

क) वन तथा वातावरण

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
	क) वन विकासका कार्यक्रमहरू													
१	स्थायी नर्सरी निर्माण (७५ हजार बिरुवा क्षमता भएको)	वटा	२	०	१	१	०	०	१०००	०	५००	५००	०	०

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
२	विरुवा उत्पादन (बहुमुल्य काठ जन्य, डालेघाँस, सौन्दर्य प्रजाती)	वटा	१२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	२५०००	२०००	५००	५००	५००	५००	५००
३	सडक किनार बृक्षारोपण (उतिस जातका विरुवा)	वटा	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	४०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
४	आतिक्रमण भएको वन क्षेत्रको व्यवस्थापन गरी उतिस रोपण	हे.	२५	५	५	५	५	५	८००	२००	२००	२००	२००	२००
	ख) आयमूलक कार्यक्रम		०						०	०	०	०	०	०
१	गैह्र काष्ठ उद्योग स्थापना र सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	८०००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
२	जाडीबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापन र संचालन	वटा	५	१	१	१	१	१	४०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
३	जडिबुटी क्षेत्र पहिचान, विकास, संरक्षण र खेती	हे.	२५	५	५	५	५	५	१३५०	३००	३००	३००	४५०	४५०
४	सामुदायिक वन क्षेत्र, कबुलियती बनको रुपमा (सामुहिक भूँइघाँस, जडीबुटी खेती) समूहगत रुपमा	वटा	२५	५	५	५	५	५	२०००	**५००**	**५००**	**५००**	**५००**	**५००**

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
	ग) संस्थागत विकासका कार्यक्रमहरू		०						०	०	०	०	०	०
७	सावउसको लागि लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	पटक	२५	५	५	५	५	५	८००	२००	२००	२००	२००	२००
८	सामुदायिक वन व्यवस्थापन स्थलगत अभ्यास	पटक	२५	५	५	५	५	५	६०००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
९	वातावरण दिवस	पटक	५	१	१	१	१	१	२००	५०	५०	५०	५०	५०
	वन उपक्षेत्रको जम्मा								**३७५५०**	७२५०	७७५०	७७५०	७४००	७४००

फोहोरमैला व्यवस्थापन

१०	फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र	वटा	२	०	१	१	०	०	१५००	०	७५०	७५०	०	०
११	फाहोर मैला व्यवस्थापनको लागि उपकरण खरिद	सेट	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	पटक वार्षिक	५	१	१	१	१	१	४००	१००	१००	१००	१००	१००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
	फोहोरमैला व्यवस्थापन उपक्षेत्रको जम्मा								१९००	१००	८५०	८५०	१००	१००
	कुल जम्मा								३९५५०	७३५०	८६००	८६००	७५००	७५००

ख) विपद व्यवस्थापन

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	पहिरो रोकथाम	स्थान	५०	१०	१०	१०	१०	१०	१२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००
२	जोखिमपूर्ण सडकमा बायोइन्जिनियरिङ	किमी	१०	२	२	२	२	२	१२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००
३	पानी मुहान संरक्षणको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२५०	५०	५०	५०	५०	५०

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
४	झ्र्लाङ पहिरो क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा बायोइन्जिनियरिङ	वर्ग किमी	१०	२	२	२	२	२	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
५	बाढी पहिरोबाट क्षति भएका कुलोको तत्कालिन मर्मत संभार	किमी	५	१	१	१	१	१	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
६	विपद् पूर्वतयारी योजना निर्माण (गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय)	वटा	६	६	०	०	०	०	७००	५००	५०	५०	५०	५०
७	विपद्को समयमा बस्नको सामुहिक आवास निर्माण	वटा	५	२	२	१	०	०	११०००	४०००	४०००	३०००	०	०
८	आपत्कालीन उद्दार सामग्रीको व्यवस्था	स्थान	१	१	०	०	०	०	१०००	१०००	०	०	०	०
९	कृत्रिम अभ्यास तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१०	प्राथमिक उपचार तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	२५००	५००	५००	५००	५००	५००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
११	समुदायमा आधारित पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना	वटा	१	०	१	०	०	०	५००	०	५००	०	०	०
१२	एम्बुलेन्स	वटा	१	१	०	०	०	०	५०००	५०००	०	०	०	०
भूसंरक्षण तथा विपद् जोमिख उपक्षेत्रको जम्मा									५८४५०	१८५५०	१२६००	१११००	८१००	८१००

५.संस्थागत विकास तथा सुशासन

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
१	गाउँपालिकाको कार्यालय भवन	वटा	१	१	१	०	०		४००००	२००००	२०००००	०	०	०
२	वडा कार्यालय भवन	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
३	सभा भवन	वटा	१	१	०	०	०		४०००	४०००	०	०	०	०
४	गापा कार्यालय फर्निचर	सेट	१	०	०	१	०		१५००	०	०	१५००	०	०
५	गापा कार्यालय उपकरण	सेट	१	०	०	०	०		५००	०	५००	०	०	०
६	वडा कार्यालय उपकरण तथा फर्निचर	सेट	६	१	१	१	१		२५००	५००	५००	५००	५००	५००

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		एकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५		१	२	३	४	५
७	सवारी साधन गापा	वटा	१	०	१	०	०		४५००	०	४५००	०	०	०
८	इन्टरनेट तथा सूचना प्रविधि व्यवस्थापन (गापा तथा वडा)	सेट	१	१	०	०	०		५००	५००	०	०	०	०
९	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको लागि तालिम	वटा	४	१	१	१	१		५००	१००	१००	१००	१००	१००
१०	अनुगमन तथा मूल्याङकन तालिम	वटा	४	१	१	१	१		१०००	२००	२००	२००	२००	२००
११	अनुगमन तथा मुल्याँकन कार्यक्रम	वटा	४	१	१	१	१		२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१२	सार्वजनिक सुनुवाई तथा लेखा परीक्षण	वटा	४	१	१	१	१		१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१३	ऐन नियमहरुको निर्माण	वटा	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		५००	१००	१००	१००	१००	१००
	रोलर, एक्साभेटर खरिद								१७५००					
	जम्मा								**६९०००**	**२८१००**	**२८६००**	**५१००**	**३६००**	**३६००**

६.बजेटको साराँश

बिषय क्षेत्र	आ.व.					जम्मा
	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०८९/०८०	०८०/०८१	
कृषि तथा सिँचाइ	५२५७०	१०८३०	११६३०	१०९८०	१०३८०	९६३९०
पशु सेवा	३५२००	६९७०	७०७०	६८२०	६८४०	६२९००
उद्योग पर्यटन तथा व्यापार व्यावसाय	९२८५०	६५००	२५५००	२८०००	१८५५०	१७१४००
वित्तीय संस्था तथा सहकारी	७६००	१५००	१५००	१५००	१५००	१३६००
जम्मा	१८८२२०	२५८००	४५७००	४७३००	३७२७०	३४४२९०
सामाजिक विकास						
शिक्षा	१८९३०	२२०८०	२०६०५	२१६३०	२५२०५	१०८४५०
स्वास्थ्य	२००५०	३०५५०	५०५०	५०५०	५२५०	६५९५०
खानेपानी तथा सरसफाइ	२८१००	३०६००	३०६००	३०६००	३०६००	१५०५००
महिला तथा बालबालिका तथा लक्षित	६१८०	७५८०	७७८०	४१३०	६२००	३१८७०
युवा तथा खेलकुद	२२००	१२,२००	१७,२००	२२००	२२००	३६०००
जम्मा	७५४६०	१०३०१०	८१२३५	६३६१०	६९४५५	३९२७७०
भौतिक पूर्वाधार विकास						
सडक	४८४००	८५२००	८७२००	८८०००	८८०००	३९६८००
वस्ती विकास	५०००	२००००	२००००	२००००	२००००	८५०००
उर्जा तथा विद्युत	२७५०	२७५०	२७५०	२७५०	२७५०	११०००
संचार	४६००	५२००	४०००	४०००	४०००	१७८००
जम्मा	६०७५०	११३१५०	११३९५०	११४७५०	११४७५०	५१०६००

वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन						
वन तथा वातावरण	७३५०	८६००	८६००	७५००	७५००	५८४५०
विपद् जोखिम व्यवसथापन	१८५५०	१२६००	१११००	८१००	८१००	३९५५०
जम्मा	२५९००	२१२००	१९७००	१५६००	१५६००	९८०००
संस्थागत विकास तथा सुशासन						
संस्थागत क्षमता विकास	२८१००	२८६००	५१००	३६००	३६००	६९०००
जम्मा	२८१००	२८६००	५१००	३६००	३६००	६९०००
कुल जम्मा	३७८४३०	२९१७६०	२६५६८५	२४४८६०	२४०६७५	१४१४६६०

परिच्छेद ५: वित्तीय विश्लेषण

४.१ गाउँपालिकाको विगत वर्षको विकास खर्च विश्लेषण

खनियाबास गाउँपालिकामा स्थल यातायातको पहुँच करिव ३, ४ वर्षअघि मात्र पुगेको हो । हालसम्म पनि यस गाउँपालिका पुग्ने सडक कच्ची रहेको र यातायात सञ्चालन मौसमीरुपमा रहेको छ । यसै आ.व.बाट जिल्ला स्तरिय सडक (दामन पार्खिन मार्ग) को रुपमा निर्माणाधिन यस सडकमा आवज जावतमा केही सहजता आउने अपेक्षा गरिन्छ । गाउँपालिका सडक पहुँचमा भर्खरमात्र प्रवेश गरेको यस पालिकामा यस आवधिक रणनीतिक विकास योजनाका लागि सडक तथा यातायात विकासलाई पहिलो प्राथमिकता दिइएको छ ।

विगत २ वर्ष (आ.व. २०७४/७५ र ०७५।०७६) को प्रस्तावित लगानीका आधारमा हालसम्म सवैभन्दा बढी भौतिक पूर्वाधार विकास (सडक निर्माण) र शिक्षा क्षेत्रमा लगानी भएको देखिन्छ भने त्यसपछि क्रमशः स्वास्थ्य सेवा र कृषि विकासमा भएको देखिन्छ ।

खनियाबास गाउँपालिकामा विभिन्न गैरसरकारी संस्था एवं सहकारी संस्थाहरुबाट पनि ठूलो रकम लगानी हुने गरेको छ । गाउँपालिका स्तरमा गरिएको लगानी अनुमान अनुसार कुल सरकारी लगानीको करिव २५% प्रतिशतका आधारमा हालका वर्षहरुमा गैसस एवं सहकारी संस्थाहरुबाट लगानी हुने अनुमान छ । यस वाहेक शिक्षा, पर्यटन, स्वास्थ्य सेवा जस्ता क्षेत्रहरुमा पनि निजी क्षेत्रबाट उल्लेखनीय रुपमा लगानी हुने अनुमान गरिएको छ । चालु आ.व. २०७५।२०७६ र विगत आ.व. २०७४।२०७५ मा यस गाउँपालिकालाई प्राप्त वजेट र आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुनसक्ने राजश्वलाई तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. पालिकाको आगामी ५ वर्षको अनुमानित आय विश्लेषण

वजेट शिर्षक	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
समानीकरण अनुदान	११,७२,२६,०००	१२८,९४८,६००	१४१,८४३,४६०	१५६,०२७,८०६	१७१,६३०,५८७	१८८,७९३,६४५	२०७,६७३,०१०
शसर्त अनुदान	५,२४,४६,०००	५७,६९०,६००	६३,४५९,६६०	६९,८०५,६२६	७६,७८६,१८९	८४,४६४,८०७	९२,९११,२८८
प्रदेशबाट प्राप्त हुनसक्ने समपुरक अनुदान	२,००,००,०००	२२,०००,०००	२४,२००,०००	२६,६२०,०००	२९,२८२,०००	३२,२१०,२००	३५,४३१,२२०
संघबाट प्राप्त हुन सक्ने समपुरक अनुदान	१,००,००,०००	११,०००,०००	१२,१००,०००	१३,३१०,०००	१४,६४१,०००	१६,१०५,१००	१७,७१५,६१०
आन्तरिक स्रोत	३००,०००	३३०,०००	३६३,०००	३९९,३००	४३९,२३०	४८३,१५३	५३१,४६८
राजश्व बाँडफाड	३,००,००,०००						

वजेट शिर्षक	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/०७७	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
		३३,०००,०००	३६,३००,०००	३९,९३०,०००	४३,९२३,०००	४८,३१५,३००	५३,१४६,८३०
अनुमानित जम्मा		२५२,९६९,२००	२७८,२६६,१२०	३०६,०९२,७३२	३३६,७०२,००५	३७०,३७२,२०६	४०७,४०९,४२६

परिच्छेद ६: संस्थागत क्षमता विश्लेषण

६.१ गाउँपालिका

खनियाबास गाउँपालिका धादिङको दुर्गम भूभागमा अवस्थीत भएको हुनाले यहाँको क्षमता (मानवीय, भौतिक एवं संस्थागत) को अवस्था पनि कमजोर रहेको छ । दुर्गम क्षेत्र भएको हुनाले विगत समय देखिनै कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्यालयमा उपस्थिति समय कम हुने, वाहिरी जिल्लाबाट खटिने कर्मचारीहरुको मनोवल उच्च नहुने हुन्छ । यातायात असहज हुनाले जिल्ला तहसम्म आवागमन गर्न धेरै समय खर्चिनुपर्ने यहाँको बाध्यता रहेको छ । हालसम्म पनि पालिका तथा वडाहरुमा सचिवको दरवन्दी पूर्ण हुन नसकीरहेको अवस्था छ ।

यसैगरी गाउँपालिकामा सञ्चालित आयोजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण गर्ने गराउने, उपभोक्ता समितिको गठनलाई प्रक्रियासंगत गराउने, सामाजिक सुरक्षा भत्ता समयमै उपलब्ध गराउने जस्ता कार्यमा समेत कमजोरी रहेको छ । संस्थागत क्षेत्रमा अन्य महत्वपूर्ण बुँदाहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

- गाउँपालिकाका कर्मचारीहरुले सँस्थागतरुपमा गरिने निर्णय र कार्यान्वयनमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको दोहोरो भूमिका खेल्नुपर्ने हुँदा स्थिति सहज छैन ।
- गा.पा.बाट सञ्चालित कार्यक्रम र आयोजनाको तुलनामा उपलब्ध दक्ष, प्रतिवद्ध जनशक्ति अपर्याप्त रहेको छ ।
- निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा पर्याप्त प्राविधिक अनुगमनको कमी, दुर्गम गाउँ पुग्न धेरै समय लाग्ने कारणले गुणस्तरमा प्रश्न उत्पन्न हुने गरेको देखिन्छ ।
- प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत पालिकाका कर्मचारीहरु प्रशासनिक र नियमित प्रकृतिका काममा बढी व्यस्त रहनुपर्ने कारणले गा.पा.को नीति निर्माण, निर्णय जस्ता महत्वपूर्ण जिम्मेवारीतर्फ कम केन्द्रित हुनुपर्ने कारणले विकासको गति कम भएको छ ।
- पालिकामा अझै दक्ष प्राविधिक नभएको र अप्राबिधिक जनशक्तिबाटै काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा समस्या देखिन्छ ।
- योजना तर्जुमा गोष्ठी छलफलहरुमा गुणस्तरीयता बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- योजना तर्जुमा समयमा नै नहुनु, राजनैतिक दबाब, कर्मचारीहरुको पदपूर्ति नहुनु आदिले गर्दा विकास निर्माणका साथै संस्थागत विकासमा समस्या देखा परेको महसुस गरिएको छ ।
- गाउँपालिका तहमा समिति उपसमितिहरु प्रभावकारी हुन सकेका छैनन् ।

६.२ बिषयगत शाखाहरु

आयोजनाको कार्यान्वयनमा लक्ष्यअनुरुप प्रगतिका लागि गाउँपालिका र बिषगत शाखा बीच समन्वय, सूचना व्यबस्थापन र सूचना आदान प्रदान आदिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । यस सम्बन्धमा खनियाबास गाउँपालिकामा निम्न बुँदाहरु उल्लेखनीय रहेका छन् ।

- गाउँपालिका र बिषयगत शाखाहरु बीच सूचनाको आदान प्रदान आवश्यक मात्रामा हुन नसकेको ।
- प्राय: सबै बिषयगत शाखाहरुको सूचना व्यवस्थापन कमजोर भएको, राम्रो भएका शाखाहरुको सूचनामा पनि आदानप्रदान गर्ने परिपाटी कमजोर भएको हुनाले सूचनामा आधारित प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन नसकेको ।
- बिषयगत शाखाहरुमा दरबन्दीअनुरुप पदपुर्ति नरहेको तथा लामो समयसम्म अनुपस्थित हुने प्रचलन रहेको ।
- संघिय सरकारबाट स्थानीय तहमा पठाउनुपर्ने कर्मचारीमा समय समयमा फेरवदल हुने गरेको ।

६.३ गैर सरकारी संघसंस्था र निजी क्षेत्र

खनियाबास गाउँपालिकामा केही गैरसरकारी संघ संस्थाहरु रहेका छन तर सवै जसो जिल्ला सदरमुकाम केन्द्रित रहेका छन । विकास साझेदार निकायहरु सीमित संख्यामा रहेका हुनाले सवै विषयक्षेत्रलाई समेटेको देखिदैन । यहाँका निजी क्षेत्रहरुको पनि पर्याप्त संस्थागत विकास हुनुपर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा निम्न बुदाहरु उल्लेखनीय छन् ।

- स्थानीय सरकार, बिषयगत निकाय, गैसस र निजी क्षेत्रवीचमा आवश्यक समन्वय, सहकार्यको कमीका कारणले गर्दा कतिपय कार्यक्रमहरु संचालनमा दोहोरोपना, अनुगमन गर्न कठिनाई हुन गएको देखिन्छ ।

- गैसस र सामुदायिक सँस्थाहरुको सँस्थागत सुदृढीकरणको समस्याले गर्दा विकास निर्माणमा निरन्तरताको समस्या ।
- गाउँपालिका तहमा गैससहरुको क्रियाशीलता रहेता पनि स्थानीय श्रोत, साधन परिचालनमा भन्दा बाह्य स्रोतमा निर्भर रहेका हुनाले कार्यक्रममा निरन्तरता देखिदैन ।
- गैससका कार्यक्रम बजेट वारे स्थानीय सरकारलाई जानकारी गराउनुपर्ने तथा गाउँसभाबाट अनुमोदन गराउनु पर्ने प्रावधानको पूर्ण कार्यान्वयन नहुँदा पारदर्शीता र स्थानीय जनताप्रतिको जवाफदेहितामा कमी भएको देखिन्छ ।
- पालिकामा कार्य गर्ने दातृ निकाय एवम् गैससहरुको स्रोत परिचालन सम्बन्धमा आवधिक रणनीतिक विकास योजनाले मार्गदर्शन गरे वमोजिम कार्यक्रम तथा रणनीति तय गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

६.४ मानवीय, भौतिक एवं संस्थागत क्षमता विश्लेषण

पालिका स्थित स्थानीय तथा विषयगत शाखाहरु मध्ये मूख्य शाखाहरुको मानवीय, भौतिक एवं सँस्थागत क्षमता सम्बन्धी सवल तथा कमजोर पक्षहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् :

आर्थिक विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : पशुसेवा शाखा			
क्र.सं	**क्षमता विवरण**	**सवल पक्ष**	**कमजोर पक्ष**
१	**पशुसेवा कार्यालय मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	दक्ष जनशक्ति उत्पादन भई ब्यावसायीक पशु पालनमा टेवा पुग्ने	दक्ष जनशक्ति नभएमा ब्यावसायीक पशु पालनमा राम्रो सेवा पुग्न नसक्ने
२	**भौतिक** (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	आवश्यक उपकरण उपलब्ध भएमा पशु स्वास्वाथ्य,तथा पशु विकासमा टेवा पुग्ने	आवश्यक उपकरण उपलश्ध नभएमा पशु स्वास्थ्य र पशु विकासमा बाधा भई कृषको आय आर्जनमा कमी हुने
३	**सस्थागत** (नीति, कार्यक्रम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	निति कार्यक्रम र संस्थागत सम्वन्धले ब्यावसायिक पशु पालन ब्यावसायमा कृषक संलग्न हुने	निति कार्यक्रम र संस्थागत सम्वन्ध नभई पशु पालन ब्यावसाय संचालन गर्न नसकिने

सामाजिक विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : गाउँ शिक्षा शाखा			
क्र.सं.	**क्षमता विवरण**	**सवल पक्ष**	**कमजोर पक्ष**
१	**मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	कर्मचारी,स्रोत ब्यक्ति,तालिम प्राप्त शिक्षकहरु	उपयोगको अवस्था सन्तोषजनक नभएको
२	**भौतिक** (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	विद्यालय भवनहरु,फर्निचर,कम्प्युटर,स्थानीय सामग्रीहरु	अपर्याप्त,प्रभावकारी उपयोग नहुनु,मर्मत सम्भारमा ध्यान नदिइनु
३	**सस्थागत** (नीति, कार्यक्रम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	संवैधानिक,कानूनी,नीतिगत ब्यवस्था,(अन्तरिम संविधान २०६३,शिक्षा ऐन ,नियमावली,मन्त्रालय,विभाग,क्षे.शि.नि .जि.शि.का.,स्रोतकेन्द्र र विद्यालय सम्मको कार्यात्मक सञ्जाल)	समन्वय अभाव,बाझिनु,अन्नतः जिम्मेवारी कसैले नलिने प्रबृत्ति,कामको मूल्यांकन गर्नेपरिपाटी छैन,पुरस्कार र दण्डको उचित अवलम्वन नहुनु ।

संस्थागत विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : गाउँपालिका			
क्र.सं.	**क्षमता विवरण**	**सवल पक्ष**	**कमजोर पक्ष**
१	**मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	१. बिषयगत योगता भएको २. थोर मानव संशाधनले काम चलेको ३.कर्मचारीले अनुभव आर्जन गरेको ४ ब्ययभार घटाएको ५. ब्यवस्थापन गर्न सजिलो भएको ६. गुनासो कम सुनिने गरेको ७. सौहार्दपूर्ण वाताबरणमा कार्य गर्ने गरेको ८. कार्यलयगत पत्रचारको ज्ञान भएको ९ अभावमा पनि काम गर्ने बानी भएको १० स्थानीयस्तरमा स्वयमसेवक, उपभोक्ता समिति तथा अन्य मानव संसाधन प्रयोग गर्ने गरेको ११ समहती लिने प्रयास १२ गुनासो सुन्ने गरेको १४. धर्यता १५. सम्बन्ध बिस्तार	१. शैक्षिक ज्ञान भएको तर ब्यवहारीक ज्ञानको अभाव २. बिशेषज्ञता अभाव ३. तथ्यांक बिश्लेषण ज्ञानको अभाव ४. सृजनशिल कार्यको अभाव ५ उपलब्ध ज्ञानको प्रयोग गर्ने बानी अभाव ६. आपसी अनुभव आदान प्रदानको अभाव ७ नया पुराना कर्मचारी बिच अहमता ८. ब्यवस्थापनमा ठिक ठाउँमा ठिक बस्तुको प्रयोग नहुनु
२	भौतिक (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	१.पायक पर्ने ठाउमा कार्यालय भएको २ सिमीत मेशीन औजारको अधिकतम प्रयोग ३. मर्मत तथा खरिद खर्च नियन्त्रण ४. संचालन गर्न सहज ।	१.प्रयाप्त कार्यालय संचालन का लागी कोठा नभएको २ आवश्यक समाग्री तथा औजार भण्डारणको उचित ब्यवस्था नभएको ३. मर्मत सम्भारको ब्यवस्था नभएको ४. काम नलाग्ने मेशिन तथा औजारको लिलाम बिक्री नगरिएको ५. सामुदायिक सम्पतिको लगत नराखिएको ।
३	सस्थागत (नीति, कार्यक्रम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	१. लक्षित बर्गको समन्वय तथा संजाल समिती सक्रिए रहेको २. बार्षिक योजना पुस्तक रहेको ३ सुचना केन्द्र तथा अभिलेखालय रहेको ४ गैसस डेस्क छलफलमा आएको ५ कृषि बन तथा बातावरण सम्बन्धी कार्यक्रम रहेको ।	१. कार्यक्रम आपसमा समायोजन नभएको २. कार्यक्रम दोहोरोपन ३. क्रमागत योजना थप खर्चिलो हुनु ४. गैसस डेस्क स्थापना नभएको ५ परिषदबाट पारीत निती तथा कार्यक्रमलाई उपलब्धी सुचांकमा राखेर मापन नगरिएको ।

परिच्छेद ७ : अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा कार्यान्वयन योजना

७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति

राष्ट्रिय योजना आयोगले २०७० असारमा जारी गरेको राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनले योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा लगानी तथा साधनको प्रवाह समुचित ढंगले भएको छ/छैन र कार्यतालिका अनुसार क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन भई लक्षित प्रतिफल प्राप्त भएको छ/छैन भनी विभिन्न तहका व्यवस्थापन वा व्यवस्थापनले तोकेको व्यक्ति तथा निकायबाट निरन्तर र आवधिक रूपमा निगरानी राख्ने कार्यलाई अनुगमन भनी व्याख्या गरेको छ । विकास कार्यक्रमहरुमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कमजोर भएको राष्ट्रिय रुपमै स्वीकार भएको सन्दर्भमा खनियाबास गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको नतिजामा आधारित अनुगमन तथा सहभागितामूलक लेखाजोखा पद्धति अवलम्बन गरी प्रतिफल मापन तथा योजना प्रभावकारिताको मूल्याङ्कन गरिनेछ । आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको अनुगमनलाई नियमित कार्यक्रमका रुपमा स्थापित गरी स्थानीयस्तरदेखि राष्ट्रियस्तरसम्मका विभिन्न तहका सरोकारवालाहरु र तेस्रो पक्षसमेतको सहभागिता गरिनेछ । यस अन्तर्गत नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन खाँका अनुसार पटके तथा नियमित अनुगमन, बार्षिक समीक्षा, मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्यांकन गरिनेछ । योजनाको स्वतन्त्र तथा तटस्थ तेस्रो पक्षबाट समेत लेखाजोखा गरिनेछ ।

७.२ अनुगमन मूल्याङ्कन संरचना

आवधिक योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रयोजनका लागि विद्यमान कानुनी व्यवस्था तथा प्रचलनका आधारमा देहायका संरचना प्रस्ताव गरिएको छ ।

७.२.१ अनुगमन समिति

स्थानीय सरकार ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भएअनुरुप उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा रहेको अनुगमन समितिलाई सक्रिय तुल्याई गाउँपालिकाबाट सञ्चालित योजना वा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अनुमान गरिएका स्रोत साधनहरुको परिचालन लक्ष्य अनुरुप भए नभएको, आयोजनाको कार्यान्वयन तालिका अनुसार भए नभएको यकिन गरी आयोजनाहरुलाई अपेक्षित गति र दिशा प्रदान गर्न यस समितिलाई सक्रिय तुल्याइने छ ।

७.२.२ संयुक्त अनुगमन समिति

आवधिक योजना कार्यान्वयनको नतिजा अनुगमनका लागि गाउँपालिका मातहत रहने गरी विभिन्न सरोकारवालाहरु रहेको संयुक्त अनुगमन समिति गठन गर्न सकिनेछ । उक्त संयुक्त अनुगमन समितिमा स्थानीय निकाय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०६९ मा उल्लेख भएका पदाधिकारीहरुका अतिरिक्त आदिवासी, जनजाती महिला समन्वय समिति, दलित वर्ग उत्थान समिति, गैससका प्रतिनिधि, उद्योग बाणिज्य संघ तथा नेपाल पत्रकार महासंघका प्रतिनिधि समेतको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गरिनेछ । पालिकाबाट हुने अनुगमनको समन्वय गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी योजना तथा अनुगमन शाखाको हुनेछ । योजना तथा अनुगमन शाखासँग प्रत्यक्ष समन्वयमा रहेर अन्य विषयगत शाखाहरुले सम्बन्धित विषय क्षेत्रको अनुगमनको कार्य गर्नेछन् । योजना तथा अनुगमन शाखालाई भौत्तिक एवं मानवीय श्रोत साधनले सम्पन्न बनाइनेछ । त्यस अतिरिक्त अनुगमन गर्ने शाखा, व्यक्तिको आचारसंहिता निर्माण तथा अनुगमन कार्यका लागि आवश्यक पर्ने क्षमता विकासको व्यवस्था गाउँपालिका तहबाट मिलाइनेछ ।

७.३ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा

अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति र संयुक्त अनुगमन समितिसँग समन्वय गरी गाउँपालिका, विषयगत समितिहरुद्वारा सहभागितामूलक प्रक्रिया बमोजिम नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुगमन योजना तर्जुमा गरी वा सोही ढाँचा अनुसार आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाको विषयगत रुपमा समीक्षा गरी योजनाको प्रतिफल तथा कार्यसम्पादनको मापन गरिनेछ । यस प्रकारको अनुगमनमा सहभागितामूलक अनुगमन प्रक्रिया तथा सरोकारवालाको संलग्नता रहनेछ । यसका लागि नतिजामूलक योजना तर्जुमा तथा अनुगमन वारे शाखा तथा उपशाखाहरुको क्षमता बृद्धि गरिनेछ । यसका साथै तेश्रो पक्ष वा विषयविज्ञले यस प्रक्रियामा सहजीकरण गर्न सक्नेछन । नतिजामूलक वार्षिक समीक्षा ढाँचा देहाय वमोजिम रहेको छ ।

गाउँ विकास योजनाको वार्षिक समीक्षा ढाँचा :

विषयगत क्षेत्र :

विषयगत उद्देश्य (Outcome):				सूचक			लक्ष्य		उपलब्धि	
आवधिक रणनीतिक गाउं विकास योजना			गत वर्षसम्मको अवस्था	वार्षिक योजना						
प्रतिफलहरु (Outputs)	सूचकहरु	आवधिक योजनाको लक्ष्य (आ.व.२०७.)		वार्षिक लक्ष्य (आ.व. २०७..)	वार्षिक उपलब्धि (आ.व. २०७..)	कार्यान्वयन सहयोग/स्रोत (रु.हजार)				
						प्रदेश	स्थानीय	गैसस	अन्य (..)	कैफियत

७.३.१ मध्यावधि मूल्याङ्कन

आवधिक योजनामा निर्धारित लक्ष्य, उद्देश्य, सूचक र नीतिहरुका आधारमा आ.व २०७७/७८ मा यसको मध्यावधि मूल्यांकन हुनेछ । मध्यावधि मूल्याङ्कन नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार बार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन तथा सूचनाको आधारमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट गरिनेछ । मूल्याङ्कनमा गाउँपालिका तथा संयुक्त अनुगमन र अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिको प्रमुख भूमिका हुनेछ । मूल्याङ्कनको सहजिकरण योजना तर्जुमा तथा अनुगमनमा सम्बन्धी दखल भएका र अनुभवी पेशाविद्को समूह संलग्न हुनेछन् । मध्यावधि मूल्याङ्कन टोलीमा रहने अन्य सदस्यहरु र यसको कार्यविधि गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गर्नेछ ।

७.३.२ अन्तिम मूल्याङ्कन

आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाको समयावधि समाप्त भएपछि योजनाको समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा विषयगत उपलब्धीहरु हासिल भए/नभएको नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार मापन तथा लेखाजोखा गरिनेछ । योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा दखल भएका तेश्रो पक्षका अनुभवी पेशाविद/हरुको संलग्नता र सहजिकरणमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरिनेछ । अन्तिम मूल्याङ्कन टोलीमा रहने पेशाविद् तथा अन्य सदस्यहरु र यसको कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाले निर्धारण गर्नेछ । यस प्रकार गरिएको अन्तिम मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिनेछ ।

७.३.३ नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यान्वयन अवधारणा

विद्यमान सन्दर्भमा अनुगमन पद्धतिको प्रभावकारिताका लागि मूलतः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्रहरुलाई सक्रिय तुल्याउने तथा उपरोक्त संयन्त्रहरुलाई काम गर्न उपयुक्त वातावरणको तयारी गर्नु आवश्यक हुन आउँछ । व्यवस्थित, भरपर्दो तथा अद्यावधिक तथ्याङ्क र यसको विश्लेषणले मात्र योजनामा तोकिएका उद्देश्य हासिल गर्नेतर्फ उन्मुख भए/नभएको सुनिश्चित गर्न सकिने भएकाले यस आवधिक योजना अन्तर्गत विद्यमान संरचनाहरुलाई सक्रिय तुल्याउने तथा योजना कार्यान्वयन लक्ष्यअनुरुप एवं कार्यान्वयन योजना मुताविक भए नभएको एवं योजनाको निर्दिष्ट लक्ष्य हासिल भए नभएको मापन गरिनेछ ।

यसका लागि स्वायत्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा तत्सम्बन्धी नियमावलीले व्यवस्था गरे अनुरुपको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति तथा उपसमितिलाई सक्रिय बनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ । साथै, हरेक विषयगत योजनासँग सम्बन्धित तथ्याङ्कको नियमित संकलन, अद्यावधिक तथा विश्लेषण गरी प्रस्तावित आयोजनाहरुबाट आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य, उद्देश्य हासिल गर्ने दिशामा के कस्तो प्रगति भइरहेको हो निचोडमा पुगिनेछ । प्राप्त निचोडको आधारमा जिम्मेवार निकायलाई सचेत वा प्रोत्साहित गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

यसका साथै विषयगत समिति, सरोकारवाला तथा कार्यान्वयन निकायले समेत पटके, चौमासिक र वार्षिक रुपमा अनुगमन गर्नेछ भने योजनाको मध्यावधि र अन्तमा तेस्रो पक्षीय अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ । साथै, यस आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाका सूचकहरुमा आधारित रही सबै विषय क्षेत्रको वार्षिक योजना समीक्षा गर्ने पद्धतिको पालना गरिनेछ । मध्यावधि र अन्तिम मूल्यांकनले योजनाको कुन दिशामा गइरहेकोछ र सहि दिशा दिन के गर्न आवश्यक छ भन्ने सुझाव दिनेछ ।

७.४ नतिजामूलक अनुगमन खाका

विषयगत क्षेत्रअनुसारका कार्यक्रमको अनुगमन सम्बन्धित कार्यान्वयन गर्ने निकाय तथा विषयगत समिति, संयुक्त अनुगमन समितिले पटके र आवधिक (चौमासिक, अर्धवार्षिक र बार्षिक) अनुगमन गरी गाउँकार्यपालिकामा प्रतिवेदन पेश गर्ने छन् । सहभागितामूलक रुपमा वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम र तेश्रो पक्षद्वारा समेत कार्यक्रमको गुणस्तरीयता, लागत प्रभावकारिता र प्रतिफलको मापन गरिनेछ । योजनाको तेश्रो पक्षद्वारा मध्यावधि तथा अन्तिम मुल्याङ्कन गरी प्रतिफल सार्वजनिक गरिनेछ । विषयगत क्षेत्रको कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहेको विषयगत समितिको हुनेछ । साथै अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली संचालन निर्देशिकामा

उल्लेखित अनुगमनका सूचक र अनुगमन योजना समेत उपयोग गरिनेछ । विषयगत क्षेत्र अनुसारको विस्तृत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजनाको खाँका देहाय अनुसार छ ।

वार्षिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजनाको खाँका

विषयगत क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यक्रमहरुको नाम	कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षेत्र	वजेट	अनुगमन गर्ने निकाय	अनुगमन विधि	प्रतिवेदन पेश हुने निकाय	प्रतिवेदन कार्यान्वगन गर्ने निकाय

विषयगत क्षेत्र अनुसारको अन्तिम नतिजामुलक मूल्याङ्कन योजनाको खाँका

विवरण	आजिवियो वमोजिमका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७२/२०७३	लक्षित वर्ष २०७६/०७७	पूष्ट्राईका आधारहरु	सिकाई वा सुधार गर्नुपर्ने कुराहरु
प्रभावः (लक्षित जनसंख्याले प्राप्त गरेको फाईदा)					
असरः (संचालित कार्यक्रमवाट प्राप्त भएको मापन योग्य उपलव्धिहरु)					
प्रतिफलः (कार्यक्रम संचालन भए पश्चात कार्यक्रमहरुको प्रत्यक्ष प्रतिफल)					

७.५ कार्यान्वयन जिम्मेवारी

आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाको प्रस्तावित कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन जिम्मेवारी सहभागितात्मक विधिबाट तयार गरिएको छ । यसको विस्तृत जिम्मेवारी तालिमका विषयगतरुपमा अनुसूची मा दिइएको छ ।

अनुसूची १